

10 + ~~№ 164~~
БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ

4587

ПРИМЪТВЕ

Никанора Грушѣа, Архіман. Кувез.

НА ПРЕВОДЪ

НОВОГА ЗАВЪТА,

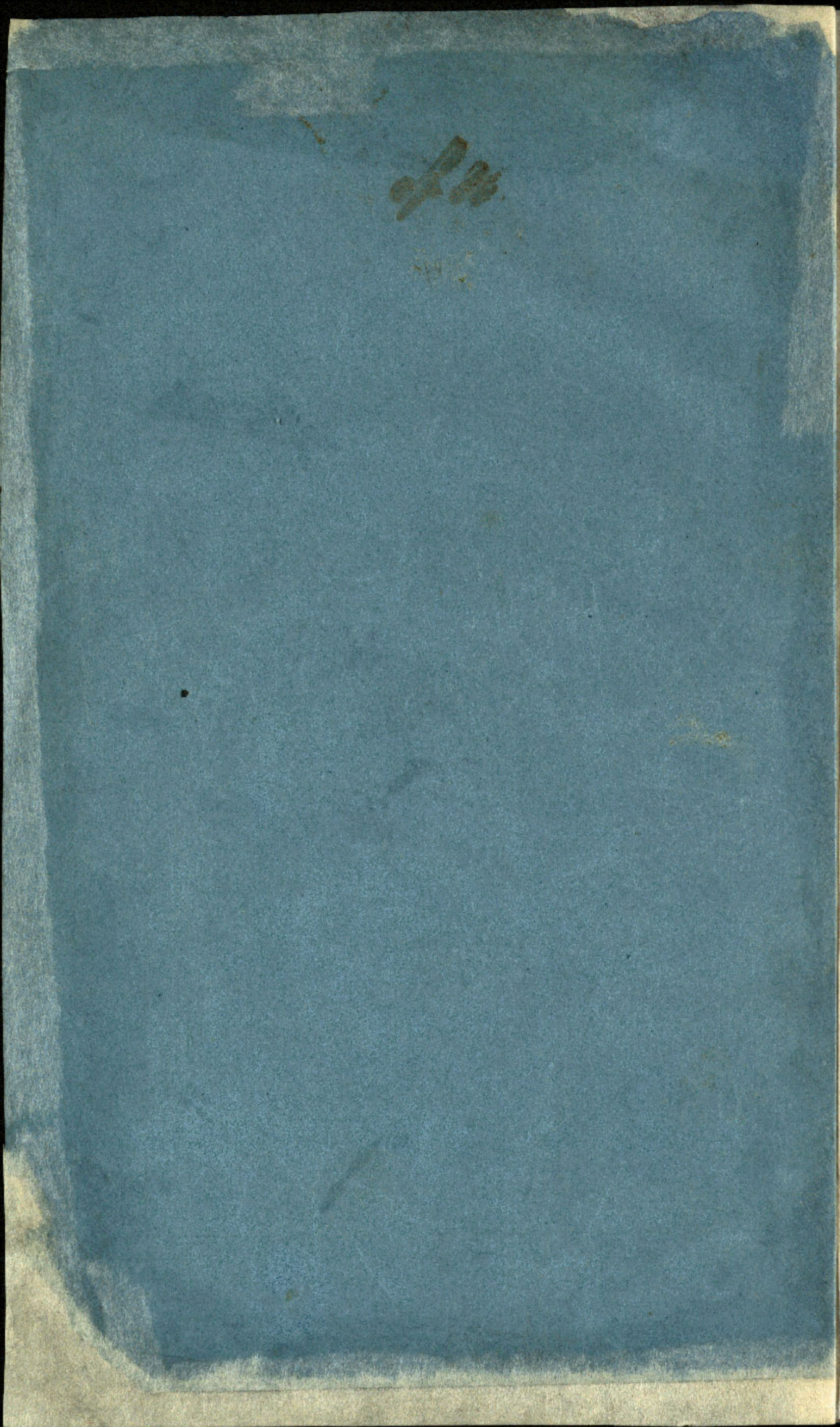
КОП 6

ГОСП. ВУКЪ С. КАРАЦИЊЪ ПИСАО,

И У ВЕЧУ У ШТАМПАРИИ ЦЕРМЕНСКОГА МОНАСТИРА ПЕЧАТАО

1847.

ПРИМЪТВЕ

Ніканора Груиѣа, Архімадріта Кувездинскога,

НА ПРЕВОДЪ

НОВОГА ЗАВЪТА,

КОИ Є

ГОСПОДИНЪ ВУКЪ С. КАРАЦИЊЪ ПИСАО,

И У БЕЧУ У ШТАМПАРІИ ІЕРМЕНСКОГА МОНАСТІРА ПЕЧАТАО

1847.

4584

У ВЕНЦУ,

КНЪИГОПЕЧАТНЯ І. К. СОПРОНА,

—
1852.

ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

Збогъ того, што со дѣло ово у штампарији дуже морало задржати, изоставляю се имена пренумеранта, да бы тако само што скоріе могло изићи на свѣтъ.

ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

1854

ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

ПРИМЪТВЕ

на Преводъ Нового Завѣта, кои є г. Вукъ Стеф.
 Карацићъ писао, и у Бечу у Штампарији Іер-
 менскога Монастира 1847. печатао.

„Свето Јеванђелије“

„Јеванђелије.“ Може бити да и тако изговара
 гдѣгодъ простъ Народъ ову грчку рѣчь *Ευαγγέλιον*; али
 простый Народъ говори и „Еванђелѣ“, „Ванђелѣ“,
 и „Евангелѣ“, и можда јоштъ како и другачіе. Онај,
 кои преводи, ако задржава рѣчь изъ туђегъ ѣзыка, као
 што є овдѣ задржана, а у употребљаваніу исте рѣчи
 равна се по ономе, као што јо простъ Народъ изговара,
 онда мора изабрати ону форму, која є пореклу рѣчи най-
 ближа, а притомъ и свойству ѣзыка, на кои преводи, най-
 болѣ одговара. — По овоме правилу можда бы „Еван-
 ѣлѣ“ најболѣ было, єръ у Грчкомъ нїє сѣ почетка Је,
 а Србљи немаре за ије на свршетку рѣчи. — Али
 кадъ є већъ употребљѣно на краю рѣчи ије могло се
 задржати и сѣ почетка Е, па бы было Еванђелие, коє бы
 Грчкомъ и Славенскомъ одговарало. А овако нити се мо-
 же рећи да є Грчки, нити Славенски, нити Србски; не-
 го є нешто са свимъ друго, чему є тешко име пого-
 дити. —

О т ъ М а т ѳ е а .

Г Л А В А I .

Стихъ 1. „Племя Исуса Христа, сына Давида Аврамова сына.“

„Племя Исуса Христа“ — то управо значи: породица Исуса Христа. — Кадъ се каже племя овога или онога, онда се увѣкъ узима онай, о коме се каже, да є нѣгово племя, за стабло или за родоначелника племена, а нѣгово племя зову се они, кои одъ нѣгъ произлазе; н. п. кадъ се каже: племя Іаковлѣво, разумѣваю се они, кои одъ Іакова произлазе, и то є правый, и првый смысао те рѣчи; — а значи кади-кадъ предке и потомке и све гране родбине са стране, али онда се мыслимъ у множественоме числу додає име стабла, н. п. племя Васоевића. — Овдѣ се именує Исусъ Христосъ: дакле онъ се мора узети за стабло племена; єръ се каже, да є племя нѣгово; тако овай преводъ наводи насъ на ту мысао: да сви они, кои се до 16. Стиха брое, произлазе одъ Исуса, и да су потомцы Исусови. — Но ако то и небы помислю нитко єбогъ тога, што се одма додає „сына Давида,“ а сынъ снада међу потомке, а не међу предке; може друго што помислити, т. є. то, да є Исусъ имао жену и дѣцу, кадъ се о нѣму каже да є имао племя. — У тексту стои: „книга родства Исуса Христа“ — *Bιβλος γενέσεως* — *liber generationis*,“ то значи по моме мнѣнію, „порекло Исуса Христа,“ или „кнѣигу порекла Исусова,“ т. є. одъ кога племя Христосъ по човечеству произлази, а то не „племя“ нѣгово. — „Сина Давида Аврамова сына.“ — Ово є преведено противу яснога смысла

св. Писма. — У Мойсею I. Гл. 17, С. 5. говори Богъ Авраму: „И ненаречетса ктомѣ има твоє Аврамъ, но вѣдетъ има твоє Авраамъ, какъ Отца многихъ языковъ положихъ та.“ и неће се звати одсада име твоє Аврамъ, но быће име твоє Авраамъ, ерѣ за Отца многи Народа поставихъ те; и гдѣ се годъ посліе тога споминѣ у Старомъ, и Новомъ Завѣту свагдѣ се пише Авраамъ нити се може другачіе писати, ерѣ є онѣ одъ Аврама постао Авраамъ. — И я мыслимъ, кадѣ є задржано у преводу кодъ „Наасона“ два а, и кодъ „Вооза“ два о, кое ніе Богъ тако назвао; зашто ніе задржано и кодъ „Авраама“ два а, кога є Богъ тако назвао. А то ништа несмета, што у нашемъ народу има то име „Аврамъ,“ ерѣ друго є Аврамъ, а друго є Авраамъ, и у овомъ тексту ово є последнѣ требало задржати, ма да се нитко тако кодъ насъ незове.

С. 18. край: „Нађе се да је она трудна од Духа Светога.“ Ове рѣчи недоликую ондѣ, гдѣ се говори о Матери божіой, о Духу Светомъ, и о Сыну божіемъ; — нашъ народъ неизражава се тако ни онда, кадѣ о своимъ тимъ околностима говори, а опетъ зато зна шта говори. — У тексту стои: „*ἔβρεθην ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου.*“ „*inventa est in utero habens de Spiritu sancto.*“ То се могло тако и у Србскомъ преводу рећи: нађе се да има у утроби одъ Духа Светога. — Ово бы было правый переводъ и небы тако застиђивао ни онога, кои чита, ни онога кои слуша. —

С. 19. „А Јосиф муж њезин будући побожан.“ То ніе по моме мнѣнію Србскій начинъ говора; ерѣ ту форму изражая Срби немаю; а у преводу на више мѣста употребљава се та форма тако и у Гл. 7. С.

11. „зли будући.“ — И „побожанъ“ нѣ то, што є праведанъ — побожанъ є, кои испуњава дужности према Богу — а праведанъ є кои држећи се правила наравности, нечини другоме оно, што є радъ да и нѣму другій нечини“ — праведанъ є дакле друго, него што є побожанъ; — овдѣ се Іосифъ назива праведанъ зато, што нѣе учиніо оно, што и нѣму небы было мило, да му другій учини. У тексту стои „праведенъ скій — *δικαιος ον* — cum esset justus.“ — будући да є быо праведанъ; — или „А Іосифъ мужъ нѣзинъ као праведанъ“ — мѣсто „будући“ овдѣ болѣ стои „као.“ —

С. 20. Јер оно што се у њој заметнуло, од Духа Светога.

„Што се у њој заметнуло.“ — И то є онако, као у 18. С. а нѣе ни правый переводъ. У тексту стои „рождаше се во њей — *τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν* — quod cum in ea natum est.“ Оно што се родило у њој. — Ако ли є мыслио одступити одъ те рѣчи, опетъ є могао лѣпше и приличнѣе рећи, као: „оно, што се у њој зачело“ или „оно, што є у њој постало.“ —

С. 23. „Ето дјевојка ће затрудњети, и родиће сина, и надјену ће му име Емануило.“ —

„Ето дјевојка ће затрудњети.“ И те рѣчи недоликую св. Писму, а текстъ се могао превести и онако, као што єсть. Ондѣ стои „Се дѣва во чревѣ приметь, *ιδὴ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει*, Ecce virgo in utero habebit.“ „Ето Дѣва ће у утробѣ примити“ или „дѣва ће у утробѣ понести;“ — то бы значило то, што значи и затрудњети. — Незнамъ зашто „дјевојка“ кадъ сватко разуміє шта є „дѣва“. А Матери божіој ни єданъ Србинъ некаже „дѣвойка“ него „дѣва.“

ГЛАВА II.

С. 1. А кад се роди Исус у Витлејему Јудејскоме, за времена цара Ирода, а то дођу мударци од истока.

„За времена цара Ирода.“ То е добро Србски речено; али ондѣ стои „во дни, in diebus, εν ημεραις,“ у дане. И овај начинъ изражавања, кои ондашнѣмъ вѣку одговара, треба у преводу да се задржи, као што е задржано у Апостолу Павлу ко Евр. Г. 5. С. 7. „у дане тијела својега.“ А тко толкуе обширнѣе текстъ, тай ће казати, да то значи у време, или за времена. „Мударци“ то е рѣчь налику на непристойну и онима се обычно дае, кои се чине да су паметни одъ други людѣй; — я самъ чуо и узрокъ, зашто ий тако зову; али се овдѣ неможе напоминати. — А я незнамъ, како се и производи та рѣчь, кадъ е одъ „ведаръ“, ведраць, одъ „свѣталъ“ свѣтлаць, одъ „тѣсанъ“ тѣснаць, одъ „прѣсанъ“ прѣснаць, валяда и одъ „мударъ“ треба да буде мудраць, — ерѣ овако „мудараць“ морало бы се одъ суштествителнога каквога извести, као што се одъ коза, козаръ, козараць — одъ кућа, покућаръ, покућараць. —

С. 6. И ти Витлејеме, земљо Јудина! ни по чем нијеси најмањи у држави Јудиној, јер ће из тебе изићи человођа који ће пасти народ мој Израиља.

„Ни по чем нијеси најмањи у држави Јудиној.“ — То текстъ некаже за Витлеемъ, да не ни по чемъ најмањи, ерѣ е и по брою душа, и по брою людѣй, кои су были за оружѣ, у оно врѣме быо Витлеемъ као варошъ међу мањима поглавитымъ варошима Државе Јудине, као што е рекао и самъ Пророкъ Михей,

кои се овдѣ наводи „И ты Видлѣеме, доме Евфратовъ, е'да малъ еси, еже быти во тысящахъ Юдиныхъ“; а овдѣ се варошъ сравнюе съ варошима, дакле требало є онако казати, као што текстъ говори „ничимже менши еси во владикахъ Юдовиыхъ, *ὀλιγωρῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν ἰούδα*, *perquam minima es in principibus Juda.*“ Доиста ниси найманый межу поглавитымъ (варошима) Іудинымъ.

С. 9. И они саслушавши цара поѣоше.

„Поѣоше“ по овой рѣчи судеѣи, незна се, есу ли мудраци отишли одъ Ирода, или нису; ерѣ тко поѣ тай нѣе отишао, него є остао ондѣ, гдѣ є; „поѣоше“ то значи, да су се кренули были, али нису отишли, него су остаи. — А у тексту стои „идоша *ἐπορεύθησαν* profecti sunt“ кое значи „отидоше.“ —

С. 11. — — па отворише даре своје и дариваше га златом, тамјаном и смирном.

У тексту стои „и ѿверзише сокровища своа, принесоша емѣ дары, *καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσήνευκαν αὐτῷ δῶρα*, *et aperientes thesauros suos obtulerunt ei munera.*“ То значи „и отворивши благо свое или скровишта своя, приказаше му дарове: злато, ливанъ и смирну;“ ово бы быо одъ прилике преводъ. Ерѣ у Грчкомъ различите двѣ рѣчи стоє „*θησαυροὺς*“ и „*δῶρα*“, а оно „отворише даре и дариваше га“ нѣе преводъ него є преокренуто, и удешено на наше обычаєве, као да су мудраци даривали Исуса тако, као што се кодъ насъ дарива дѣте, кадѣ се роди. — Мудраци су ишли Исусу, као Месии, да му се поклоне, и као такога нису даривали, као што мы даривамо дѣцу, него су му као Месии или посланику бо-жѣемъ поднѣли, приказали даре, кои имаю свое значенѣ.

С. 13. — — па бјежи у Мисир, и буди онамо.

Овдѣ е употребљено „Мисиръ“ у мѣсто „Египатъ“, — Историја, која приповѣда шта се гдѣ догодило, мора у приповѣдану употребити оно име свакога мѣста, кое е име носило мѣсто онда, кадѣ се у нѣму или на нѣму што догодило: и та се имена морају увѣкъ задржати, макаръ да се после и сто пута мѣњаю; ерѣ то су управо особитости свакога вѣка, кое се несмију ни едномъ вѣку одузети. — Тако и свештена Историја има своју Географију, и у нѣој се морају сви мѣста имена задржати онако, као што су се звала мѣста онда, кадѣ су се свети догађаи на нѣима сбили. У св. Писму Н. Завѣта написано е име „Египатъ“ ово се по моме мнѣнију мора и у преводу задржати. — „И буди онамо“. Истина да се такій изражај кадикадѣ чуе кодѣ простогѣ Народа; али не све правилно, што се кодѣ простогѣ Народа чуе. Я мыслимъ да се тако по правилномъ говору Србскомъ не може рећи; ерѣ кадѣ се каже „онамо,“ онда се увѣкъ разумѣва неко дѣйство, кое мора прећи на извѣстно мѣсто; а у быти онамо нема тога, нити тако говоре они люди, кои правилно говоре. На питањѣ „камо“ одговара се „овамо, онамо, тамо“ а на питањѣ „гдѣ“ одговара се „овдѣ, ондѣ“ дакле: оди овамо; иди онамо а буди ондѣ; — „буди онамо“ то е чини ми се онако, као што гдѣкои у Банату говоре: био самъ у Темишварѣ, идемъ у Темишвару — тако исто и у Г. 11. С. 15. одѣ Јоанна „И мило ми је вас ради што нијесам био онамо“ и С. 31. „да иде на гроб да плаче онамо.“

С. 15. „Сина својега.“ Истина да се по свойству Србскога ѣзыка употребљава „свој“ и мѣсто „мой, твой, нашъ, вашъ,“ али не про-

тивъ свойства ѣзыка ни то, кадъ се употреби за подлогъ првогъ лица „мой нашъ“ за подлогъ другогъ лица „твой вашъ“. — Заръ е болъ речено Србски „я љу приимити отца свога, ты приими отца свога, а онъ нека приими отца свога,“ него ли: „я љу приимити могъ отца, ты приими твога, а онъ нека приими свога.“ Али у преводу е тако избѣгавано „мой нашъ“ и „твой вашъ“ као да е то са свимъ противъ свойства нашегъ ѣзыка; а требало е и зато та мѣстоименія употреблѣвати, што бы тако было разговетни текстъ на много мѣста, а могла су се безъ сваке грѣшке употребити скоро на свакомъ ономъ мѣсту, гдѣ су употреблѣна и у Грчкомъ и у Славенскомъ. —

ГЛАВА Ш.

С. 1. У оно пак доба дође Јован Крститељ.

„У оно доба“ овај се изражај може удесити на врѣме различито, као што се и удешава: каже се н. п. у оно доба ноћи, у оно доба године, а кадъ се неопредѣлено рече, и неодоноси на извѣстно врѣме, онда нема правога смисла, као што ни овдѣ нема. —

С. 10. Већ и сјекира код коријена дрвету стои, свако дакле дрво које не рађа добра рода сијече се и у огањ се баца.

„Сѣкира стои,“ кадъ се прислони уздрво; али текстъ вели „лежитъ *κείται* adjacet“ — дакле „лежи“ а не „стои.“ — Сѣче се дрво, кое е већ посѣчено, а дрво кое стои, гдѣ е нарастло, посѣца се: овдѣ бы требало тако превести, као што е и у Славенскомъ „посѣкаемо *выдаєтъ*“ „посѣца се.“

С. 13. Тада дође Исус из Галилеје на Јордан к' Јовану да се крсти.

„Да се крсти“ овдѣ се незна оће ли се самъ Исусъ крстити, или ће га Јованъ крстити; ерѣ е неопредѣлено речено. У тексту стои опредѣлено „креститиса ѿ негѡ, τὸν βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, baptizari ab eo“ дакле „да га овај крсти,“ а не „да се крсти.“ —

Г Л А В А IV.

С. 6. — — јер у писму стоји, да ће анђелима својем заповједити за тебе, и узеће те на руке, да гдје не запнеш за камен ногом својом.

„У писму стои“ то е добро; али у Славенскомъ стои „писано е;“ ово се могло задржати и у преводу. У Славенскомъ има „сохранити та“ ово е овдѣ са свимъ изостављено, ваљда зато, што се у свакомъ Грчкомъ издању налази. „Да гдје не запнеш за камен ногом својом“ и ово е добро Србски речено; али друго е „запети,“ а друго е „спотакнути се;“ запети може тко ногомъ за каменъ да се неубіе; али овдѣ се каже, да се неће ударити о каменъ; а то болѣ изражава глаголь „спотакнути се“ као што е и у тексту „преткнеши, προσκόψης, ofendas.“ —

С. 8. Опет узе га ђаво — — и показа му сва царства овога свѣта.

„Узе га ђаво“ то управо значи Србски: проневаљити се, покварити се, стати на ђаволску страну, постати ђаволскій; у тексту е „пакѣ полтѣ его, πάλιν παραλαβάνει αὐτοῦ, iterum assumit eum“ овдѣ е требало рећи поведе га опетъ ђаво; ерѣ оно се дав другачіе толковати,

па бы онда могло изостати оно, што є додано „и одведе“ мѣсто „узведе.“ „Овога“ є додано: ни у Грчкомъ, ни у Латинскомъ тога нема него има „сва царства свѣта“ „вса царствїа мїра“ *πάσας τὰς βασιλείας τῶν κόσμων*, *omnia regna mundi.* —

С. 10. — — Иди од мене Сотоно.

„Сотоно“ ово се зове извртати гласове у рѣчи безъ нужде: сватко разуміе, да є „Сатана“ Ђаво, и да ніе Анђео. —

С. 13. — — на међи Завулоновој и Нефталимовој.

„Међа“ значи границу, коя дѣли землю одъ землѣ: смѣшно є читати, да се Христось намѣстїо на међи, особито, кадъ се овдѣ споминю двіе међе, една Завулонова, а друга Нефталимова; на којој се дакле међи намѣстїо, — ако нећемо узети тако, да се на обадвіе намѣстїо. У тексту стои „во предѣлкѣхъ, *ἐν ὁρίοις*, *in finibus*,” кое незначи „међа“ него „предѣли“ а могао є употребити и „краєви“ као што є употребїо и у Гл. II. С. 22. — а да су то „предѣли,“ а не „међа“ види се и изъ слѣдуюћегъ 15. Ст. гдѣ стои: „земля Завулонова и земля Нефталимова,“ а не „међа Завулонова и међа Нефталимова.“

С. 15. — — Галилеја незнабожачка.

„Галилеа языкъ, *Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν*, *Galilaea gentium.*“ Я незнамъ да ли се могу рећи, „языци,“ незнабожци; особито кадъ и то додамо, да нема ни єднога Народа, кои небы знао за Бога; само што є свакій скоро Народъ другачіе поняо Бога. — Обычно називаю оне Народе, кои право непознаю Бога, поганицима, може бити зато, што чисту идею божества, недостойнимъ начиномъ сваћаюћи

ю, скверне и као погане. — Могу ли се употребити „поганици“ мѣсто „измици“ а нећу да пресудимъ; али „незнабожци“ мыслимъ да се не може изъ горенаведенога узрока никако приимити.

С, 16. људи који сједе у тами видјеше видјело велико.

„Видјело.“ У преводу употребљава се свуда мѣсто „свѣтъ“ видѣло. Али „видѣло“ долази одъ видѣти, односи се на очи, и садржава у себи понятіе вида; а „свѣтлостъ“ е за се самосталанъ еданъ у природи предметъ, који суштествуе, ма да и нема очію кое га виде. „Видѣло“ може се употребити ондѣ, гдѣ намъ се што покаже, да можемо видѣти и дознати, као што се говори „изићи ће дѣло на видѣло“, т. е. показаће се дѣло тако, да ће се моћи видѣти и познати; а то може бити и безъ свѣтлости. Шта се и шта и у тами недозна; дакле и у тами може изићи дѣло на видѣло. „Видѣло“ е противуположено „потае“ а „свѣтъ или свѣтлостъ“ е противуположено „таме“. — Изъ потае долази на видѣло, изъ таме на свѣтъ. Тако видѣло не може засвѣтити, него спрамъ свѣтлости може видѣло бити; — по моме мнѣнію болѣ бы было, да е употребљено мѣсто „видѣло“ „свѣтлостъ“, еръ то сватко разуміе, а болѣ изражава смысао и Славенскогъ „свѣтъ“ и Грчкогъ φῶς и Латинскога lux: — а овако незнамъ разумѣ ли тко, шта е то „засвијетли видјело.“ — Осимъ тога видѣло може значити и мѣсто, на коме се може видѣти, и то е мыслимъ правый смысао и ове рѣчи „изићи ће дѣло на видѣло, — и ове „бѣжи ми съ видѣла“ кое се говори ономе, који заслони коме свѣтлостъ.

ГЛАВА V.

С. 9. Благо онима кои мир граде.

„Градити“ значи рукама што правити, а употре-
бљава се обычно кодъ Народа и у непристойномъ смыслу.
Оваке рѣчи, кое повода даю непристойнымъ мыслима, тре-
бало є избѣгавати баремъ ондѣ, гдѣ се могу ласно у не-
пристойномъ значеню толковати.

С. 18. докле небо и земља стоји. —

„Стоји“ у тексту є „дондеже преидеть, *ἕως ἄν παρέλθῃ*,
donesc pgaetereat“ дакле тако є требало и Србски рећи:
докъ непређе; а не „докле стои.“ —

С. 22. — — бити крив суду — — крив скупштини —
— крив паклу.

Кои се гнѣви на брата свога, тай є кривъ брату,
а не кривъ суду, него може као кривацъ подпасти подъ
судъ — а кои каже брату своме „рака“ и тай є кривъ
брату, и као кривацъ може доћи предъ сонмиште; а тко
вели „будало,“ тай є кривъ ономе, коме є рекао „буда-
ло,“ а не паклу, коме по вољи чини, еръ може сбогъ
тога доћи у пакао. Я мыслимъ да се овде неизражава
добро Славенско „повиненъ“ Грчко „*ἑνοχος*“ Лат. „*obnoxius*“
— него є требало рећи подпада подъ судъ, или до-
лази у Геену огнѣну.

С. 26. — док не даш до посљедњега динара.

„Недашъ“ друго є „недати,“ а друго є „не вра-
тити“ невраћа увѣкъ онай кои дає. У тексту стои „воз-
даси, *ἀποδώς, reddas*.“ Докъ невратишъ — „динар“ — бо-
лѣ бы было, да є задржано „кодрантъ,“ као што є то
учинѣно у С. 42. Г. 12. Марка: еръ се ово и онако од-
носи на врѣме, кое мора издржати у тавници, а то є
врѣме по толкованю Богослова вѣчность. —

С. 31. — — ако ко пусти жену своју да јој да књигу
распусну. —

Ако се и зове пуштеница она жена, која се разведе
съ мужемъ; опетъ зато „пустити жену“ у Србскомъ бзы-
ку не значи то, што значи у Славенскомъ „пѣститъ“ кадъ
се као глаголь употребљава: пустити се може жена у госте,
у родъ, и ма куда на другу страну, али зато не іоштъ
одпуштена одъ мужа: — овдѣ се разумѣва, ако тко од-
пусти жену своју. — ἀπολύσει absolverit. — „Распусну“
ову є рѣчь переводитель самъ начинію одъ Славенске. —
У Славенскомъ истина стои „распѣстнѣю“ али, кадъ се Срб-
ски каже „распустити,“ онда се увѣкъ мора мыслити, да
ту има више особа, или стварій, кое некій другій одпу-
шта; н. п. распустію господаръ све млађе, све слуге,
распустію учитель дяке, и т. д. А овдѣ є рѣчь о одной
жени и о томе, да є самъ мужъ одпушта, а не, да и
нѣга и ню нетко треіій одпушта: она се дакле овдѣ не-
распушта, него се одпушта; болѣ бы мыслимъ было ре-
ћи „одпустну књигу“ него ли „распустну књигу.“ —

С. 41. Ако те потјера ко један сахат иди с њиме
два.

„Ако те ко потјера“ — кадъ тко кога потера, он-
да онај, кога другій тера, не може ићи са онымъ, кои
га тера, него мора ићи предъ њиме. — Ово Славенско
„поиметъ по силѣ“ и Грч. ἀγγαρεύσει (кое є рѣчь Персиска,
и има силу примораваня) и Латинско angariaverit — зна-
чи приморати да иде, я мыслимъ да бы болѣ было рећи
ако те тко „натера, примора“ ово бы се болѣ сла-
гало и са онымъ „иди съ њиме два;“ єрѣ онако не може
ићи съ њиме, него мора ићи предъ њиме. — „Ми-
лю“ є требало употребити, а не „сахать, єрѣ и Сла-

венско „псприце,“ и Грчко „μίλιον“ и Латинско „milliare“ то значи; а што се рачуна, да се миля една за сатъ може прећи, то неспада на преводителя. — У Марк. Гл. 15. С. 21. „натјераше“ кое є по моме миѣнию болѣ одъ овога. С. 45. јер он заповиједа своме сунцу.

Ово є додано у преводу; ерѣ у тексту стои „яко солнце свое сїметъ на благия и злия“ „ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει“, „quia solem suum producit,“ дакле незаповѣда, него сунцемъ своимъ сїя на добре и зле. — Одкудъ овдѣ „своме“ кадѣ є свуда „својему.“ — ? —

Г Л А В А VI.

С. 1. Пазите да правду своју нечините предъ людьми, да вас они виде.

Ако є тако, да човѣкъ правде нечини предъ людьми, то є зло по побожность и по наравность. — За ову науку не іоштѣ до сада ни еданъ Богословъ ни Философъ чуо. Досадѣ су сви учили да правду треба чинити и предъ Богомъ и предъ людма. А овај преводъ насъ опоминѣ на то, да правде нечинимо предъ людима, баремъ я га тако разуміемъ. — Я мыслимъ да бы болѣ было, да се преводитель држао текста, у комъ стои „внемлите милостыни вашеа нетворити предъ чловѣки.“ Προσεχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν, attendite misericordiam vestram non facere, — па да є рекао: „пазите да нечините милостынѣ ваше предъ людима,“ ерѣ ово се и далѣ у св. Писму потврђує, као са онимъ: што десница да, и шуица да незна, и што чините тайно отаць ће вамъ вашъ наплатити явно. —

С. 10. — и на земљи као на небу.

Ово су рѣчи Оченаша, али су изпремѣштане; ерѣ є напредѣ метнуто „на земљи,“ па посліе „као на небу“ а у тексту стои „такѡ на небеси, и на земљи, *ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, sicut in caelo, et in terra*“ како на небу, и на земљи. Преводителѣвымъ є редомъ могао и Еванѣелистъ реѣи; али ніе рекао, зашто дакле да се кварри онај редѣ у преводу.

С. 13. И ненаведи нас у напаст.

Я незнамъ да се Србски каже „навести кога у што,“ него знамъ да се говори: навести кога на зло, навести на Дунавъ, на Саву; — ерѣ глаголи сложені изъ предлога приимаю падежъ са онымъ истымъ предлогомъ изъ кога су сложени; — а овдѣ преводитель каже „навести у напастъ“ у Славен. стои, „и неведеи насъ въ напастъ“ у Грчк. „*καὶ μὴ ἐισενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν*“ — у Латинск. „*et ne inferas nos in tentationem*“ зашто небы было и Србски: и неуведи насъ у напастъ.

С. 16. — — јер они начине блиједа лица своја.

У тексту стои „помрачакъ въ лица своа, *ἀσφαιρίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, abscurant enim facies suas*“ дакле болѣ бы рекао, да праве тавна лица своа, то є смисао текста — а я мыслимъ, да „блѣдо“ ніе то што є „тавно.“

С. 19. — И гдје лупежи подкопавају и краду. —

„Лупежъ“ є човѣкъ, кои се скита и пиячи; али іошѣ немора быти „татъ,“ — може тко быти лупежъ, али опетѣ зато не красти, — а овдѣ се споминю „тати, *κλέπται, fures*“ дакле крадљивци, тати, а не лупежи, кое толико значи, колико лумпови, — баремъ кодъ насъ у Войводовини.

С. 24. јер или ће на једнога мрзити, а другога љубити, или једноме вољети, а за другог немарити.

У Славенскомъ стои „нво одинаго возлюбитъ, а дрѣгаго возненавидитъ“ но овдѣ се преводитель држао Грчкогъ текста у коме стои најпріе *μισῶσει* возненавидитъ, па посліе *ἀγαπήσει* возлюбитъ. „Вољти“ овдѣ ніе добро употребљно; „вољти“ неупотребљава се безъ сравненія, и зато се увѣкъ каже волимъ овоме, него ономе, и овдѣ бы морало быти „једноме вољети, него другоме,“ болѣ бы было да є задржано по Славен. „држати се.“

С. 25. — небрините се за живот свој.

„За живот свој“ у тексту стои „дѣшею вашею, τῆ ψυχῆ ὑμῶν, animaе vestrae.“ Тако є требало и у Србскомъ задржати „душа“ у толико више, што у овомъ тексту „души“ є противоположено „тѣло,“ па овако не слаже се ни најманѣ, кадъ се каже, небрините се за животъ вашъ, ни за тѣло, — ерѣ тако излази, као да се човѣкъ и безъ живота може бринути о тѣлу, и као да тѣло и безъ живота живи. — А казати, значи ли и овдѣ „душа“ метонимически „животъ,“ то неспада на преводъ него на толкованѣ. —

Г Л А В А VII.

С. 4. Како можеш рећи брату својему стани.

У Тексту стои: „како речеши братѣ твоємѣ, πῶς εἰπῆς τῷ ἀδελφῶ σου, quomodo dices fratri tuo,“ одъ кудъ дакле у преводу „како можешъ рећи“ кадъ є у тексту: како ћешъ рећи брату своме. „Стани“ то є добро Србски; али то се каже ондѣ, гдѣ ко иде, или немирує, а

овдѣ е требало задржати рѣчь текста *ωσταυι, αφας, sine*,
допусти. —

С. 9. Или који је међу вама човјек у кога ако заи-
ште сии његов хљеба камен да му да.

Ј мыслимъ да се каже искати „одъ кога,“ а не
„у кога.“ Говори се у кога има? у Петра; ишти да-
кле одъ нѣга. — У преводу се овако на више мѣста
употребљава; али то само стиховима и пѣсмама доликуе. —

С. 16. По родовима њиховијем познаће те их.

„По родовима“ овдѣ се незна: разумѣвајули се
„родбине“ или „дѣла“ еръ кадъ се о човѣку гово-
ри, и каже се да ћешъ га познати по роду нѣговомъ,
то ће сватко мыслити, да ћешъ га познати по томе, кадъ
видишъ, тко му е родъ. Ова рѣчь „родъ“ има у Срб-
скомъ ѣзыку више значеня, и морала бы се у преводу
замѣнити съ другомъ, баремъ ондѣ, гдѣ се може ласно
друго разумѣти, него што мы желимо да се разуміе.
Болѣ бы было по моме мнѣнію да е употребљено овдѣ
„плодъ“ — а наши люди разумію добро, шта е плод-
на година.

С. 24. — казаћу да је као мудар човјек.

У тексту стои „уподоблю *ὁμοίωσω* assimilabo“ дакле
овдѣ се изражава уподобленѣ. А у преводу стои „као;“
ова частица „као“ изражава више еднакостъ *ισότηταν* ae-
qualitatem, него ли уподобленѣ *ὁμοιότηταν* similitudinem. А
еднакостъ и уподобленѣ, различита значеня имаю. Кадъ
се каже „овај е као и онај,“ то значи: какавъ е
еданъ, такавъ е и другій; а ту се већъ разумѣва, да су
двоица по каквоћи еднака. Али кадъ се каже овај е
подобанъ ономе, то незначи, да е еданъ као и другій; не-

го да по нѣкимъ свойствама своима наличи еданъ на другога; а то е велика разлика, еднакъ быти съ киме, и наличити на кога. Болъ бы ваяда было, да е речено: „уподоби ъу га“ па и то бы Срби разумѣли.

Г Л А В А. VIII.

С. 14. — и грозница је тресе.

Кадъ се каже да кога грозница тресе, онда се разуміе, да е болестникъ у студени оной, која иде съ грозницомъ, и да дркће одъ студени, и по овомъ дрктаню каже се да га грозница тресе, еръ онай кои дркће, и тресе се. — Овдѣ по тексту „и огнемъ жегомъ *каі* *πυρέσσουσα*“ болъ бы было рећи мѣсто „грозница“ „врућица“ па макаръ „тресе“ и изостало, кадъ га ни онако у тексту нема. —

С. 25. И прикучивши се.

Прикучити штогодъ значи, кукомъ што довући къ себи, а „прикучити се“ погрблѣно привући се коме, и то више крадомъ, него ли явно. Овдѣ ваяда се нису ученици крадомъ привукли къ Исусу; него су дошли къ нѣму. У тексту стои „и пришѣдше *каі* *προσελθόντες* *et* *accedentes*“, заръ небы болъ было задржати ову рѣчь и казати, дошавши, пли приступивши? —

С. 29. — — што је теби до нас, Исусе сине Божиј!

У тексту е „что намъ и тебѣ *τί* *ἡμῖν* *καί* *σοι* *quid* *pro-* *bis* *et* *tibi*“, тако и оригіналъ, и ови преводи задржали су форму изражая оногъ времена, кадъ е Еванђелие писано. Колико е было одъ почетка Еванђелия до данасъ переводителя; да е свакій переводећи свето Писмо, упо-

треблявао начинъ изражаваня свога времена у мѣсто онога, кои се налази у св. Писму, како бы изгледало до данасъ св. Писмо? У преводу є овоме требало задржати ту форму изражая; и да є преведено онако, као што є преведено Славенско и Латинско „шта є нама и теби Исусе,“ — а толкователь нека каже, значи ли то: што є теби до насъ? или значи; шта є нама до тебе; или значи: шта мы имамо съ тобомъ, или; мы немамо ништа съ тобомъ. —

С 32 — — и они изишавши отидоше у свиње.

„У свињѣ“ то є добро речено Србски; єрѣ Срби мѣсто „чопорѣ свиња“ употребляю „свињѣ;“ али Срби кажу „чи то чопорѣ свиња прође“ — „видіо самъ два три чопора свиња“ — и т. д. У тексту стои „въ стадо свиное *εις την ἀγέλην τῶν χοίρων*, in greget porcogum,“ зашто се небы и у Србскомъ преводу тако задржало, кадъ ніе противъ свойства єзыка, а разговетности се тимъ небы наудило. А и онако є преводитель у предидушемъ стиху већѣ употребіо „крд свиња“ — дакле и овдѣ є требало задржати. —

ГЛАВА IX.

С. 22. — вѣра твоја помогла ти је.

Ово є удесно употребљено „помогла ти је“ — єрѣ Срби тако кажу, кадъ се извидаю одъ какве болести „помогло му є ово или оно,“ — али друго є понятие у овомъ изражаю „помогла ти је“ а друго є у „спасла те є“ кодъ овога разумѣва се увѣкъ да се избавіо одъ пропасти онај, за кога се говори да є спасенъ; а кодъ „помоћи“ ніе увѣкъ пропастъ, нити така опас-

ность, него е доста пута само додаванъ сила за изврше-
нъ какова дѣла. У тексту стои: „спасе та σέσωκε σε ser-
vavit, или salvavit te“ за што се небы то задржало и у Срб-
скомъ „спасла те е“ — кадъ то свакий православный
Србинъ разуміе.

С. 26. — И отиде глас овај по свој земљи оној.

И то е добро Србски „отиде“ али ондѣ стои „изи-
де ἐξῆλθεν exiit,“ зашто ніе то задржано „изиђе“ кадъ
се овдѣ и онако разумѣва, да е гласъ изишао изъ оне
куће, у којой е ускрсіо Исусъ мртву дѣвойку. — Као
да бы се рекло: ако и ніе пустіо народъ у кућу, гдѣ е
онъ чудо учиніо; опетъ е зато гласъ изъ куће изишао
и разнео се по свој земљи.

Г Л А В А X.

С. 10. — Јер је посленик достојан свога јела.

„јела“ у текску стои „мзды своѣа τῆς τροφῆς αὐτοῦ,
alimento suo“ τροφῆς значи и „ѣло,“ али управо е „рана“
одкуда е и τροφένω ранити, и τροφένος ранитель: и овдѣ е
„свога“ мѣсто „својега.“

С. 22. — али који претрпи до краја благо њему.

„Благо њему“ у Гл. V. употребљно е „благо“
мѣсто „блаженъ,“ а овдѣ е употребљно мѣсто „спаш-
ке се“ спасенъ будетъ σωθήσεται servabitur seu salvabitur.

С. 24. Нема ученика над учителя својега, ни слуге
над господара својега.

„Над учителя“ „над господара“ невиди ми се да е
правилно Србски речено. Срби кажу: нема ти н. п. надъ

Юваномъ пѣвача, а некажу нема ти надъ Ювана пѣвача. Или, има и надъ попомъ попъ, а некажу и надъ поца попъ. Предлогъ „надъ“ сачинява се и съ винительнымъ падежомъ, али не у овакомъ случаю, него ондѣ, гдѣ е питанѣ „куда“ надвири се надъ бунаръ, попи се надъ куфу. Али ондѣ не тай случай, него ондѣ бы мыслимъ болѣ было рећи: Нема ученика надъ учителѣмъ своимъ, ни слуге надъ господаромъ своимъ, ово нису стихови ни пѣсме, у којима се езикъ свакояко окреће за любовъ стиха. —

С. 29. — за један динар.

„Динаръ“ ондѣ е употреблѣнъ „динаръ“ мѣсто „ассариемъ *ἀσσαρίων*, asse“ а у Гл. V. С. 26. мѣсто ко-
дрантъ, *κοδράντην*, *quadrantem*.“ Дакле у овомъ преводу све су динари. — Динаръ е више одъ ассарія, ерѣ у динару има 16 ассарія или 4 сестерціе, а ассарій може се рачунати на 1 1/2 кр. Сребра, то не погрѣшка противу смысла, али е противу точности превода.

С. 35. Јер сам дошао да раставим човјека од оца његова, и кћер од матере њезине, и снаху од свекрве њезине.

Овай преводъ неизражава смысао текста. Ондѣ стои: „разлѣчити челоуѣка на отца своего, и дщерь на матерь свою, и невѣстѣ на свекровь свою, *διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς*, *dividere hominem adversus patrem suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum adversus socrum suam*.“ Ондѣ значи разлучити човѣка противу отца свога, кћерь противу матере свое, и снаху противу свекрве свое, т. е. тако иѣ разлучити, да едно на друго устане, зато се и каже у Славенскомъ: „на отца, на матерь, на свекрву;“ а не „одъ отца, одъ матере, одъ све-

крве,“ *κατὰ* сачинѣно са родителнымъ значи и „противъ.“ Текстъ овай значи управо то кадъ отаць или мати, или свекрва прииме науку Христову, да ће се сынъ, кћи, снаха подигнути противу нѣи, или ако ови прииме науку Христову, они ће се подигнути на нѣи; као што се то по свѣдочби Исторіе и догађало: дакле овдѣ нѣе требало одступати одъ текста. Ёрѣ изъ овога превода не може се тай смысао извести, у коме се каже, да се раставля сынъ одъ отца, кћи одъ матере, и снаха одъ свекрве; — а мы знамо, да се може сынъ раставити одъ отца, а немора се ни свадити съ отцемъ, а камоли устати противъ нѣга н. п. кадъ се одѣли и исели изъ кѹће, или кадъ отиде у свѣтъ себи леба тражити, — тако исто кћи се раставля одъ матере, кадъ се уда; али зато неустае противъ матере; снаха се раставля одъ свекрве, кадъ иде за своимъ мужемъ, али зато немора устати на свекрву свою. — По томе преводу тешко се може наићи на правый смысао текста; ёрѣ люди се обычно разставляю еданъ одъ другога башъ зато, да немогу устояти еданъ на другога. —

Г Л А В А XI.

С. 12. — и силедије добијају га. Овај преводъ несправљивъ смисломъ текста. „И силедије добијају га“ то нѣе правый смысао текста, у коме стои „и нѣжници восхирактѣ є *καὶ βίαται ἀρπάξουσιν αὐτήν, et violenti rapiunt illud.*“ Дакле: и насилници отимаю га, то значи *ἀρπάξουσιν*; а я мыслимъ, да се неслажу та два понятія „насилници“ и „добіяю“, насилници, или као переводитель што вели „силедије“ недобіяю, него отимлю на силу, зато се и зову силедије. Незнамъ зашто „силеджіе“ кадъ сватко ра-

зуміе шта су „насилници“ а и у народнымъ пѣсмама спомину се насилници на толико мѣста. —

С. 14. И ако хоћете вјеровати.

У тексту стои „И аще хоћете прѣати — *καὶ εἰ θελετε δεξασθαι, et si vultis recipere*“ — зашто дакле не „приимити“ него „вѣровати“ ели ово „приимити“ овдѣ то исто, што е и „вѣровати“ то опетъ спада на толкователя. —

С. 16. Али какав љу казати да је овај род. —

Овдѣ е требало уподобленѣ. — Дакле и о овомъ стиху разумѣва се све оно, што е речено о 24. у Гл. VII. —

С. 25. Хвалим те оче.

Срби кажу у многимъ случаевима „хвалимъ те Боже,“ и по томе бы и ово добро было. Али у тексту стои „Исповѣдаются, *ἑξομολογοῦμαι σοι, confiteor tibi*“ дакле ово е требало у преводу задржати „Исповѣдамъ ти се;“ — ерѣ су тако онда люди говорили; а кадѣ е одступљиво одъ тога, болѣ бы было, да е речено „Хвала ти Оче“ ерѣ овдѣ се изражава благодарность, а не похвала. —

С. 28. Ходите к мени сви кои сте уморни и натоварени, и ја љу вас одморити.

У тексту стои: „Прїидите ко мнѣ вси трѣждающїи се, и швремененїи, и азъ упокою вы. *Δεῦτε πρός με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. Venite ad me laborantes et onerati, et ego recreabo vos.*“ Дакле не „кои сте уморни и натоварени;“ него „кои се трудите, (радите) и кои сте обтерећени.“ Друго е, уморанъ быти, а друго е, трудити се; тко е уморанъ тай не-

може радити, ерѣ се држи о нѣму, да су му силе малаксале, и изнемогле тако, да е приморанъ оканути се посла. — А о човѣку незнамъ кажели се „натоваренъ.“ У преносномъ смыслу говори се и о людима, но понайвише у дѣйствителномъ значеню н. п. много су коешта натоварили на тогъ едногъ човѣка; или „много е коешта натоварено нанъ;“ али да се говори тако, као што е овдѣ употребљено, „ала е тай човѣкѣ натоваренъ,“ то незнамъ; и тако бы рекао, кадѣ се каже за човѣка, да е натоваренъ; онда значи друго нешто, кое неиде у рачунъ овога текста. А лако се може помислити кодѣ те рѣчи и то, да е човѣкѣ натоваренъ на кола или на што друго, а не да е товаръ на нѣму, дакле и овдѣ се може разумѣти, „кои сте уморни, и натоварени н. п. на кола.“ —

Г Л А В А XII.

С. 25. — — Свако царство које се раздијели само по себи, опустје ће, и сваки град или дом који се раздијели сам по себи пропаще.

Тако Христосъ ние рекао; ерѣ царство, кое е н. п. велико, а изъ различиты елемента састои се, ако се само по себи и раздѣли, неће заустѣти, него ће прећи у другу форму. Али ако се царство раздѣли противу себе, онда може заустѣти. А тако е Христосъ и рекао „всакоє царство раздѣлшесѣ на са, *πάσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς*, omne regnum divisum contra se.“ Овдѣ е преведено као што е преведено и у С. 35 Г. X. само та е разлика што е ондѣ рекао преводитель „одѣ отца одѣ матере, одѣ свекрве; а овдѣ опетѣ каже „само по себи.“ Она примѣтва и за овај стихъ важи. —

С. 35. Дobar човјек из добре клијети износи добро, а зао човјек из зле клијети износи зло.

Овдѣ се употребљава изъ „клијети“ мѣсто изъ скровишта *ἐκ τῶν θησαυροῦ* de thesauro; а у С. 6. Г. VI. употребљено е „уђи у клѣть“ мѣсто „вз. клѣть *εἰς τὸ ταμειον* in cubiculum.“ Тко ће садъ погодити кое е право значенѣ „клѣти!“

С. 41. Овдје је већи од Јоне.

Ово е добро Србски, али у тексту стои: „болѣ *πλεῖον* plus“ дакле „више“ а не „већий;“ и тога се требало држати. То исто и у С. 42. већи од Соломона. — Овдѣ не узалудъ тако речено. Еванђелистъ кадъ е то рекао, не сравнио Христа као човѣка са Јономъ, и Соломономъ, и зато не рекао већий одъ Јоне, и одъ Соломона; еръ ово „већий“ изражавало бы то, да е Христосъ као човѣкъ сравнѣнъ са Јон. и Солом.; него Еванђелистъ говори о Христу као о Богу, и зато каже више, него што е Јона, овдѣ е. Јона е Пророкъ, али Христосъ не само већий Пророкъ, одъ Јоне, него е више, него пророкъ, — дакле више него Јона и Соломонъ.

Г Л А В А XIII.

С. 2. И сабраше се око њега људи многи.

Ово е добро Србски; али ово „око њега“ предпоставља то, да е ондѣ већъ быо Народъ много, па да се онда, кадъ е Христосъ дошао на море, сабрао око њѣга. А у тексту вели „собрашася къ немъ *πρὸς αὐτὸν*, ad eum,“ кое незначити „око њѣга“ него „къ њѣму“ — а то зато вели тако, што су люди дошли къ њѣму, а прие њѣга не ий было ондѣ. —

С. 12. — и претећи ће му, а који нема узеће му се и што има.

„И претећи ће му“ то се говори ондѣ, гдѣ тко има чега више, него што му треба, али овдѣ значи, да ће имати изобилно, т. е. да ће онај, кои већ има науке Христове, све више и више добјати, а не да ће му претећи, ерѣ науке Христове неможе ни кодкого претећи.

„Узеће му се“ може значити „и купиће му се“ болѣ е „одузеће му се“ ерѣ се овако неможе другачіе разумѣти, него у правомъ своме значеню.

С. 13. — — јер гледајући не виде и чујући не чују.

Кадѣ е речено „гледајући невиде,“ онда е требало рећи и „слушајући нечују“ ерѣ као годѣ што може тко гледати, а опетѣ невидити; тако исто може тко слушати, а опетѣ нечути. Него овдѣ као годѣ што е речено „чујући нечују“ тако е исто требало рећи и „видећи невиде;“ ерѣ се разумѣва да онај, кои гледа, види Христа и нѣгова дѣла, али опетѣ га непознае; — а то изѣ текста излази; „*ἵκω βιδάσκει не видатѣ ὄτι βλέποντες οὐ βλέπονσι quod videntes non vident.*“ — што видећи невиде.

С. 15. Јер је одрвенило срце овијех људи.

„Одрвенило Срце“ то значи, да е срце постало дрво. — О срцу се говори, да се окаменило, али одрвенило то незнамъ говорили се гдѣ. Истина да и едно и друго значи „тврдоћу“ и употребљава се у пренешеномъ смыслу; али и преношенѣ то болѣ е кадѣ е природно. „Окаменити се“ природніе е, него ли „одрвенити“ по томе, што то бива у природи, да се претвори у каменѣ друго коешта, што ніе каменѣ; а у дрво се не претвара. — Међу тимѣ у тексту стое са свимѣ

друге рѣчи „штолстѣ, *ἐπαχύνθη* *incrassatum est*,“ може быти да бы болѣ было „отврдло,“ или „одебляло.“

С. 21. Одмах удари натраг.

То значи одустати одъ онога, што є тко почео; али у тексту стои „авѣе соблажняется, *εὐθὺς σκανδαλίζεται* *statim scandalizatur*,“ т. є. одма се соблажнява; а ову є рѣчь пре- водитель прииміо у свой преводѣ, дакле могао ю є и ов- дѣ употребити, а толкователь ље казати да то значи оду- стати, или одпасти одъ вѣре. —

С. 30. А у вријеме жетве реѣи љу: саберите и т. д.

У тексту стои „реѣѣ жателемъ *τοῖς θερισταῖς* *messoribus*“ ово є преводитель са свимъ изоставіо. — Смѣшно не- како излази, кадѣ се чита у стиху 39. толкованѣ, тко су „жетеоци,“ а у цѣлой причти напрѣдѣ нису нигдѣ споминяни „жетеоци.“ —

ГЛАВА XIV.

С. 2. — Он устаде из мртвијех и зато чини чудеса.

„И зато чини чудеса,“ то толико значи, као да бы Иродѣ рекао быо, да Јоаннѣ самѣ чини чудеса; али Иродѣ не рекао, да Јоаннѣ самѣ чини чудеса, него, да се сила божія, или какву є онѣ мысліо, показуе на нѣму, а то є велика разлика. Текстѣ каже „И сего ради силы дѣются ш немъ, *καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ*, *et propter hoc efficaciae operantur in eo*,“ и зато силе раде у нѣму — дакле по Иродовымъ рѣчима нечини Јо- аннѣ чудеса, него Богѣ чини у нѣму, или преко нѣга чудеса. —

С. 4. — неможеш ти ње имати.

У тексту нестои да Иродъ неможе нѣ имати; а и Иродъ е показао, да може, него ондѣ стои; „недостойтъ ти имѣти еа; *Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν*; non licet tibi habere eam.“ — а друго е кадъ се каже: неможешъ, него ли кадъ се каже: нѣе ти слободно, или непристойти се имати ю.

С. 6. — игра кѣи Иродијадина пред њима и угоди Ироду.

„Пред њима,“ — наурѣдъ нѣе ни о коме рѣчь была, да се може рећи „пред њима;“ овај изражај изискуе, да се најпріе тко спомене да се може знати, на кога се то односи, а овако, кадъ се нитко нѣе споменуо, незна се предъ киме. — У тексту нестои „предъ њима,“ него „посредѣ *ἐν τῷ μέσῳ* in medio“ дакле требало е рећи „на срѣди.“ —

С. 26. То је утвара.

„Утвара“ као што Народъ нашъ мысли о нѣой, иде само ноћу, а овдѣ се неспоминѣ поћъ, и я мыслимъ да утвара управо и незначити то што значи; „призракъ *φάντασμα* phantasma.“ него значи *μορφολύκειον*, spectrum. Можда бы болѣ было овдѣ рећи „обсѣна“ премда се то едно мѣсто другога узима, али опетъ Народъ разликуе, и свако само на своме мѣсту употребљава. — Обсѣна може бити и даню, а утвара неможе.

С. 27. „небојте се, ја сам, неплашите се.

„Небојте се, и неплашите се“ то е сведно. У преводу овомъ свуда употребљава се „небойте се“ мѣсто „дерзайте *θαρσεῖτε* confidite;“ а „неплашите се“ мѣсто „небойтеса *μὴ φοβεῖσθε*, nolite timere.“ Я мыслимъ да е „дерзайте“ више него ли „небойте се“ тко се

небои тай нема страха, али тко нема страха тай јошгъ немора имати слободе, или као што обычно ову слободу туђомъ рѣчи изражавамо „куражи.“ А кадъ се коме каже да дрза, то се разуміе, да има слободе, куражи. — Ако се ніе могла наћи за ово друга Србска рѣчь, а оно се могла задржати та Славенска. Како бы было „држите се“ и „небойте се?“ или „трсите се, и небойте се.“ —

ГЛАВА XV.

С. 4. И који опсује оца или матер.

„Опсовати оца или матер“ то има само едно значенѣ, и то, као што є овдѣ употребљено, непристойно. Али може се оцу и матери зло говорити, да се и неопсую. У тексту стои „*blasphemiae maledicens*“, дакле управо зло говори. А я бы вољо употребити и рѣчь „злоставити“ неголи „опсовати“ еръ знамо да се и рѣчма може тко злоставити, па макаръ бы додао и „рѣчма“ — а мыслимъ да є „зло рећи“ управо то; еръ и „злорекъ“ то значи. —

С. 5. Прилог је чим бих ти ја могао помоћи.

Овдѣ є употребіо преводитель „прилогъ“ мѣсто „поклонъ“ или „даръ“, као што у тексту стои „*даръ δωρον, munus*“ — а у глави IX. С. 13. употребіо є „прилогъ“ на мѣсто „жертвы *θυσίαν sacrificium*.“ А я мыслимъ да єдне и исте рѣчи треба съ єднимъ и истымъ рѣчима и преводити, ако є ондѣ „прилогъ“, овдѣ неможе бити „прилогъ“, или ако є овдѣ „прилогъ“, ондѣ неможе бити „прилогъ.“ Еръ овако долази читатель у ту неволю, да неможе разазнати, шта значи управо „прилогъ.“

С. 9. Но залуду ме поштују учећи наукама и заповјестима људским.

Овдѣ е додана у преводу свеца „и,“ и то е назначено да е додано; овакимъ се додаванѣмъ обычно толкуе текстъ: то се и у вулгати налази. — Него у тексту стои „учаще ученіемъ, заповѣдемъ чловѣческимъ, *διδάσκοντες διδασκαλίαις, ἐντάλματα ἀνθρώπων* docentes doctrinas, mandata hominum.“ Овдѣ не бадава изостављено „и“ ерѣ кадъ се дода „и“ онда намъ показуе то, да е „ученіе“ о коме се говори друго, а „заповѣсть“ друго: а кадъ се не дода „и“ онда значи да е „ученіе“ и „заповѣсть“ едно, и да заповѣсть показуе шта е „ученіе“ — т. е. да е „заповѣсть“ *appositio* „ученія,“ и овако се расчлашуе „учећи наукама, кое су заповѣди людске;“ а кадъ се дода „и“ онда се не може тако толковати, ерѣ онда су науке, друго, а заповѣсти друго.

С. 19. Јер од срца излазе зле мисли, убиства, прелюбоубе, курварства.

„Курварства“ ја мыслимъ да е требало ову непристойну рѣчь изоставити изъ превода св. Писма, и замѣнити ю са другомъ каквомъ. Ни у пѣсмама народнымъ стариегъ времена нигдѣ се неупотребљава та рѣчь, него кадъ дође о томъ говоръ, онда употребе рѣчь облюбити. — Може бити да бы болѣ было, да е преводитель и за „курварство“ направіо рѣчь, као што е направіо за „прелюбодѣяніе“ отъ прелюбити „прелюба“ па да е одъ „облюбити“ рекао „облюба“ ово бы му служило на часть и поштенѣ, као што му служи, што не у С. 17. превео ону рѣчь „афедронъ“ него е превео безъ иѣ, него кадъ е већ не хтео задржати, као што е Славенъ задржао. Та могу се за Бога и понятія порока поштеніе и тако

представити, да се немора стидѣти ни онай, кои ѿ чита, ни онай, кои ѿ слуша. —

С. 32. — да не ослабе на путу.

У тексту стои „да не како ослабѣютъ *μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ* не forte deficient in via.“ Кадъ се каже, „да не ослабе,“ онда се предпоставля, да ће ослабити, ако се н. п. гладни одпусте; а кадъ се каже, „да како не ослабе,“ онда се предпоставля, да могу и ослабити, и неослабити, а то су различита понятія: ову рѣчь „како“ не требало изоставити, еръ нѣомъ се опредѣлява правый смысао текста.

Г Л А В А XVI.

С. 5. — забораише узети хлѣба.

Ели то „купити“ или е „понести.“ Ако е „понести,“ то е требало додати „са собомъ“ — то исто стои и у 7. и 8. С.

С. 17. Симоне сице Јонин.

И у оригиналу Грчкомъ написана е та Еврейска рѣчь „вар“ и у Славенскомъ „варь“ и у Латинскомъ „var,“ а и Грци, и Славени, и Латини знали су, да то значи „Сынъ“ незнамъ зашто се преводитель не овдѣ угледао на Грке, Славене и Латине. — На башъ ако е хтѣо казати да е „варь“ „сынъ“ могао е одоздо подѣ крстиhemъ то учинити, а у тексту е требало задржати, као што е у Гл. XXIII. С. 7. задржао „рави“ —

С. 22. — — поче га одврати говорећи Боже сачувај то неће бити од тебе.

У тексту стои „*πρὸς τὸν ἐπιτίθειν*“ *inserere* „а то не значи „одврати,“ ер да е Петарь одвратио, онъ небы могао рећи: „Боже сачувай, то неће бити одъ тебе“ нити бы му рекао Исусъ „иди одъ мене сатано,“ као што е Петру рекао у слѣдуюћемъ стиху. Него то се види изъ садржая, да е Петарь Исуса укорио, што е говорио оно у 21. стиху, зато му и каже „Милостивъ ти Господи“ т. е. Богъ съ тобомъ, шта ты говоришъ! а то е друго, него ли „одврати,“ еръ ово може бити и безъ укораваня. „*πρὸς τὸν ἐπιτίθειν*“ значи „приговорити, пребацити, *Wort wüfse machen*.“ „Боже сачувај“ то е нашъ начинъ говора, а не онога времена, кадъ е Еванђелие писано, а разумѣло бы се, да е и онай начинъ изражая задржанъ, као што е требало задржати „милостивъ ты вѣди Господи! или милостивъ ты Господи! *ἔλεος σοι κύριε clemens tibi Domine*.“ — Ово бы се найболѣ дало посрбити овако „Богъ съ тобомъ.“ —

ГЛАВА XVII.

С. 2. а хаљине његове постадоше бијеле као свијет.

Я бы желіо управо знати у каквомъ е смыслу овдѣ употребљена ова рѣчь „свијет“ кадъ почемши одъ С. 16. Г. IV. па све до края овогъ дѣла употребљива се „видјело“ мѣсто Славенскога „свѣтъ“ Грчкогъ *το φῶς*; Латин. *lux*, а и овдѣ те исте рѣчи стое у тексту. Ако се овдѣ неразумѣваю подъ „свијетомъ“ люди, валяда се небы ни у реченомъ С. 16. Г. IV. разумѣли, у толико мањ, што онай стихъ говори и о свѣтлости, и о людима. —

Заръ се небы разумѣло ондѣ, да се односи на свѣтлость да е н. п. речено: „люди, кои сѣде у тамѣ, видѣше свѣтъ великій,“ сведно тако, као што се и овдѣ разуміе да се односи на свѣтлость „поставише бијеле као свијет.“ —

С. 5. Док он још говораше, гле облак сјајан закони их.

Ако е „сјајан“ кодъ переводителя то, што е у слаvesкомъ „свѣтелъ“ у Грчк. „φωτεινῆ (т. е. *vefelh*) и у Лат. *lucida* т. е. *pubes*) онда е послѣдностъ изискивала, да у мѣсто „видѣло“ и „свѣтъ“ употреби рѣчь „сияность;“ зашто кадъ е „сиянь“ то исто, што и „свѣтелъ,“ то онда и „сияность“ е то, што е свѣтлость.“

С. 18. И оздрави момче од онога часа.

Овдѣ се преводи „отрокъ, *ὁ παῖς, ρηεγ* са „момче“ — а у Гл. XIV. С. 2. и свуда гдѣ годъ долази у тексту „отрокъ, *ὁ παῖς, ρηεγ*, преводи се са „слуга“ а у Гл. XIII. С. 27. и у Гл. XVIII. С. 23. преводи се „раби, *οἱ δοῦλοι* *servi* са „слуга“. Овако читајући рѣчи, кое значе садъ ово, а садъ оно, неможе човѣкъ изићи на край. — Ако е „отрокъ *ὁ παῖς ρηεγ*“ овдѣ „момче“ зато, што е напредъ речено, да е тай отрокъ сынъ онога човѣка, кои моли зацѣль Иисуса, зашто небы быо „отрокъ“ *ὁ παῖς ρηεγ*, и на другомъ мѣсту, гдѣ се неспоминѣ, да е чин сынъ „момче,“ па бы онда „раби *οἱ δοῦλοι servi*“ остали „слуге“ а отроцы были бы „момчадь.“ —

С. 25. Петар рече хоће: и кад уђе у кућу претече га Иус говорѣћи: Шта мислиш Симоне? Царевѣ земаљски од кога узимају порезе и хараче, или од своијех синова, или од туђијех. —

„И кад уђе у кућу, претече га Иус“ — Претѣћи може тко кога у правомъ смыслу кадъ се тко съ кимъ утркуе. — Овдѣ се некаже, да е Иусъ

Петра претекао у рѣчма; ерѣ оно „говорећи“ односи се на оно, што слѣдуе, а невраћа се на оно, што е на предѣ речено; дакле тако излази, као да су се Исусъ и Петаръ утркивали идући путемъ, и да е Петаръ све-еднако напредѣ ишао, докѣ нѣе ушао у кућу, а кадѣ е ушао у кућу, онда га Исусъ претече, и онда почне говорити. — У тексту стои „предвари προεφθασεν πραεvenit“ а то нѣе „претече,“ ерѣ претећи у правомъ смыслу значи кога надтрчати: И само овако ће простъ Народъ Србскій ту рѣчь разумѣти, — а нема тога, тко ће помислити, да е то предварити, т. е. напрѣдѣ учинити другоме оно, што е тко другій хтѣо нама да учини. Прости люди обично изражаваю то понятіе овако „отеми изъ уста,“ а тако и у приповѣдкама стои, гдѣ годѣ еданъ другогъ предвари еѣ рѣчма, ондѣ предвареный говори „Оте ми изъ уста.“ Али ово се нѣе могло у овомъ стиху употребити, него бы болѣ было задржати „предвари“ и протолковати. — „Харач“ ова рѣчь значи и онога, кои „хара;“ у значеню „данка,“ кои се владоцима плаћа, употреблява се само у онымъ краевима Србства, кои су подѣ Турцима, а други Срби и незнаю да харачъ друго што значи, него онога, кои хара. Оваке помѣстне рѣчи требало е избѣгавати особито, кое (као ова) неповольность у нама рабаю. У тексту „дани или кинсонъ τέλη ἢ κῆρσον tributa vel censum“ то се могло рећи: данакъ или порезъ, на бы добро было, и то ништа небы сметало, што данакъ значи и малый данъ; ерѣ бы порезъ стояо покрай данка; — као што стои у преводу поредѣ „пореза“ туѣа рѣчь „харачъ.“

ГЛАВА XVIII.

С. 3. Ако се неповратите, и небудете као дјеца.

У тексту стои „аще не швратитеса, и вѣдете ако дкти — εἰν μὴ στραφῆτε καὶ γέννηθε ὡς τὰ παιδία si non conversi

fuertis et efficiamini sicut pueruli. — а то значи тако се не обратите — а не ако се неповратите. — Повраћа се човѣкъ, кадъ иде опетъ на оно мѣсто, гдѣ е већъ био, или кадъ се враћа у оно стањъ, у комъ е већъ био. Тако се говори вратио се у Бечъ, срдитомъ се човѣку говори, да се поврати, о болестнику, кои у несвѣстицу пада, да се повратио къ себи. Али онај, кои се обрати, тай се увѣкъ невраћа, н. п. кадъ се обрати нехристіанинъ у вѣру Христіанску, тай се не повратио, него се обратио, еръ не никадъ био Христіанинъ. — И ово „обратити се“ више значи „окренутисе“, него ли вратитисе.“

С. 7. — али тешко оном човјеку, кроз кога долази соблазн.

„Крозъ кога“ то значи, да мора крозъ човѣка управо проћи, било то посліе трбуомъ, или другимъ каквимъ каналомъ, еръ ова е честица „крозъ“ у Србскомъ езику мѣстна. — У тексту стои „имже соблазнь приходитъ, δι οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται, per quem scandalum venit“ дакле болъ бы было рећи преко кога долази; еръ то Срби употребљаваю по овоме послати и преко овога добити. А најпосліе болъ бы было и то да е задржанъ Славенскій начинъ изражая „коимъ“ или да се додао предлогъ „съ“ съ коимъ, него што е речено крозъ кога. Ово е чини ми се Германежъ.

С. 14. Тако није воља оца вашег небескога, да погине један од овијех малијех.

У тексту стои „Тако нѣсть вола предъ Отцемъ вашимъ“ — *Οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἑμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν. Sic non est voluntas ante Patrem vestrum.* Зашто не и преводитель то задржао, и казао, „тако не воля предъ Отцемъ вашимъ“ — И Латинъ и Славенъ преводѣни могли су из-

оставити оно „ἐμπροσθεν“ па су могли рећи „sic non est voluntas Patris vestri, тако нѣсть воля Отца вашего.“ — али они то нису учинили, знаюћи, да св. Писмо има свой ѣзыкъ, кои не треба кварити; него су задржали оригінальный изражаи.

С. 16. Ако ли те непослуша, узми са собом још једног или двоицу, да све ријечи остану на устима два или три свједока.

„да све ријечи остану на устима два или три свједока.“ — Овдѣ се незна, чіе рѣчи да остану на устима свѣдока, оны, кои су свѣдоке позвали, или самы свѣдока; и по томе незна се, значи ли то, да другій нитко ништа неговори, него само два или три свѣдока, или да други сви говоре, а све рѣчи два или три свѣдока, да остану имъ на устима, дакле да они не говоре. — У тексту стои: да при устѣхъ двою или трѣхъ свидѣтелей станеть всакъ глаголъ; — *ἢνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῆ πᾶν ῥῆμα; ut in ore duorum, testium, vel trium stet omne verbum.* Дакле требало є држати се текста и рећи, „да предъ усти (или покрай уста) два или три свѣдока стане (или престане) свакій говоръ.“ Я мыслимъ да бы овако требало: „да предъ устима два или три сведока престане свакій говоръ,“ єрѣ Грчкій предлогъ *ἐπὶ* управо овдѣ значи „предъ“ зашто се грчки каже предъ свѣдоцима *ἐπὶ μαρτύρων* а што є овдѣ дoметнуто *ἐπὶ στόματος* предъ устима, то ништа друго незначити, него: предъ свѣдоцима, кои знаду говорити. — Истина да „*ἐπὶ*“ значи и „на“ али овдѣ неможе то значити. Я бы желію знати како ће то разумѣти они, за кое є преведено. —

С. 22. Рече њему Исус: Не велим ти до седам пута, него до седам пута седамдесет.

Ово е прекренуто. — У тексту стои: *σεβδομηκοντάκις ἑπτά, septuagies septem.*“ зашто не и у Србскомъ тако речено: „седамдесетъ пута седамъ;“ кадъ се овдѣ управо морало тако рећи; ерѣ напрѣдъ не говорено о „седамдесетъ“ ништа, него е говорено о „седамъ“ дакле е овдѣ „седамъ“ као главно у говору предходило, и на ово се мора удесити друго што слѣдуе, а не оно, на друго. — Петаръ пита да ли ће брату свомъ опростити, ако сгрѣши „седамъ“ пута, а Исусъ вели не „седамъ“ него „седамдесетъ“ пута „седамъ.“ Овдѣ сама Логика и послѣдностъ говора не да прекренути ово мѣсто. — Друго бы было, да е „седамдесетъ“ као главно предходило. Да е н. п. Петаръ питао да ли ће опростити брату, ако сгрѣши „седамдесетъ“ пута, онда бы морало тако бити „не седамдесетъ,“ него „седамъ“ пута „седамдесетъ,“ или ако бы се рекло: седамсто пута седамдесетъ. —

С. 25. И будући, да немаше чим платити заповједи Господар његов, да га продаду, и жену његову и дјецу, и све, што има, и да му се плати. —

Бољ бы мыслимъ было, да е речено, „И будући да немаше од куд вратити“ ерѣ и у тексту стои „*κεδελεγε ἀποδοῦναι*“ „и заповѣди Господар његов да га продаду, и жену његову, и дјецу и све што има. Я мыслимъ, кадъ се брое овако особе и ствари, као што се овдѣ брое, дужникъ, и нѣгова жена, и нѣгова дѣца, и све, што има, да ту онда не добро употребити „га“ ерѣ ово „га“ односи се истина

на особу, или на стваръ, али нема свое самосталности, а ондѣ, гдѣ се брой, мора имати сва што свою самосталность. — По моме мнѣнію болѣ бы было рећи и заповѣди Господаръ нѣговъ да продаду нѣга, и жену нѣгову и т. д. — Истина да є „га“ то, што и „нѣга“ али не може се опетъ зато свагдѣ едно мѣсто другоу употребити и. п. не може се рећи и га, и жену нѣгову, и дѣцу; него се мора рећи и нѣга и жену му, и дѣцу. —

С. 26. Но слуга тај паде и клањаше се говорећи Господару! причекај ме и све ђути платити.

„Клањаше се“ у тексту стои „*εμὲ αὐτῶ εἰς τ.*“ Господару, ни овдѣ не требало то изоставити. „Причекај ме“ то є добро речено; али овдѣ, гдѣ оће Господаръ да прода, и нѣга и жену, и све, што има, ту већ господаръ неће да чека, и не трпи, да му се дугує: ту се дакле изискує друга яча рѣчь, као што є у тексту употребљена „потрпи на мнѣ, *μακροθυμῶσον ἐπ' ἐμοὶ* longanimis esto erga me, дакле требало є задржати и у преводу ову рѣчь, која већу снагу има, неголи „причекај ти“ што има; — „потрпи ме,“ или „смилиуй се на ме.“ —

С. 28. А кад изиђе слуга тај, нађе једнога од својих другара, који му је дужан сто гроша.

„Сто гроша“ Тко ће то садъ знати, колико є то. — „Грошъ“ кодъ оны Србаля, кои се служе турскимъ новцемъ, значи ако се неварамъ петъ крайцара сребра; а кодъ оны, кои се служе Аустрійскимъ, или три крайцаре бечке вредности, или ако се у сребру рачуна, три крайцаре сребра. Тако ће и овај преводъ сваки по своме рачуну морати разумѣти. У тексту стои „*στομὰ πένναξ ἐκατὸν δυνάδια centum denarios.*“ Болѣ бы было, да є и овдѣ и у Гл. XX. С. 2. употребљено „динарь“ гдѣ

бы му управо мѣсто было по оригиналу, неголи што е речено у Гл. V. С. 26. мѣсто „кодранта“ и у Гл. X. С. 29. мѣсто „асаріа“ кое ни едно не значи динарь. На могао бы изостати „грошъ“ кои не значи „динарь“ макаръ га по каквомъ рачуну узео, и то ніе погрѣшка противу смысла, него противу точности превода.

С. 30. А он не хтје, него га одведе и баци у тамницу док неплати дуга.

„док неплати дуга.“ — я мыслимъ да ова отрицателна честица „не“ кадъ тако долази у рѣчи, ди е предъ нѣомъ „докъ“ и опредѣлено на предметъ односи се, као што е овдѣ; онда неизискуе родительный надежъ. Овдѣ се подразумѣва савъ дугъ, а не діо дуга, зато држимъ да бы болѣ было рећи, „докъ неплати дугъ или докъ неплати, што е дужанъ,“ — Народъ говори „докъ неплати све дугове“ а не свію дугова; тако неће нитко рећи н. п. немогу ићи, докъ невидимъ цркве, него цркву, докъ нечуемъ службе, него службу. А ако е овдѣ „дуга“ зашто ніе и пиже 34. С. „докъ неплати свега дуга свога“ него стои: „док неплати сав дуг свој.“ Или едно, или друго, ніе добро.

С. 35. Тако ће и Отацъ мој небески учинити вама, ако — онѣ не простите сваки брату својему од срца — својихъ.

У тексту стои лицѣ не простите кѣждо братъ своѣмъ въ сердцеъ вашихъ прегрѣшенїа ихъ дакле „прегрѣшенїа ихъ“ та- парадѣмата *ἀντὼν lapsus eorum*. А у преводу е то савимъ изостављено, я незнамъ зашто; али по свой прилици зато, што е у вулгати изостављено; — ерь ако е сбогъ тога изостављено, што се то изъ смысла може извести, онда се могло на другимъ мѣстима јошъ болѣ изоставити; — као н. п. кодъ Марка у Гл. XIII. С. 16.

гдѣ стои „да се невраћа натрагъ“ ерѣ кадѣ се тво враћа, то се већъ разуміе да се „натрагъ“ враћа, па ніе изостављно.

ГЛАВА XIX.

С. 11. Немогу сви примити тијех ријечи до они, којима је дано.

У тексту стои „Не вси вмѣщаютъ словеса сего, *Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον.* Non omnes capiunt verbum istud.“ Болѣ бы было да су у преводу задржане рѣчи и форма текста, па да е речено „Не сваћаю сви тогъ слова, или, ако е хтѣо изразити смисао капацитета, онда бы болѣ было рећи непримаю сви у се слова тогъ, ерѣ овако „не приима“ има много значеня н. п. неприма поклона; — неприма къ срцу, неприма се ништа за нѣгъ; неприма ништа у се говори се н. п. о болеснику, у коме неможе никако бѣло ни пиће да остане. А то е управо інкапацитетъ. — А овако, наравно е, да неможе нитко други приимати, него онай коме се дае, зашто коме се ништа недае, тай ништа неможе ни приимити, „тијех ријечи“ мѣсто „слово“ неможе се рећи, ерѣ „слово“ овдѣ незначити: рѣчь, него значи предложенѣ, кое ако бы се означило и са „рѣчь“ онда опетѣ неможе бити у множественомѣ „тијех ријечи“ ерѣ е само едно предложенѣ, т. е. ніе се добро женити.

ГЛАВА XX.

С. 3. гдѣ стоје на чаршији безпослени.

„На чаршии“ то е рѣчь туђа, кою наши люди свуда и неразумію. — Истина, да е она у преводу про-

толмачена подъ крстиhemъ, али опегъ туђимъ рѣчма, „пѣ-
јаца пазар“ — А кадъ е већъ дошло до толмаченя, за-
што нѣ узета Србска рѣчь, па могло се о нъой казати,
шта значи. — Я мыслимъ да бы болѣ было узети „са-
ямъ“ или „сборъ“ као што се говори по гдѣкоимъ кра-
евима, па се могло протолмачити, да се тако зове оно
мѣсто, гдѣ се люди састаю продаваня и купованя ради;
а ако бы то дало друго понятіе, могло се рећи „тр-
жиште“ па то протолмачити. —

С. 18. Ево идем у Јерусалим.

Како се могло рећи овдѣ у преводу „Ево идемъ“
кадъ у пређашнѣмъ стиху стои, да е узео 12 ученика
са собомъ на путъ, и да нѣма говори; ако нѣма говори,
и ако они иду съ нѣме у Јерусалимъ, као што и иду,
онда се нѣ могло рећи „ево идемъ“ тако бы могао Хри-
стосъ рећи, да е самъ ишао, а они да су остали. — Али
у тексту и не стои тако, него овако „Се восходимъ, *ιδού ἀνα-
βαίνομεν* ессе ascendimus,“ дакле „ево узлазимо“ а не
„ево идемъ.“ —

С. 25. — — Знате да кнезови народни заповиједају
народу и поглавари управљају њим.

У тексту стои „вѣсте, какѣ князи князкѣ господствеють,
ими, и велицѣи шладають ими *οἶδατε, ὅτι ἀρχοντες τῶν ἐθνῶν κα-
τακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.* Scitis
quod principes Gentium dominantur in eas, et magni po-
testatem exercent in eas. Требало е дакле превести „зна-
те, да поглавице Народа господаре надъ нѣма, и вели-
ки владаю нѣма.“ — Овдѣ су „князи *οἱ ἔθνοι, gentes*“ На-
роди, а одъ Гл. IV. С. 15. све довдѣ были су „незна-
божци,“ а тако се исто зову у тексту овдѣ, као што
су се звали и ондѣ. —

С. 26. Али међу вама да не буде тако, него који хоће да буде већи међу вама, да вам служи.

„да не буде тако“ то не требало рећи, него е ваяло задржати онако, као што текстъ говори „Неће тако бити међу вама“ — него који хоће да буде већи међу вама да вам служи.“ — Изъ овога превода излази то, да може бити већий међу ученицима Христовимъ; сръ као што преводъ вели, кои оће да буде већий, треба да другима служи, па кадъ одслужи, онда ће бити већий одъ другога; то се баремъ може врло ласно извести, као што е тай начинъ постати већий и быо у обычаю у стара времена по свима скоро државама, а и данашній обдржава се коегдъ као н. п. у Турской. Да тако нашъ Народъ тай преводъ разуміе навеске га и то, што има много приповѣдкій по Народу, у којима се говори, како е овай или онай сиромашакъ служио цара, па постао великій Господаръ. Болъ бы было, да е речено да буде вамъ служитель „слуга“ *διάκονος, minister*. А у идућемъ стиху 27. да е рекао, као што е и рекао „слуга, рабъ *δούλος, servus*“ — Зашто овако „слуга“ преводителю не само „отрокъ *ὁ παῖς puer* и рабъ *ὁ δούλος servus*, него е и *διάκονος, minister*. И у Марка Гл. X. С. 43. и 44. то исто.

С. 32. И уставивши се Исусъ

По моме мнѣнію човѣкъ самъ себе неуставля, кадъ му е у власти стати, него онда „стае“ а кадъ се затрчи низъ стрмень, или другачіе потече съ вишегъ на ниже тако, да не може стати ондъ, гдъ хоће или другій му тко препрѣчи трчанъ, онда се каже „не се зауставіо чакъ довдъ, или дондъ, или уставіо га овай или онай.“ Тако мыслимъ, да ово „уставивши се“ не добро преведено, а ни у тексту не тако, него ондъ стои „вставъ, *στάς, stans*.

— кое бы болѣ было и Србски „и ставши“ славенско „воставъ“ овдѣ незначити устати, него мало постојати.

ГЛАВА XXI.

С. 13. — — ви начинисте од њег пеѣину хајдуцку.

Ова рѣчь „Хайдукъ“ незначити свуда по Народу нашемъ „разбойника, пуштаю“, него има и друго значенѣ има гдѣ „шумаръ“ и пандуръ спанскій, или четникъ вармеѣскій, зове се Айдукъ, дакле оваку рѣчь, коју ће Србљи живући по различитимъ мѣстима различита разумѣти, требало є изоставити, и другу употребити, у толико, више, што та рѣчь и кодъ оны Србаля, кои ю у томъ смыслу употреблаваю, и само онда зло значи, кадъ о туѣимъ н. п. Турскимъ Хайдуцима говори; а кадъ о своима говори, онда то нису разбойници, него люди, таки, о којима они добро понятіе имаю, и којима кадъ даду ране, пиѣа, или одѣне мысле да су задужбину учинили. У Луки Гл. XVIII. С. 11. „хицици, ἄρπάζε ραπτορες насилници, отимачи, зову се „Хајдуци.“ —

С. 16. — — зар пијесте никад читали: из уста мале дјеце и која сисају, начинио си себи хвалу.

У тексту стои „совершилъ єси хвалѣ κατηγοήσω ἄνωρ πεφесисти laudem.“ Я незнамъ одъ кудъ у Србскомъ преводу „начинио си себи хвалу,“ кадъ се и Србски могло тако исто реѣи, као што се рекло и Славенски „савршио си“ или „довршио си“ хвалу, а управо смѣшно звонити у Србскомъ „начинити себи хвалу.“

С. 19. И одмах усахну смоква.

Ако ово „усажну“ то значи, што значи усанути, онда бы болѣ было реѣи овдѣ „осуши се“ ерѣ овако кадѣ

се коме каже, да е смоква усанула, тай ће мыслити да е смоква морала усанути тако, као што вода усине у земљу, а то не было тако, дакле не треба тако ни казати. —

С. 35. — — а једнога засуше камењем.

То не смисао текста. — Ондѣ стои „Овога же каменѣмъ повиша; *ὅτι δὲ ἐλιθοβολήσαν, illum vero lapidaverunt*“ а еднога каменѣмъ бише или тукоше; а не засуше. Засипати се може човѣкъ съ онымъ, што е сипко, т. е. што се сипа, као пѣскомъ, земљомъ, зрневѣмъ ма каквѣмъ, и т. д. али каменѣмъ се не засипа, него се зазиѣуе, затоварава, и т. д. — али то не овдѣ смисао, да су они затоварили каменѣмъ слугу, него, да су га каменѣмъ избили, или убили, па кадѣ се могло рећи у Г. XIV. С. 5. дѣянїа Апост. „камењемъ да их побију,“ зашто не и овдѣ тако речено.

С. 41. — — Злочинце ће зломъ смрти поморити.

Одѣ тога свега нема скоро ништа у тексту, гдѣ овако стои „*malos male perdet ipsos*“ дакле то значи: зло погубиће ии“ а не злочинце ће зломъ смрти поморити.

Г Л А В А XXII.

С. 10. И столови напунише се гостију.

То е добро Србски, него у тексту е другачіе. „И исполниса бракъ возлежащихъ *καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων et impletae sunt nuptiae discumbentium.*“ А то значи, да се свадба напуни онима кои ће се частити. — Зашто да се у Србскомъ преводу преокреће другачіе, кадѣ не ни Ла-

тинъ, ни Славенъ преокренуо, ако се нећемо равнати по Лутеровомъ преводу у коме стои „Und die Tische wurden alle voll.“ —

ГЛАВА XXIII.

С. 5. раширују своје амајлије.

„Амајлије“ кодъ насъ мыслимъ зову се оне ствари кое се о врату носе. Гдѣкои носи завежляе коекакве, а гдѣкои опетъ иконицу, или санъ Матере божіе, или иконицу крстногъ свогъ имена, или новчићъ; но и едни и други носе те ствари сакривене у нѣдри и спадаю у суевѣріе. — Али у тексту стои „разшираютъ же хранилища своа *πλατύνουσι δὲ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν*, dilatant vero phylacteria sua. — Хранилишта ова носила су се јавно на глави, или на рукама, и садржавала су у себи заповѣди божіе, и различита мѣста изъ св. Писма, и зато, што се нису крила, него јавно носила, многи су гледали да што већма ий разшире, да се већма виде, и да ий свѣтъ по већимъ нѣбовымъ хранилиштама држи за побожніе одъ други. Я мыслимъ да „амајлије“ наше са свимъ друго намъ понятіе даю, него што намъ даю „Хранилишта Фарисейска.“

С. 33. Змије породи аспидини!

У тексту стои: „порожденїа *εχιδνοῦ γεννήματα* *Εχιδνῶν*. Я незнамъ одъ кудъ се у преводу овомъ и овдѣ и на прѣдъ н. п. у Гл. III. С. 7. употребљава „Аспидини“ мѣсто „Ехиднови“ да є употребљна баремъ тако рѣчь, коя є Србска, а наликъ бы штогодъ была на ово, па бы се могло преводителю рећи, да се држао свога начела н. п. да є рекао „породи гуини!“ — Аль овако

ѣдну туђу рѣчь замѣнити другомъ опеть туђомъ, коя друго значенѣ има, нѣ ништа поможено разговетности превода. —

Г Л А В А XXIV.

С. 13. Али који претрни до краја благо њему.

У тексту стои: „той спасетса, *ὁὗτος σωθήσεται* hic servabitur; а нашъ преводъ каже; „благо њему“ па нека бы и тако было, само кадъ бы остало послѣдно; али овако ѣ яко замршено. Ёрь у Гл. V. С. 3. и слѣд. употреблява се „благо“ мѣсто „блажени *μακάριοι* beati“ овдѣ употреблява се „благо“ мѣсто „спашѣ се“ а у Гл. IX. С. 22. мѣсто „спасе тя“ помогла ти ѣ. —

С. 51. И расјеки ѣе га напола, и даѣе му плату као и лицемѣрима.

У тексту стои „И расшетъз его полма, и часть его съ невѣрными положитъ; *καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει.* Et dividet eum, et partem ejus cum hypocritis ponet.“ — То ѣ дакле тако преведено „И расјеки ѣе га напола, и даѣе му плату као и лицемѣрима.“ Ако ни зашто друго нѣе хтѣо преводитель задржати рѣчь текста и реѣи „и дѣль нѣговъ съ лицемѣрными метну ѣе“ а оно требало ѣ баремъ зато, да ѣ то учиню, што ѣ наравно, да онай, кои се расѣче напола, неможе плате никакве приимати. — А овдѣ се разумѣва то, да ѣе судба невалямогъ Християнина быти као и невѣрногъ, то се болѣ изражава са „дѣль“ него ли са „плата.“

ГЛАВА XXV.

С. 32. — као пастир што разлучује овце од јараца.

Зашто „од јараца“ кадъ у тексту стои „*et* козлициъ *apud* τῶν ἐρίφων ab hoedis, и управо „*o* ἐρεφος“ значи „яре;“ али преводитељ ваљада е зато метнуо одъ „јараца,“ што у Лутеровомъ преводу стои „von den Böcken.“ А кадъ е већ одступио одъ рѣчи текста, онда бы болѣ быо учинио, да е рекао; одъ коза; ерѣ то бы было разговетниѣ; а овако се може рећи, да е зато задржао „јараца,“ што тако Вулгата чита.

С. 35. — гост бијах и примисте ме.

„Гость“ може бити и свой своме, па што свой свога прими, то бива по наравной любви. — Него овдѣ се разумѣва такавъ гость, кои е странъ. Може бити да бы болѣ было, да е задржано у преводу изъ Славенскогъ текста рѣчь, странъ а странаго примити и угостити задужбина е.

С. 36. — болестан бијах и обиѣостеме.

„и обиѣосте ме“ овдѣ се незна, или се говори, да су болестника походили, или га нису походили, него га обишли, т. е. нису се свратили къ нѣму. Я мыслимъ да бы болѣ было рећи „походисте ме“ ово е опредѣленъ смисао, и неможе се другачиѣ разумѣти, него онако, као што се каже. —

ГЛАВА XXVI.

С. 17. А у први дан пријеснијех хлѣбова.

„Пријеснијех хлѣбова“ ово е управо наопако преведено. Прѣсни су хлѣбови, они, кои нису пе-

чени; па ако су са свимъ прѣсни, онда нису хлѣбови, него є тѣсто; ако ли су се пекли, али нису са свимъ допечени, него су гнѣзави и удараю на прѣсанъ; онда имъ се може рећи, да су хлѣбови, и то прѣсни. Но хлѣбъ быо са свимъ печенъ, или у полакъ само, или прѣсанъ, разумѣва се увѣкъ да є укисело замѣшенъ т. є. съ квасцемъ, и то є управо знакъ по коме се разпознає хлѣбъ одъ свега онога, што се у сладко замѣшує. Овдѣ є ту разлику требало показати; єрь у тексту стои „въ первѣй же день опрѣсночнѣй тῆ δὲ πρώτης τῶν ἀζύμων. At prima azymorum“ кое незначитъ у првѣй данъ прѣсны хлѣбова, него у првѣй данъ безквасны, па было погача, или колача, или чега му драго другога, т. є. онай данъ, кадъ су Іудеи почели єсти мѣсто хлѣба у сладко мѣшене колаче: а они нису єли прѣсне хлѣбова, него печено тѣсто, само што нѣ у кисело замѣшено было. По овомъ преводу могло бы се мыслити, да су Іудеи єли тѣсто; тако є исто и кодъ Марка у Гл. XIV. С. 1. — „прѣсно“ кодъ Србаля значи непечено, некувано. У Хрватской зову на гдѣкои мѣсты у сладко замѣшену погачу или колачъ, „прѣснацъ;“ али онда недодаю, нити подразумѣваю хлѣбацъ; а како се дода или каже „хлѣбъ,“ онда се разуміє, да є у кисело замѣшенъ: дакле „прѣсанъ хлѣбъ“ и ондѣ є то исто, што є и кодъ насъ, т. є. непеченъ.

С. 18. — Идите у Град к томе и томе.

„к томе и томе“ то значи да иду къ двоици, єрь кадъ се каже къ томе и томе ту се разумѣва н. п. къ Петру и Павлу. У тексту стои „ко омицикъ πρὸς τὸν δεῖνα ad quemdam“ а то значи Србски къ оному; ако су Христосъ, и ученици међу собомъ знали: тко є тай, коме ии шалъ Срби онда у такомъ случаю додаю „знашъ“ или „знате“ као да бы Христосъ рекао „идите къ оному зна-

те;“ Ако ли е самъ Христосъ знао, тко ће изићи предъ нѣи, и увести иѣ у свою кућу, а Апостоли нису знали; онда е требало рећи „идите коме у градъ“ и я мыслимъ да бы ово ма кое болѣ было.

С. 31. И овце од стада разбјећи ће се.

Гдѣ се каже „да ће се овце разбѣћи одъ стада“ ту незначи да ће се стадо разбѣћи; него да ће се овце и то неке разбѣћи одъ стада; а стадо ће остати. А у тексту стои „и разидѣтса овцы стада, *καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς* et dispergentur oves gregis,“ кое значи да ће се разићи овце стада, т. е. цѣло стадо оваца. —

С. 40. Зар немогосте један час потражити самном.

Овдѣ „једанъ час“ значи „еданъ сатъ.“ Кадѣ е овдѣ часъ, сатъ, зашто преводитель на другомъ мѣсту употребљава „сахатъ.“ —

С. 49. — — добро јутро рави!

„Добро јутро“ овако се мы обычно еданъ съ другимъ поздравлямо, кадѣ се изютра гдѣ састанемо. Али овај начинъ поздравляня нису имали люди онда, кадѣ е Христосъ живіо, него су имали свой начинъ, и онај е требало задржати у преводу. У тексту стои „радѣса рави, *χαῖρε ραββί* gaude Rabbi“ дакле у Србскомъ требало е рећи „радуј се рави“ а не „добро јутро.“ А не ни могао Јуда рећи Исусу „добро јутро,“ ерѣ не было јутро, него е была ноћ. До првы пѣтлова одрекао се Петарѣ Христа трипута, а овдѣ бы почињало јутро. А да не было јутро, и самъ преводѣ признае, у коме ниже у Гл. XXVII. стои у првомъ стиху „А кад би у јутру“ дакле онда не могло быти јутро, кадѣ е Јуда поздравіо Христа. —

С. 41. — јер је дух срчан али је тијело слабо.

„Срчан“ долази одъ „срце“ дакле духъ бы морао имати срце, кадъ се о нѣму каже, да е „срчанъ.“ Ово е противусловѣ; ерѣ духъ нема тѣла, нема ни срца, и неможе быти „срчанъ.“ У тексту стои „*δύχъ υβο βοдръ πνεῦμα πρόθυμον. spiritus promptus,*“ кое значи духъ бодаръ а не срчанъ; или духъ оѣакъ, склонѣнъ, готовъ, и т. д. —

С. 50. — шта ћеш ти овдје?

То е добро Србски; али некако неодговара тексту, *εφ ω πάρεи in quo ades,* то естъ: радъ шта си дошао, за чимъ идешъ, нашто си дошао. — А како бы могао Христосъ и питати Јуду, као ученика свога, шта ћешъ ти овдѣ? кадъ е нѣгово мѣсто было ондѣ; него видеѣи чету съ нѣиме, пита га: сбогъ чега си ты дошао, као да бы му рекао, дакле сбогъ тога си ты дошао. —

Г Л А В А XXVII.

С. 29. Помоз Бог царе Јудејски.

У тексту стои „*радѣйса χαίρε,* gaude а преводитель каже „помоз Бог.“ Ово е на ондашњи Христовъ вѣкъ скоро права сатира; „радуј се“ у С. 49. Гл. XXVI. значи „добро јутро“ а овдѣ „помоз Бог;“ — дакле могло бы значити и „слуга самъ покорный“ или најпосліе и „фалѣнъ Исусъ.“

С. 63. — овај лажа.

„Лажа“ е друго, а друго е „варалица.“ У тексту стои „*Лстецъ ѱ πλάνο; seductor*“ дакле „варалица“ као што е у С. 19. Гл. IV. Марка лстѣ „пријевара.“

Г Л А В А XXVIII.

С. 1. -- да огледају гроб.

То значи да „пробаю гробъ;“ ерѣ огледати н. п. ело, значи пробати ело; или да се огледамо значи да се опробамо. А у тексту стои „видѣти θεωροῦσαι, spectare“ дакле „видѣти“ или „надгледати гробъ;“ а гробъ се и неможе огледати него се може надгледати. —

О Т Ъ М а р к а.

Г Л А В А I.

С. 16. Гдје бацају мреже у море.

Преводац и овдѣ и у Матею, гдѣ се о ловленю рибе говори, свуда употребљава „мрежа;“ а мыслимъ да е „мрежа“ обще име свію оны алата коима се риба лови; а другачіе свакій алатъ има обашка за се свое име и на ово е требало у преводу пазити, н. п. у Матею Гл. XIII. С. 47. употребљавасе Царство божіе „неводъ, σαγήνη, saginae.“ Преводац каже као „мрежа“ а овдѣ стои у тексту „мрежи“ у Грч. ἀμφιβληστρον у Лат. verricutum, преводац каже „мреже“ дакле кодъ нѣга е све „мрежа“ чимъ се риба хвата, а тимъ се обштимъ именовъ неизражаваю она особена понятія, која су у текстовима изражена особитимъ именима. —

Г Л А В А II.

С. 4. Открише кућу.

„Кућу одкрити“ значи скинути кровъ съ куће. — Али то не овдѣ речено, него да су крова одкрили на кући. Изъ Археологіе знасе, како су биле Іудейске куће покривене. Зна се и то, да су по кровови люди живили, тако и ови, кои су разслабленого носили, были су на крову, нису дакле могли кућу одкрити, него су само кровъ на кући прокопали толико, да могу болестника спустити къ Іисусу. Зато и у тексту стои „Откриша

покровъ ἀπεστέραςαν τὴν στέγην detexerunt tectum,“ открише крова разумѣва се, да нису цѣлу кућу одкрили, него само кровъ прокопали. —

С. 17. Ја нијесам дошао да дозовем праведнике, но грјешнике, на покајање.

Како тај редъ рѣчій одговара свойству Србскога ѣзыка? — Ја мыслимъ да бы по свойству Србскога ѣзыка болѣ было „я нисамъ дошао, да дозовемъ на покајање праведнике, него грѣшнике.“

ГЛАВА Ш.

С. 2. И мотраху за њим, неће ли га у Суботу исцјелити да га окриве.

„И мотраху за њим“ тако се говори о ономъ човѣку, кои иде, пролази, или одлази, а зна се о њму да оће зло да учини „мотри за њиме.“ Али овдѣ е Христосъ быо међу онима, кои мотре на њга, дакле по свойству ѣзыка, нису могли „мотрити за њимъ“ него су „мотрили на њга.“ Назирахѣ его ὁ καὶ παρατήρουν αὐτὸν, et observabant eum, — мотрили су на њга.

С. 16. Првога Симона, и надједе му име Петар.

У тексту стои „И нарече Симонѣ имя Петръ, καὶ ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον, et imposuit Simoni nomen Petrum,“ и више ништа. Незнамъ зашто преводитељ додае, кадъ е могао оно превести, што му се показало у оригіналу: и даде Симону име Петаръ. — Овако може лако запети за догматъ оно, што е преводитељ додао „првога Симона,“ еръ то се односи на глаголъ у предидућемъ 14. Ст. гдѣ стои „и постави дванаесторицу“ разумѣва се по преводу Г. Вука између коихъ

„првога Симона.“ Ако е првога Симона поставио, то се рађа питањѣ на што га е, и зашто га е поставио првога? на кое питањѣ незнамъ може ли се по овоме преводу онако одговорити, као што се по начелима наше православно Цркве мора одговорити. —

С. 22. У њему је велзевул.

У тексту стои „иже велзевул имать, *ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει*, quoniam Beelzebub habet,“ дакле „да има велзевула.“ Друго е „имати велзевула“ а друго е „у њѣму е велзевуль,“ као што нашъ Народъ и разликуе то двоје. — У коме е велзевуль, или бѣсъ, съ тимъ овај заповѣда, и мучи га по својој вољи; а кадъ се каже има велзевула, или бѣса, онда бѣсъ оное, кои га има, помаже, и чини оно, што хоће онај, кои га има. — Овдѣ е требало задржати рѣчи текста, ерѣ книжевници нису разумѣли, да е Христосъ у велзевуловој власти, него да е велзевуль у његовој власти, као што и кажу далѣ, да онъ помоћу његовомъ изгони ђавола. О овоме предразсудку као да нашъ вѣкъ еднако мысли са Христовымъ вѣкомъ. Дакле та еднакостъ треба да е видна у преводу. —

Г Л А В А IV.

С. 15. А оно су крај пута, гдје се сије ријеч и кад је чују одмах дође сотона и отме ријеч посијану у срцима њиховијем.

У тексту стои „Сѣи же сѣтъ иже при пѣти, идѣже скетса слово, и егда. *Οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τῆς ὁδοῦ, ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν.* Hi autem sunt, qui circa viam, ubi seminatur verbum, et cum etc. Ако не хтѣо за любовъ свойству Србскогъ езика преводитель превести одъ рѣчи до рѣчи н. п. а ови су, кои су крај пута, гдѣ

се сіе слово, и како чую, таки дође сатана, и отме слово посијно у срцима њиовымъ, — а онъ е могао баремъ, у мѣсто, „оно“ употребити „ово“ у мѣсто „кадъ“ употребити „како,“ еръ оно прво изыскуе оригиналь гдѣ стои „*σὶν οὗτοι* hi; — а ово друго изыскуе свойство ѣзыка; еръ слѣдуе „одмахъ“ по свойству ѣзыка морало бы се овако превести: А ово су край пута, гдѣ се сіе слово, они, коима, како чую, одмахъ дође сатана, и т. д. Овако бы се разумѣло, а онако се неразуміе, а одъ оригинала се одступило. —

С. 19. Али бриге овога свијета и пријевара богатства, и остале сласти:

„И остале сласти“ кадъ се каже, то се подразумѣва, да су сласти и оно све, што е напрѣдъ речено; тако су овдѣ и бриге и прѣвара богатства сласти. — У тексту стои: „и *ἢ* прочиѣхъ похоти; *καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμία*, et circa reliqua cupiditatis“ то дакле нису сласти, него су желѣ, пожеланія; а то е са свимъ нешто друго! — Сласти су у уживаню, а пожеланія су у грамзеню за сластима, или за онымъ, што се нама чини да е сласть. —

Г Л А В А V.

С. 2. И кад изиђе из лађе, одмах га срјете човјек с духом нечистијем.

У тексту стои „*ἀπὸ τῆς ἐκείνου τοῦ ἄλλοθεν ἐκείνου* человекъ изъ дѣла нечистка, — *εὐθέως ἠπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ*; statim occurrit ei ex monumentis homo in spiritu immundo.“ Зашто е изостављено „*ἢ* гробовъ *ἐκ τῶν μνημείων* ex monumentis? Зато, што слѣдуе у 3. С. „кои

живяше у гробовима.“ — Али то исто слѣдуе и у оригиналу „*ἐν τοῖς μνημείοις*“ и у переводима „*in monumentis*“ па опетъ зато изъ 2. Стиха не изостављено. Ово е неко мало самовольство, — ако не штампарова погрѣшка.

С. 7. Шта е теби до мене.

Овдѣ е она иста примѣтва која е учинѣна у Мат. Гл. VIII. С. 29. что мнѣ и тебѣ шта е мени и теби. — С. 42. — — И зачудише се чудом великијем.

У тексту стои: „и ужасошася ужасомъ великимъ *καὶ ἐξέστησαν ἐκστάσει μεγάλῃ, et obstupuerunt stupore magno,*“ — дакле и ужаснуше се ужасомъ великимъ. — Чуденѣ може бити веће, или манѣ, дакле има свое степене, и свакиј степенъ има свое име. — Има чуда, кое иде съ некомъ милиномъ н. п. кадъ се чудимо каквой лѣпоти, и у такой прилици Срби кажу „дивота га е гледати“ а има чуда, кое иде са страхомъ, као што е у такой прилици, гдѣ мртвацъ оживи, и ту е онда страхъ и ужасъ, те степене чуда несміе преводитель мѣшати, него ий мора онако задржати, као што су у оригиналу.

Г Л А В А VI.

С. 12. И отишавши проповѣдаху да се треба каяти.

У тексту стои: „да покаются *ἵνα μετανοήσωσι ut poenitent*“ дакле: да се покаю, или каю, а преводитель каже „да се треба каяти.“ Али друго е „треба се каяти“ а друго е „да се покаю.“ Овдѣ се изражава опредѣлено условљѣ, да се мораю покаяти, ако оне у царство божіе; а ондѣ се изражава, да то немора бити, него да бы добро было да се покаю, а то не свеодно. — Тимъ

начинѡмъ ово преводителѣво „треба се каяти“ означава несавршену дужность, а оно у тексту означава савршену дужность; ерѣ безъ покаяннн нема спасеннн.

С. 22. — — и угодивши Ироду и гостима.

Кадѣ се сравни овай стихъ са 35. Ст. Гл. XXV. Матеа, онда се види, да ннє ондѣ требало рећи „гостѣ“ ерѣ ево ово су гости, што єду и пнє, и веселе се кодѣ Ирода, а ондѣ се каже „гост бијах и примисте ме, а „гостѣ“ се и не зове нитко дотле, докѣ се не прннми у кућу, и недочека овдѣ. — Осимѣ тога ондѣ є стаяло у тексту „странѣ ξένος hospes,“ а овдѣ стои „возлежннмнѣ τῶν συνουμένων recumbentibus,“ ако су дакле ово гости, онда онай, кои путує и тражи, да га тко прннми и дочека, ннє гостѣ, него є странѣ, и текѣ онда постає гостѣ, кадѣ га тко прннми и угости. —

Г Л А В А VIII.

С. 4. Одкуда ћемо узети хлєба овдѣ у пустињи да их нахранимо.

У тексту стои „ὅθεν σιχὺν возможе тѣ кто здѣ насытити хлѣбнѣ вѣ пустыни, πόθεν τούτους δυνήσεται τις ὅδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας unde illos poverit quis hic saturare panibus in solitudine,“ то значи по оригиналу: Откуда ћє ий моћи тко насытити лебомѣ овдѣ у пустыњи; ово бы быо правый преводѣ и сватко бы га разумно; а оно є изврнуто или болѣ рећи, оно су подметнуте Еванђелисту друге рѣчи, кое онѣ ннє казао.

С. 25. И рече му да погледа.

Тако се може рећи ономе, кои види, да погледа овамо или онамо; а ономе, кои є слѣпѣ, говори се „да

прогледа;“ али у тексту не стои ни едно ни друго не-го и сотвори его прозрѣти *καὶ ἐποίησεν αὐτῶν ἀναβλέψαι et fecit ipsum videre*“ и учини му да провиди, или прогледа, или да види.

Г Л А В А IX.

С. 3. Као што неможе бјелиља убијелити на земљи.

Ово е посрбљѣно тако, да свакиј Србинъ може лако разумѣти; сръ кодъ насъ бѣлилѣ бѣле платно. Али ово е по нашемъ обычаю речено. А у тексту нестои „бѣ-лия“ него „бѣлильникъ *υιαφρῦς fullo*“, кое одговара обы-чаю ондашнѣгъ времена. „Бѣлиници“ были су люди, кои чисте одѣху, и кредомъ ю мажу, да буде бѣла, и ови се овдѣ споминю; а кодъ насъ су бѣлилѣ женске, кое само ново платно бѣле; — кошулѣ се и хальине већ небѣле него перу. — Уподобленѣ бы ово добро было, кадъ бы се садѣ Еванђелие писало; али Еванђелие е онда писано, кадъ се уподобленѣ узимало одѣ „бѣ-линика“ — па то е требало задржати; а ако е „бѣ-лильникъ“ Славенска рѣчь, могао е начинити Србску н. п. бѣлилаць, бѣлиоць. —

С. 4. И указа им се Илија с Мојсијем гдје се разго-вараху с Исусом.

„Гдѣ“ као савезъ употребљава се по свойству Срб-скога ѣзыка кадъ на мѣсто: „да,“ „како,“ и на мѣсто неопредѣленогъ Наклоненія, а кадъ на мѣсто повратнога мѣстоименія „кои“ а неможе се по моме миѣнью ондѣ добро употребити, гдѣ е еданъ и истый подлогъ (*subjec- tum*) и у преходећемъ предложению, и у ономе, кое са овимъ веже савезъ „гдѣ;“ него ондѣ се добро употре-бљава, гдѣ су различити подлози н. п. видимъ га, гдѣ се

разговара, чуемъ га, гдѣ виче, спазимъ га, гдѣ бѣжи, овдѣ се свуда може употребити „гдѣ“, а кадъ се употреблява и ондѣ, гдѣ е еданъ и истый подлогъ у о-бадва предложена, онда наравно престае бити савезъ, него е нарѣчїе кое значи „мѣсто“ н. п. живемъ, гдѣ самъ се навикао, тражимъ, гдѣ ми е болѣ. У тексту стои: И явиса имъ Иліа съ Моусеемъ и вѣша со Исусомъ глаголюще, και ὄφθη αὐτοῖς Ἰλίας σὺν Μωϋσεῖ καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ, et apparuit illis Elias cum Moyses, et erant loquentes cum Jesu. И указа имъ се Илія съ Мойсіемъ, и разговараху се са Исусомъ; друго бы было да е речено „и виђоше Илію съ Мойсіемъ, гдѣ се разговараху съ Исусомъ.“

ГЛАВА XII.

С. 11. То би одѣ Господа и дивно је у вашијем очима.

У тексту стои „во очїю нашею“ *ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν* in oculis nostris,“ дакле „у очима нашими“ а преводитель каже, и овдѣ, и у Мат. Гл. XXI. С. 42 „у вашјем очима,“ ако и стои и овдѣ и ондѣ у оригіналу Грчкомъ, „*ἡμῶν*“ нашими, а не „*ὑμῶν*“ вашима.

С. 43. — — Који мећу у Божију хазну.

„Хазна“ е мыслимъ касса, смѣшно е читати и помислити, да Богъ има свою кассу. — У тексту стои, во сокровищное хранилище *εἰς τὸ γαζοφυλάκιον* in gazophylacium, болѣ бы мыслимъ было, да е речено у хранионицу блага, него што е речено „у Божију хазну.“

ГЛАВА XIV.

С. 9. Казаће се и то за спомен њезин.

У тексту стои и еже сотвори сѣа, *καὶ ὃ ἐποίησεν αὐτῆ*, et quod fecit haec, дакле требало є превести: и што є учинила ова, казаће се. Ово „и то“ неможе се узети да є преводъ овы рѣчи „*καὶ ὃ ἐποίησεν αὐτῆ*“, него се мора држати за подметнуто, — а друго: ово „и то“ предпоставля, да ће се јоштъ нешто казати за споменъ њѣзинъ, и оно ће бити главно, а ово ће се додати узъ оно; а я мыслимъ, да то нїе смысао текста кои каже, да ће се приповѣдати и то, што є учинила ова, ондѣ, гдѣ се узпроповѣди Еванђелие. —

ГЛАВА XVI.

С. 2. Дођоше на гроб око сунчаного рођаја.

„Око сунчаного рођаја“ тако незнамъ да Срби гдѣ говоре, чуо самъ да кажу „око сунчевога рођаја“, али „сунчаного“ нисамъ чуо. И оно мыслимъ да є болѣ. ерѣ кадъ се каже рођаја, то се увѣкъ односи само на особу, дакле овдѣ, гдѣ се каже „сунчевъ“ ту се мора и Сунце према рѣчи „рођаја“ сматрати као особа т. є. персона. „Сунчаний“ одговара на „какавъ“ а „сунчевъ“ на чїи.“ — А мыслимъ да то неизражава добро ни смысао текста, ерѣ то значи, да се сунце јоштъ нїе рађало, а текстъ каже „*ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου*“, кадъ се рађало сунце.

О Т Ъ Л У К И.

Г Л А В А I.

С. 1. Будући да многи почеше описивати догађаје који се испунише међу нама.

У тексту стои „начаша чинити повѣсть *ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν* conati sunt reordinare narrationem.“ — т. е. почеше у редъ стављати повѣсть, а то е друго, него ли „описивати догађае,“ — догађаји се могу описивати, а зато немора бити историја; али овдѣ каже „чинити *ἀνατάξασθαι* reordinare, а то е „уређивати“ у редъ стављати, т. е. Историју писати, у којој се догађаји као дата описују. —

С 6. И живљаху у свему по заповијестима и уредбама Господњијем без мане.

„И уредбама“ — у тексту стои и шправданїихъ *καὶ δικαιώμασι et justificationibus* и оправданїима — дакле не уредбама. Ако ли е преводитељ хтѣо да протолкуе као што е на други мѣсти радио, — онда треба знати, да Богослови подъ „заповѣди *ἐντολάς mandata*“ разумію: предложєня закона; а подъ „шправданїахъ *δικαιώματα justificationes*“ разумію: обећаня Еванђелска. „Уредба“ бы пріе могла замѣнити „предложенѣ закопа;“ него ли „обећаня еванђелска.“ —

С. 22. И он намигиваше им и оста нијем.

У тексту стои „и той вѣ помавал имъ *καὶ αὐτὸς ἦν διακείων αὐτοῖς et ipse erat innuens illis,*“ и онъ давајући имъ знакъ машући имъ; — а не намигаваше имъ; — намигуе се само, кадъ се око затвори и отвори, и значенѣ

му е или непристойно, или непоштено, или смѣшло и шалливо, и ніе никада озбиљно, и важно; а знакъ се може дати и съ отворенымъ очима, као съ обрвама, или манути главомъ, или рукомъ, или како другачіе; а ако е намигивао, то е морао „намигивати на њи“ а не „им.“ —

С. 36. И ето Јелисавета твоја тетка, и она затрудње сином.

„И она затрудње сином“ — овај изражај може врло лако читатеља, и слушатеља одвести на гадну мысао бежбожне гнусности, која се овдѣ не може ни споменути. — Небы требало овакове изражае употребљавати. Болѣ бы было, да су задржане рѣчи текста „зачатъ сына *συγγενήν τεκνόν* *ἐνόν* conspiriens filium, заче сына, па то свакій Србинъ тако разуміе, као што треба разумѣти.

С. 39. — А Марија уставши онијех дана отиде брзо у горњу земљу у град Јудин.

„У горњу“ къ овоме е додао преводитељ као толковање „земљу“ и тако е постало у преводу „у горњу земљу,“ кадъ Срби кажу да иду у горню земљу, онда они разумѣвају горнѣ предѣле државе у којој живе, н. п. кудъ мы кои живимо у Войводовини кажемо, да идемо у горню земљу, или да долазимо изъ горнѣ землѣ, то разумѣвамо, Словенске вармеђе горнѣ Угарске. Али у тексту стои „во горна *εἰς τὴν ὄρεινν*, in montanam. — Овдѣ се дакле неразумѣва „горня земля“ — него се разумѣвају виши, т. е. бреговити предѣли; а горня земля немора бити бреговита. — Овдѣ бы болѣ было рећи „отиде горе у градъ.“

С. 40. И уђе у кућу Зарину, и честита Јелисавети.

У тексту стои „и цѣлова *καὶ ἡσπάσατο* et salutavit“ а то е „и поздрави се“ а не „и честита,“ „поздравити се

значи: назвати Бога о састанку; а „честитати“ значи изразити радост о срећи другога, или о каковомъ догађаю повольномъ. — Овдѣ се лако може мыслити честитанѣ, ерѣ има повода къ честитаню, и Марія е зато отишла Елисавети, да іој честита; али зато што се може мыслити, не може се одъ текста одступити, нити се може друга мысао подметнути. — Правый е смисао текста: и уђе у кућу Захарину, и поздрави се са Елисаветомъ. —

Г Л А В А II.

С. 1. У то вријеме изиђе заповијест од Кесара Августа, да се препише сав свијет. —

„Да се препише сав свијет“ преписати значи съ едногъ папира списати на другій, а овдѣ ніе то смисао, него да се „попише.“ У тексту стои „написати ἀπογράφειν describe, кое по свойству Србскогъ ѣзыка значи „пописати“ или да се „попише:“ — говоре по гдѣкои мѣсти мѣсто „пописати, преписати“ али я мыслимъ, да е оно прво болѣ, особито, гдѣ се првый путъ списую многи люди, кои разсѣяно по различни мѣста живе.

С. 22. И кад дође вријеме да иду на молитву.

У тексту стои „егда исполнишася днѣ очищенїа ея, ὅτι ἐπληθίσαν αἱ ἡμέραι τῶν καθαρισμῶν αὐτῆς cum impleti sunt dies purgationis ejus“ а то е „кадъ се наврше дани очищення; а ово „кад дође време да иду на молитву“ подметнуто е, и може се узети за толкованѣ текста, кое е позаимлѣно одъ наши обычаева; а не за преводъ. —

С. 26. И њему бјеше дух казао.

У тексту стои „И въемѣ обѣщано дѣхомъ сватымъ *καὶ ἦν αὐτῷ χειροματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, et erat ei responsum a Spiritu sancto,*“ дакле, и было му е обѣщано духомъ светымъ, или духъ му е светый обѣщано; а не „казао.“

С. 27. И каза му дух те дође у цркву; — и кад донесоше родители дијете Исуса, да сврше за њега закон по обичају.

У тексту стои „И прѣиде дѣхомъ въ црковь *καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν, et venit in spiritu in templum,*“ т. е. и дође духомъ или у духу у цркву, — а ово „и каза му духъ, те уђе у цркву“ подметнуто е. Духъ не казао Симеону ерѣ бы у Еванђелию были написане и оне рѣчи, кое му е духъ казао; него е Симеона духъ безъ говора и казиваня на то склоню, да отиде у цркву. Ово е начинъ говора ондашнѣга вѣка, сведно као што мы Србљи кажемо, „срце ми заискало.“ —

„да сврше за њега закон по обичају.“

У тексту стои „сотворити ими по обычаю законномѣ *καὶ ἔνεμα τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς, κατὰ τὸ εἰδωμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, ad facere ipsos secundum consuetum legis, circa eum,*“ т. е. „да учине по обычаю закона съ њимъ“ а не „да сврше за њега закон по обичају“ — а „законъ свршити“ кодъ православны Србали значи „пречестити се“ или вѣнчати се, „за њега“ значи кагдакъ и „мѣсто њѣга“ дакле овдѣ могу Срби разумѣти и овако „да се причести мѣсто њѣга по обычаю.“ Не требало изврѣтати рѣчи безъ нужде.

С. 32. — — видјело да обасја незнабошце, и славу
Народа својега Израиља.

У тексту стои „свѣтъ во ѿкровеніе языковъ, и слава
людей твоихъ Израиля, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ
σου Ἰσραήλ, lumen ad revelationem gentium et gloriam ple-
bi tuae Israel,“ т. е. свѣтъ за облявленіе народима и сла-
ву людій твои Израиля. Преводацъ е „откровеніе ἀποκά-
λυψις revelatio“ превео са „откровеніе“ а овдѣ е „откри-
веніе“ замѣнио са „обасја“ а ово е са свимъ друго не-
што. Може кога свѣтъ обасјати, а зато, немора дозна-
ти спрамъ тогъ свѣта, шта е воля оногъ, кои свѣтъ дае;
а откривеніе предпоставля, да онай, коме свѣтъ засвѣтли,
увиђа спрамъ нѣга оно, што му е было донде тайна. —

Г Л А В А III.

С. 1. — — кад бјеше Понтије Пилат судија у Јудеи.

У тексту стои „владѣцъ Понтійскомъ Пилатъ Іудею, —
ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆ ἰουδαίας praesidente Pontio Pi-
lato Judeae т. е. кадъ е владао Понтійскій Пилатъ Іуде-
омъ. — Друго е „судити“ а друго е „владати“ или
старѣшиновати, дакле друго е „судія“ него ли „влада-
тель“ или „старѣшина.“ Да Понтійскій Пилатъ неможе
се звати судія, то нетреба доказивати никоме. —

С. 13. Не иштите више него што вам је речено.

У тексту стои „ништоже волѣе ѿ повелѣннаго вамъ тво-
рите, μηδὲν πλεον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. Nihil am-
plius praeter constitutum exigite“ по Славенскомъ морало
бы быти, ништа више нечините, него што вамъ е рече-
но: — по Грч. и Лат. „ништа више неизискуйте, него
што е уређено, или уговорено. Я садъ незнамъ управо,
чега се држао овдѣ преводацъ. —

С. 18. — И друго много којшта ајвља народу и на-
помиња.

То не преводъ, него е друго нешто. У тексту
стои „Многа же уѣш и ина утѣшла благобѣствоваше людемъ.
Πολλὸ μὲν οὖν, καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐγγελίζετο τὸν λαόν. Multa
quidem igetur et alia exhortens evangelizabat populum. Т.
б. и многа јоштъ и друга утѣшавајући проповѣдаше
людима.

ГЛАВА IV.

С. 16. И дође у Назарет гдје бјеше одрастао.

„Одрастао“ то е добро речено Србски о дѣте-
ту кое е одрастло; али текстъ некаже „одрастао“ него
каже „воспитанъ τετρασμήνος nutritus“ „одранѣнъ“ или „од-
гаенъ“ — а то е друго понятіе.

С. 18. да одпустим сужње.

У тексту има јоштъ „во ѿрадь ἐν ἀφέσει in remissio-
nem“ у одлакшанѣ; а преводитель е то са свимъ изо-
ставіо. Кадъ бы свакій преводитель тако помало из-
оставляо, до сада бы спала књига на два слова, као
што люди говоре. — „Сужанъ“ е робъ а текстъ каже
„сокрѣшенкиа τετρασμήνος confractos“ измучене, изкинѣне,
болѣ бы мыслимъ было рећи: да опростимъ оне,
кои су измучени, и одлакшамъ имъ.

С. 25. А заиста вам кажем.

У тексту стои „поистинѣ ἐπ' ἀληθείας, in veritatem“
ваистину. У предидућемъ тексту преведено е „Аминь,
Ἀμήν Amen“ и свагдѣ, гдѣ е годъ „Аминь“ са „заиста“
а овдѣ е опетъ „заиста,“ дакле у преводу се овоме не-
разликуе оно што су Еванђелисти разликовали. —

ГЛАВА V.

С. 5. По твојој ријечи бацаћу мреже.

Я мыслимъ да тако Срби неговоре; него Србинъ бы пріе рекао „али на твою рѣчь бацаћу мреже.“ Не бы ли тако болѣ было? —

ГЛАВА VII.

С. 13. сажали му се за њом.

Кадъ се каже „сажали му се,“ или може быти и „разжали му се за њомъ,“ то значи, да е нѣ нестало; али овдѣ е мати была жива, дакле ніе се Иисусу сажалило за њомъ, него се смилвао на ню.

С. 21. — и од мука.

„Муке“ су друго, а друго су „ране“ може тко имати „мука“ и безъ „рана.“ У тексту стои „*ranis maceris flagellis*“ дакле одъ рана, а не одъ мука.

С. 43. — Мислимъ онај, коме највише поклони.

Гдѣ су два предмета, или подлога, ту само сравнительный степень мѣста може имати н. п. гдѣ се доброта двоице сравнюе, ту се може рећи да е еданъ добаръ, а другій да е болій; а не може се рећи да е еданъ добаръ, а другій најболій. — Да се може превосходный степень употребити, мораю быти најманъ три предмета, кои се сравнюю, као што су и три степена на брою. Овдѣ се у тексту спомишу само два дужника, и сравненіе се међу њима изражава са „*вашце πλεϊον plus*“, а преводацъ опетъ каже „највише,“ као, да има три

дружника, или више одъ троице. А у Србскомъ езыку дугъ се „опрашта“ а „непокланя;“ у Грчкомъ се „покланя;“ али Срби покланяю у више случаева, па опетъ некажу, да покланяю: н. п. кадъ дариваю, удѣле, прикажу, ту се покланя; а имаю опетъ своя особита имена. —

Г Л А В А VIII.

С. 19. — И немогаху од народа да говоре с њим.

То значи да су се састали съ њиме, али нису се могли разговарати съ њимъ одъ народа. Али текстъ каже, да се нису могли ни састати съ њиме, еръ оно „невозможахѹ бесѣдовати къ немѹ *οὐκ ἠδύναντο συγχεῖν αὐτῷ*, по *poterant contignere eum*,” значи да нису се могли састати съ њимъ или нису могли ни доћи до нѣга одъ народа. —

Г Л А В А IX.

С. 7. немогаше се начудити.

У тексту стои „и не доумкваше са *καὶ διπλόρη* et *hesitabat*“ т. е. „сплете се“ или „незнаде се наћи“ или „запе“ — а то е сасвимъ нешто друго, него ли „немогаше се начудити,” кое се говори за онога, кои се чему тако дуго чуди, да незна престати одъ чуденя.

С. 51. А кад се навршише дани узећа његова.

„Узећа његова“ овдѣ се незна, или ће онъ шта узети, или ће нѣга узети. Можда бы болѣ и разговетнѣ было, да е овдѣ речено, а кадъ се навршише дани, да га узму, или ухвате. —

Г Л А В А X.

С. 34. — доведе га у гостијоницу, и устаде око њега.

„И устаде око њега“ овај изражај невѣруемъ да ће тко разумѣти. — Срби додуше кажу о врѣдномъ човѣку, да е „усталацъ,“ али то се оснива на томе, што такавъ врѣданъ човѣкъ ранећи на посао неодспава скоро никада зоре: далъ „устаде“ е глаголъ савршенъ, и значи, као да е еданпутъ устао, па свршио; а ово „око њега“ изискуе глаголъ несавршеногъ дѣйства. — Дакле овдѣ се то неможе употребити. — У тексту стои „и прилѣжа емъ *καὶ ἐπεελήθη αὐτοῦ*, et circum egit ejus“ и надгледао га. То исто у слѣдуюћемъ 35. С. преведено е са „гледај га,“ а може бити да бы и овдѣ болъ было рећи „надгледај га.“ — еръ тако се говори о бресницыма. —

С. 40. — Марта се бјеше забунила како ће га дочекати.

У тексту стои „Марта же молваше ш многоꙗ служебъ ‘η δὲ Μάρθα περισπᾶτο περὶ πολλὰ διακονία, at Martha distrahebatur ob multum ministerium.“ „Марта се узжурбала збогъ многогъ посла или служеня, или послуживаня: а то ние „како ће га дочекати.“ Ово е наликъ на „служенѣ“ али ние само „служенѣ,“ или „послуживанѣ.“ —

Г Л А В А XI.

С. 6. Јер ми дође пріатељ с пута и немам му шта поставити.

Столъ се „поставля,“ а ела се „износе“ на столъ „немамъ му шта поставити“ то значи, да немамъ сто-

ла — да му поставимъ или немамъ столняка, танъира ножева и т. д. Ова рѣчь „поставити“ добила е већъ то значенъ у народу, кадъ се о столу говори. У тексту стои „предложити емъ, παραδείσφ αὐτῷ αρροπαη ει,“ т. е. изнѣти предъ нѣга, дакле требало е рећи „и немамъ шта изнѣти предъ нѣга, или преданъ.“

С. 17. Свако царство, које се раздијели само по себи, опустјеће, и дом који се раздијели сам по себи пропаћ е.

Овако е преведенъ у Матею С. 25. Гл. XII. — ако и естъ ондѣ другачіе речено т. е. „всяко царство раздѣлшеса на ся. — А овде е „всяко царство само въ себе раздѣлаеса запѣстѣетъ, и домъ на домъ падаетъ.“ — дакле овдѣ е требало рећи „свако царство, кое се само на се раздѣлява, опустѣће, и домъ на домъ пада. — Ово би было вѣранъ преводъ. А овако, као што е овдѣ преведено нѣ вѣранъ преводъ, него е подметнуто Еванђелисту Луки оно, што е Матей рекао; — и то нѣ, као што е у тексту

Г Л А В А XII.

С. 13. — — Учителю! реци брату мојему да подијели са мною достојање.

„Достоянъ“ у Србскомъ ѣзыку скоро ништа незначи. — Што у тексту стои „достоаніе τὴν κληρονομίαν hereditatem“ то значи наслѣдовину. И ово е требало употребити, еръ Срби кажу „наслѣдіо очевину, или дѣдовину, или материнство,“ дакле оно, што се наслѣди нѣ достоянъ, него наслѣдство, или наслѣдовина? Ако ли преводитель производи ту рѣчь одъ глагола „достати“ онда бы морало бити „достањъ,“ а не „достоянъ“ еръ „до-

стояти“ значи ербски до края или до извѣстнаго времена стояти: као што е дакле „стоянѣ“ одъ „стояти“ тако е мыслимъ и „достоянѣ“ одъ „достояти,“ чимъ се не може означити онај дѣлъ, кога една страна достае у діоби. — Достоянѣ у Нар. пѣсмама мыслимъ да значи „господство“ или славенско „достоинство.“

С. 14. Ко је мене поставио судијом или кметом над вама.

„Кметъ“ има на различитимъ мѣстима различито значење. Кадъ значи „судию,“ кадъ „старѣшину“ у селу, а гдѣгдѣ и „поданика“ и пр. и рекао бы, да нигдѣ не значи само онога, кои дѣли наслѣдовину међу наслѣдницима. У Хрватској има та рѣчь „діоць“ у овој пословици:

„Свакомъ брацу по мрвицу,
А діоцу половицу“

и значи онога кои дѣли. Овдѣ е требало таку рѣчь употребити, која бы дала понятіе „діоца“ ерѣ у тексту стои „*divisorem, διοιστήν, divisorem*“ дакле „діоца“ или „дѣліоца“ а не „кмета,“ кои значи на гдѣкои мѣсты тако, као што е у преводу употребљенъ са „надъ вама“ и момке оне, кое власть као снагу употребљава у одржаваню сигурности и мира. А кадъ е „кметъ“ „діоць,“ онда не може бити „надъ вама“ него „вама“ или „међъ вама.“ Овдѣ у Срѣму зову се „делци“ они, кои дѣле наслѣдовину међу наслѣдницима.

С. 29. — — и небрините се.

У тексту стои „и невознесите са *καὶ μὴ μεταβοῦσθε* et ne suspendamini ex sublimi“ то значи „и несумняйте се,“ ерѣ овдѣ се оће да каже, да нетреба да имаю неповѣренѣ къ Богу; — бринути се треба о себе али нетреба се сумняти, да Богъ неће дати оно, што е човеку нужно. —

С. 46. И дијел његов метнуће с невјернима.

У тексту стои „и часть егѡ съ невѣрными положитъ *καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει, et partem ejus cum infidelibus ponet.*“ А у Матеа Гл. XXII. С. 51. ове исте рѣчи „И часть егѡ съ невѣрными (съ лицемѣрами) положитъ, *καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει et partem ejus cum hypocritis ponet.*“ изузимаюћи „τῶν ὑποκριτῶν“ преведене су овако „и даће му плату као и лицемѣрнима,“ тимъ начиномъ удалява се еданъ Еванђелистъ одъ другога, и овдѣ, гдѣ се ова два Еванђелиста не само у смыслу, него и у рѣчма слажу: оваи се историчко-богословскій грѣхъ неможе опростити у преводу. —

Г Л А В А XIII.

С. 24. Навалите да уђете на тијесна врата.

„Навалити“ значи силомъ ударити на што н. п. навалише сви на ме, то ће рећи примораше ме. А у тексту ние то изражено; него „подвизайтеса, *ἀγωνίζεσθε, contendite*“ т. е. паштите се, или потрудите се. —

Г Л А В А XIV.

С. 21. — и доведи ачо сиромаше и клясте, и богасте, и слијене.

У тексту стои „и нищия, и бѣдныя, и слѣпыя, и хромыя, *καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀναπήρους, καὶ τυφλοὺς, καὶ χολοὺς, et pauperes, et manecos, et caecos, et claudas*“ и сиромашне, и клясте, и слѣпе, и хrome; рѣчи, кое се овако редомъ брое, неможе преводитель преметати и у другій редъ поставляти, у толико манѣ овдѣ, гдѣ сви ови означаваю оне незнатне Іудее, кое су апостоли, оста-

вивши учене и Фарисее у вѣру Христову дозволи; па овимъ редомъ могу се означавати степени његовога незнања тако: као што су „сиромашни“ први степенъ незнања, тако су „хроми“ послѣдний степенъ тога.

„Богаласте“ мѣсто „хроме“ мыслимъ да не добро; ерѣ богалы нису само они, кои су хроми, него су и они кои су клясти, грбави, и другимъ невољама тѣлеснымъ осакаћени. —

ГЛАВА XV.

С. 7. Кажем вам да ће тако бити већа радост на небу за једнога грјешника, који се каје, него ли за деведесет и девет праведника, којима нетреба покајање.

„За једнога грјешника,“ то тако излази, као да ће се грѣшникъ радовати а не, да ће се њему обрадовати на небу. Срби кадъ кажу „то е радостъ за ме“ — онда значи, да се я радуемъ, а не онај кои ми е радостъ учинио. А текстъ вели „*in* единомъ грѣшницѣ, *ἐπι ἐνὶ ἁμαρτωλῷ super uno peccatore,*“ дакле о едномъ грѣшнику, или збогъ едногъ грѣшника. —

С. 14. И он се нађе у невољи.

У тексту стои „*начатъ лишатиса ἡξατο ὑστερεῖσθαι, coepit deficere vel egerere,*“ поче оскудицу трпити. „У невољи бити“ незначит само оскудицу трпити, него ма у какво зло пасти; а овдѣ е требао смисао оскудице изразити. —

ГЛАВА XVI.

С. 2. — дај рачун како си кућио кућу.

„Кућу кућити“ значи себи тећи кућу а овдѣ представникъ не постављенъ да себи тече кућу него да ту-

ѣомъ управля. У тексту стои „w приставленіи домовнѣмъ, τῆς οἰκονομίας σου, dispensationis tuae,“ дакле дай рачунъ како си господаріо съскуѣомъ, или како си управляо куѣомъ — или по оригіналу Грчкомъ, дай рачунъ господареня, газдованя твогъ. —

С. 10. — а ко је невјеран у малом и у многом је невјеран.

Друго е „невјеран“ а друго е „неправеданъ“ „невѣранъ“ е онай, кои рѣчь или вѣру задану другоме не одржи и погази; а „неправеданъ“ е онай кои другомъ чини оно, што оѣе да другій нѣму не чини, или кои не чини другоме оно, што оѣе да нѣму другій чини. И ово е изражено у тексту, гдѣ стои „неправедный ἀδικος injustus“ неправеданъ или неправъ; а не „невѣранъ;“ ерѣ у тексту не стои „невѣранъ ἀπιστος infidelis“ — него ἀδικοῦς“ као и у слѣдуюѣемъ 11. С. што стои ἐν τῷ ἀδικῷ μαμωνᾷ кое е преведено са „у неправедномъ богатству.“ — А друго тай е стихъ пословица ондашнѣгъ времена дакле немогу се рѣчи мѣняти, него морала бы се цѣла пословица другомъ каквомъ замѣнити кадъ бы се одступило одъ рѣчи.

Г Л А В А XVII.

С. 25. и окривѣену бити од рода својего.

У тексту стои ὁ ρόδς σου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης а generatione hac,“ дакле ніе одъ рода „својего“ него одъ рода (или као што е на другомъ мѣсту преведено) одъ чараштая „овога.“

от ео не ежом ливнези Р нрважн ед удрвон гноявт
 ливнези ливнези, ното удрвон у дрвн ливнези дрвн

Г Л А В А XIX.

С. 21. — јер си човјек тврд.

Овај човјекъ кои се овдѣ споминѣ непоказуе се да
 е тврдица. — него судећи по нѣговомъ начину посту-
 пана управо морало бы се рећи да е лакомъ. — У тек-
 сту стои „арз *αυστηρός* *austerus*“ строгъ; я мыслимъ да
 бы болѣ было рећи и „жестокъ,“ ако не хтѣо рећи
 „строгъ“ — ерѣ тврдица неиздае тако новце, као што
 е овај издао, — пити се одѣ тврдице тко бои, него
 одѣ жестока.

Судећи по нѣговомъ начину поступка, онъ е тврдица,
 а не жестока.

Г Л А В А XXIII.

С. 16. Даклем да га избијем, па да пустим.

„Избијем“ то значи да га батиномъ или чимъ
 другимъ изтучемъ. А у тексту стои „наказавъ *παι-
 δεύσας* *castigam*“ да га казимъ. Я мыслимъ да се мо-
 же тко казнити и безъ биења н. п. тавницомъ, глађу, или
 другачіе: дакле „избити кога“ и „казнити кога“ не єд-
 но и исто понятіе. — А то, што таки слѣдуе „па да
 пустимъ“ немора се тако разумѣти, као да га одма пу-
 сти, па да зато може само биењъ быти; него се може
 разумѣти, да ће га онда пустити, кадъ казанъ издржи.

Г Л А В А XXIV.

С. 18. Зар си ти једап од црквара у Јерусалиму.

„Црквар“ се зове онај човјекъ, кои непрестано у
 цркву иде, а незна ни самъ зашто; зато се и каже о

такомъ човѣку да црквари. Я незнамъ може ли се то овдѣ употребити, кадъ у тексту стои „пришлецъ παροικεῖς, peregrinarius,“ дакле ако ніе хтѣо реѣи пришецацъ или дошлякъ, а онъ е могао казати странъ или походникъ. А ніе ли то нашъ „полаженикъ“ еръ се каже: полазити света мѣста; а и нашъ божиѣный полаженикъ, рекао бы има то значенѣ ондѣ, гдѣ се тако зове. А на оны мѣсты, гдѣ се зове „полаженикъ“ наравно, да одъ другогъ обычая добія то име.

С. 43. — и узевши изјѣде предъ ѣима.

Толкователи кажу, да Исусъ ніе изео савъ медъ и рибу, него да е ео мало, а оно друго дао Апостолима; а тако и текстъ вели: „καὶ ἔφαγεν edit,“ дакле „еде“ а не изѣде. —

О Т Ъ І о а н н а .

Г Л А В А І .

С. 1. У почетку бјеше ријеч.

У тексту стои „Въ началѣ бѣ слово, *ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος*, in principio erat Verbum“ рѣчь є кодъ насъ говоръ, а овдѣ „слово“ неможе никако значити „говоръ“ дакле ни „рѣчь“, єрѣ ово „слово“, о коме є овдѣ рѣчь, значи Христа, сына божія, и може се узети, као умъ, духъ, Существо. Я мыслимъ да є требало задржати ту рѣчь „слово“ а она ніе нама туђа.

С. 3. Све је кроз њу постало.

„Постати“ є глаголь средный, а овдѣ є употреблѣнъ као глаголь дѣйствителный у страдателномъ смыслу, єрѣ оно, „кроз њу“ мора се сматрати као падежъ, кои показує, да се подлогъ „она“ т. є. рѣчь промѣнила у предмѣтъ, кое бива, кадъ се говоръ изъ дѣйствителногъ значеня пренесе у страдателно. Истина, да има у србскомъ єзыку и средный глагола, кои се употребљаваю као дѣйствителни, али то се неможе са свакиимъ среднымъ глаголомъ чинити, што се дає съ гдѣкоимъ чинити. „Постати“ може што само одъ себе, дакле гдѣ дѣйство неперлази одъ подлога на предметъ, него се свршава у самомъ подлогу; али да може што постати крозъ другога, то незнамъ. У стиху 17. стои „а благодать и истина постаде одъ Исуса Христа“ кое значи, да є Исусъ постао благодать и истина, єрѣ Срби веле: где шта постаде „одъ нѣгъ“ кое толико значи као

„изъ нѣгъ“ тко не садъ знати како се управо сачинява глаголь „постати.“ —

С. 28. Ово би у Витавари преко Јордана.

Я мыслимъ, да бы овдѣ болѣ было, да е речено „съ оне стране Јордана“ ерѣ е питанѣ гдѣ е было а на ово питанѣ неодговара добро предлогъ „преко.“

С. 38. Рави — гдје стоиш.

Истина да Срби кажу кадъ питаю гдѣ тко пребива „гдѣ стоишъ“ али има мѣста, гдѣ Срби питаю и овако „гдѣ сѣдишъ;“ можда бы болѣ было рећи „гдѣ живишъ“ ерѣ ово и едно и друго споменуто значенѣ у себи садржава. —

ГЛАВА III.

С. 15. И начинивши бич од узица.

Я мыслимъ да бы болѣ было Србски речено: „оплести бичъ“ него „начинити бичъ.“ —

С. 21. — јер су у Богу учинѣна.

Истина да у тексту стои „*in Deo*“ али смѣшно излази кадъ се србски каже „у Богу учинѣна,“ ерѣ тако употребљено „у“ значи „мѣсто“ и тако излази, као да е тко у Бога ушао, и у нѣму изнутра учинио. Я мыслимъ да бы болѣ было рећи: по Богу; ерѣ овако бы значило, да су онако учинѣна, као што Богъ заповѣда. —

ГЛАВА V.

С. 45. Немислите да ђувас тужити Оцу, има који вас тужи, Мојсије, у кога се ви уздате. —

Овдѣ е преводитель изоставио лично мѣстоименіе „я,“ а „я“ е овдѣ самостално, и такавъ подлогъ у рѣчи,

кои се не може изоставити; ерѣ на то „я“ спада сила говора, и томе е подлогу противуоставлѣнъ другій яванъ подлогъ т. е. „Мойсей.“ А и у тексту стои „азъ ἐγὼ его“ дакле требало е, као што я судимъ рећи: Немыслите да љу васъ я тужити Отцу и т. д.

ГЛАВА VI.

С. 21. Онда га с радости узеше у лађу.

У тексту стои „хотахѣ ѹбо прѣлти его во коравль ἠθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον voluerunt ergo accerere cum in navim,“ т. е. хотеше дакле узети га у лађу. — То су рѣчи текста; а преводъ нѣ текстъ. — А ако е хтѣо преводитель ову рѣчь „хотахѣ, ἠθελον, voluerunt“ тако изразити, да се съ изражаемъ своимъ приближи къ толкованю текста, то бы по моме мнѣнью болѣ было, да е рекао съ вољомъ га узеше у лађу. —

ГЛАВА IX.

С. 7. Отиде дакле и умѣ се, и дође гледајући.

Я мыслимъ да ово „гледајући“ неизражава управо смысао текста; ерѣ има люди, кои гледаю, али невиде; а слѣпый, кадъ се умѣо, видіо е. Можда бы болѣ было рећи „видѣћи“ ерѣ и у тексту стои „вида βλέπων, videns“ видѣћи. —

ГЛАВА X.

С. 14. Я еам пастир добри и знам своје и моје мѣне знају.

Овдѣ се показуе, да нѣ добро што преводитель свуда употребљава мѣсто „мой“ и „нашъ“ и „твой“

и „вашъ,“ „свой.“ Ёрь овдѣ є то управо учинило, да є овай преводъ неразговетанъ. Я мыслимъ, да бы сватко болъ разумю, да є речено „и познаемъ мое (т. є. овце) и мое мене познаю. —

С. 21. Ове ријечи нијесу лудога.

У тексту стои „ἐκδημιουργῶ δαιμονιζομένῃν demoniaci,“ т. є. „онога, у коме є бѣсъ;“ — а значи ли то „лудогъ“ или „занешеногъ“ или онога, кои є съ ума сишао, као што наши люди кажу; то казати посао є толкователя, а не переводителя. —

ГЛАВА XIII.

С. 22. — и чуѣаху се за кога говори.

У тексту стои „ἠποροῦμενοι haesitantes“ а то не чуѣаху се, него „сумняюћи се.“ —

ГЛАВА XV.

С. 27. Али све ће вам ово учинити за име моје.

Я мыслимъ, да бы овдѣ много разговетнє было, да є речено: „збогъ имена мога.“ — Ёрь овай предлогъ „за“ непоказує само узрокъ, кога ради што бива; него има и другу службу свою у говору као н. п. свезати за плотъ, ватати за рѣчь и т. д. а кадъ показує и узрокъ, и онда се различито разумѣва, па овдѣ се лако може и то разумѣти, да ће имъ чинити све за име Христово т. є. да и они кои чине добию име Христово одъ оны, коима чине. У тексту славен. стои „за“ (кое значи овдѣ „збогъ“ или „ради“) „διὰ proter.“ —

ДЪЯНІЯ Апостолская.

С. 21. Ово видѣти...

ГЛАВА I.

С. 6. А они онда кад заједно бијаху. — Господе, хоћеш ли сад начинити царство Израилево.

„Сад“ е истина нарѣчѣ, кое показуе врѣме; али овдѣ бы по моме мнѣнію болѣ было задржати „врѣме“ или „лѣто“, као што у тексту стои „въ лѣто сѣ, ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, in tempore hoc“ овога лѣта; ерѣ другачіе не одговара овомѣ стиху нинайманѣ одговорѣ Христа на ово питањѣ, кои се ниже у 7. стиху дае. — И смѣшно излази, кадѣ ови питаю: хоћеш садѣ, а онѣ одговара „ніе ваше разумѣти времена и лѣта.“ Онда бы морао рећи „ніе ваше разумѣти кадѣ.“ —

С. 9. И ово рекавши видјеше они гдје се подиже и однесе га облак из очију њиховијех.

У тексту стои „И сѣм рекъ, зрацимъ имъ взатса, и облакъ податъ его ѿ очию ихъ, καὶ ταῦτα εἰπὼν, βλέπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, et hoc dicens, videntibus illis, elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum, и кадѣ ово рече, на очигледѣ пѣма, подиже се, и узе га облакъ одъ очию њиховы; то е правый преводѣ по моме мнѣнію: — а оно е поремећеный. Нити е то добро речено по свойству языка. „И рекавши видјеше они гдје се подиже:“ ерѣ овдѣ се неразуміе: ели онѣ рекао, или су они рекли, па посліе видѣли, гдѣ се подиже; почемѣ е е подлогѣ главногѣ предложенія помѣшанѣ са подлогомѣ

уметка. По моме миѣнію не може се одъ подлога дѣйство тако одузети, као што е овдѣ одузето съ тимъ, што е уметнутъ другій подлогъ „видјеше га онн.“ кои подлогъ дѣйство главногъ подлога себи присвојава. — Ако е хтѣо преводитель тако изразити гледанѣ ученика, као што е изразіо, то бы може бити болѣ было, да е рекао: и ово рекавши, подиже се, а они га гледаше, докѣ га облакъ ніе узео одъ очію нѣовы. То бы се болѣ разумѣло; ерѣ небы се тако подлози измѣшали, као што су онако измѣшани. —

С. 16. за Јуду који бјеше предъ онима што ухватилише Исуса:

Овай преводъ неизражава опредѣлено то: да е Јуда предводіо оне, кои су ухватили Исуса, него може се мыслити, да е Јуда было кодъ Исуса пріе, него што су они дошли, кои су га ухватили; а у тексту стои да е онъ нѣи предводіо, и показивао имъ путь. „*Ἦ Ἰὺδᾶ βυβήσμεν κωκδι, περὶ Ἰουδα τοῦ γενομένου ὁδητοῦ*, de Juda illo facto dicit vias“ о Јуди кой е показивао путь онима, или преднячіо, или предводіо оне, кои су ухватили Исуса. — Каже се у пѣсмама и тако, као што е преведено; али ондѣ се другимъ чимъ показуе да е то вођа, за кога се говори, да е предъ онима, кои кудъ иду, или што раде. Као што е н. п. „Уздиже се бутунъ Шумадія, и предъ нѣима Петровићу Ђорђе;“ али тога овдѣ нема, и зато по моме миѣнію овдѣ небы шкодило, да е разговетніе. —

С. 26. И бацнше коцке на њих, и паде коцка на Матија, и примишега међу једанајест Апостола.

„И примише.“ Гдѣ се каже „примише га“ ту се разумѣва, да су могли и непримити га; али овдѣ е коцка већ пала на Матија, и Господъ е показао, ког ав

избрао, дакле не више одъ нѣи зависило, примити га, или непримити. Болѣ бы дакле было по момъ мнѣнію да є речено и приброенъ є быо, или причислѣнъ, као што стои у тексту „и причтенъ высть, καὶ συγκαταριθήσθη,

Г Л А В А II.

С. 5. А у Јерусалиму стојаху Чивути.

Овдѣ се неразумѣ, єсу ли стояли т. є. ни сѣдили, ни лежали, него стояли на ногама, или су обитавали. Можда бы болѣ было, да є речено „А у Јерусалиму су живѣли Іудеи.“ — Єрѣ тако стои и у тексту живѣщїи, κατοικοῦντες, habitantes,“ обитавающїи.

С. 11. — — величїиє божїе.

У тексту стои „величїа божїа, τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ magnalia Dei“ величїа божїа, друго є „величина“ а друго є „величѣ“, — величина є то „коликїи є великѣ тко;“ а „величѣ“, како є славанѣ тко по дѣли свои. — Овдѣ се разумѣва да су ученици говорили о необычнѣмъ славнѣмъ дѣлїи Божїиѣ, дакле о величїю божїемъ, а не о „величїи Божїи“, кои є неизмѣрлїивѣ. А кадѣ є глаголѣ „величати“ употреблѣнѣ у преводу као у Гл. X. С. 36. зашто се небы и „величѣ“ употребило, и зашто не свуда задржанѣ, него на другомъ мѣсту опетѣ стои „хвалити“ (као у Гл. V. С. 13.) мѣсто „величати.“ —

С. 17. И млади ваши видїеѣе утваре.

У тексту стои „видїнїа узратѣ, visiones videbunt ὁράσεις ὄψεσθε.“ Я мыслимѣ да се то управо Србски каже „быѣе видовити“ а не „видиѣе утваре;“ єрѣ утваре су страшила, а то неразумѣва се овдѣ него видиѣе знаке, по коима ѣе знати различите тайне казива-

ти, а то се потврђуе и овимъ рѣчма, што слѣдуе, „а старци ваши видиће сне.“ —

С. 20. — прије него дође велики и славни дан Господњи.

У тексту стои „просвѣщеномъ *ἐπιφανῆ illustrem* — ако не добро „просвѣщенъ“, а оно бы болѣ было „свѣтлый“ или „явный“, него ли „славный“; — ерѣ славный данъ значи о комъ се сама слава показуе; а „просвѣщенный“ е данъ, о комъ ће се и слава и правда господня показати еднако.

С. 23. — и промислом Божијимъ.

У тексту стои „проразумнѣмъ *προουράσει praescientia*“ са знанѣмъ Божијимъ, ако се не може рећи „предзнанѣмъ“; а то не промысао, ерѣ „промишляти“ значи бригу носити, а напрѣдъ знати, да ће се што догодити, не значи бригу носити о томе, да се што догоди.

С. 29. — нека је слободно казати вам управо за старјешину Давида.

„Старјешина“ е господарь, а да е хтѣо Еванђелистъ Лука о Давиду, као о господару говорити, онъ бы га назвао царемъ. — Али онъ е хтѣо нѣга представити, као родоначелника оне породице, изъ кое е произишао Христосъ, зато га е назвао „Патриархомъ“ као што текстъ вели „*ὁ Πατριάρχης, παρὶ τοῦ Πατριάρχου de Patriarcha*“ и ово бы се име могло задржати и у Србскомъ. Ако ли то не хтѣо учинити преводитель, могао е рећи за прадѣда или предка; ерѣ Срби зову старѣшиномъ само живого господара породице, а мртве зову дѣдовима, прадѣдовима, предцима; као што и немогу старѣшинства имати у породицама мртви, него живи.

ГЛАВА III.

С. 20. И да пошље напријед нареченога вам Христа Исуса.

„Напријед“ ова рѣчь нестои добро овдѣ мѣсто славенскога „про“ и Грчкогъ „πρὸ“ ерѣ овдѣ се то „напријед“ односи по свойству езика на предидућий глаголь „пошлѣ“, пакъ онда значи да ће послати Христа напрѣдъ, а другога некога за нѣмъ. —

ГЛАВА VIII.

С. 3. А Савле досађиваше цркви.

Тко коме досађуе, тай немора јоштѣ таманити онога, коме досађуе. Али Савле є таманіо Цркву; У тексту стои „шловлаице *ἐχρημαίνετο* devastabat.“ По оригиналу Грчкомъ управо значи да є Савле као непријатељ „плѣнію, пустошію“ цркву; ерѣ „ἐχρημαίνετο“ значи „оплѣняше, опустошаваше.“ А то є далеко више него ли што є досађиванѣ. —

С. 32. и нијем као ягње предъ онијемъ, који га стриже, тако неотвори уста својијехъ.

У тексту стои и јако агнецъ прамъ стрижѣмъ его безгласенъ, *καὶ ὡς ἀγνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος*, et sicut agnus coram tendente se mutus. Я мыслимъ да бы болѣ было рећи: „и као што є ягиѣ нѣмо предъ онымъ, кои га стриже; тако неотвори уста свои.“ —

ГЛАВА IX.

С. 34. И рече му Петаръ: Енеја! исцјељујете Исуса Хр. Устани и простри сам себи.

Простире се постеля, кадъ се на ню лѣже; а кадъ се устае съ постелѣ, онда се намѣшта или застире. —

Овдѣ бы валяда болѣ было рећи „устани, и намѣсти, или застри самъ постелю;“ — а то е зато Петаръ рекао, да самъ свою постелю намѣсти; ерѣ му е то за времена пѣгове осамгодишнѣ неволѣ други морао увѣкъ чинити. — А то небы одступило одъ оригинала. Ерѣ Грчко „στροβισον“ значи Србски „прострѣти“ и „намѣстити,“ или „застрѣти“ а овдѣ, гдѣ исцѣльбный устае и оставля постелю, непростире му се постеля, да опетъ леже, него му се застире, да нележе. —

ГЛАВА XIV.

С. 15. И ми смо као и ви смртни људи.

„Смртни људи“ — то су люди, кои подлеже смрти. Али у тексту стои „*παραπαθησίν, διομοιωθεῖς, similiter patibiles;*“ — требало е дакле задржати ову рѣчь „подобострастни.“ — Ерѣ то значи люде, кои за живота свога подлеже страстима, као и други; а то су хтѣли Апостоли да реку. — У Вулгати истина преводи се ова рѣчь „*διομοιωθεῖς*“ са „смртни,“ али зашто да мы пазимо на Вулгату, коя мора по оскудици рѣчий да крпи, кадъ имамо у Славенскомъ езыку згодну зато рѣчь. —

ГЛАВА XV.

С. 30. А кад их опремише, добоше у Антиохију.

Овдѣ се незна, кои су дошли у Антиохию, или су они, кои су опремлѣни, или они, кои су ове опремили; ово се послѣдиѣ по словосачинѣню Србскомъ прие разуміе, него ли оно прво, т. е. да су они, кои су опремили друге, сами дошли у Антиохию. Болѣ бы было да е задржано у преводу, као што е у тексту они же убо по

слани бѣвшѣ *οἱ μὲν ἀπολυθέντες*, *illi quidem ergo missi.*“ А они дакле послани доѣше у Антиохію.

ГЛАВА XVIII.

С. 27. а Акила и Прискипа осташе у Ефесу.

Овога нема у Грчкомъ оригиналу. Послѣдность є изискивала, да преводитель и овдѣ изостави изъ текста славенскога оно, чега у Грчкомъ тексту нема, кадъ є и на други мѣсты изоставляю. —

ГЛАВА XIX.

С. 12. Тако да су и чалме и убрушчиѣ знојавне од тјела његова носили на болестнике.

У оригиналу Грчкомъ стои „*συνδάσια, ἢ σιμικίνθια*“ а то значи „убрусѣ и прегачѣ,“ а не „чалме и убрушчиѣ.“ Ёрь є Павао по обычаю Іудейскомъ носіо за поясомъ у убрусъ, а као рукодѣль носіо є прегачу припасану. —

СОБОРНОЕ ПОСЛАНІЕ СВ. АП. ІАКОВА.

ГЛАВА I.

С. 1. Од Іакова, Бога и Господа Исуса Христа слуге. —

Я мыслимъ да бы овдѣ болѣ было одна посліе „од Якова“ метнути „слуге,“ єрь се пріс пита: шта є Яковъ? „слуга,“ а посліе се пита: чи є слуга? — „Бога и Господа.“ А овако, кадъ човѣкъ чита, запне,

еръ тако излази, као да е Яковъ, Богъ, и слуга Господа Исуса Христа. И овај родителный падежъ са „одъ“ неозгодно употреблѣнь, еръ на много мѣста, као кодъ Ап. Павла незна се, или е одъ Апостола или е одъ Бога благодать и миръ, еръ обадвое долази у едномъ израженію.

ГЛАВА II.

С. 21. Аврамъ отацъ нашъ неоправдали се дјелима, кадъ принесе Исака сина својега на Олтаръ.

„Олтаръ“ значи кодъ насъ православны Србама оно мѣсто у цркви, кое е темпломъ, иконостасомъ оддѣлно одъ цркве; а жертвеникъ, на коме се у олтару приносе Богу жертве, зове се „трапеза.“ Ако не хтѣо преводитель рећи „на жертвеникъ“ (еръ жертва има у преводу овоме) а онъ е могао рећи „на трапезу“ опетъ бы га Србљи болѣ разумѣли, него ли овако „на олтаръ“ еръ овако немогу разумѣти они, за кое е преводіо, како може тко сына принети на олтаръ.

ГЛАВА III.

С. 5. А тако је и језикъ мали уд, и много чини.

„Много чини“ неизражава смисао текста „и велики хвалитеса, *καὶ μεγαλαυχῆσιν* et magna gloriatur“ и велича се. — еръ може тко много чинити, а опетъ може бити малено све оно, што чини; а овдѣ се разумѣва, да езыкъ, ако е и маленъ велико добро или зло може учинити.

С. 6. — и падећи вријеме живота нашега.

У тексту стои „коло рожденія нашего *τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως* rotam nativitatis“ ту е дакле требало рећи „ко-

ло рођења.“ А значи ли то „коло“ врѣме живота, или течай живота, или самый животъ, то нѣ преводителъво. — Срби кажу, „иде коло наколо“ тако е тко у срећи, може пасти и у несрећу; ерѣ се не свакога човека коло окреће. Ово е дакле оно коло, које се почне окретати, кадъ се тко роди, и окреће се докъ животъ трае, зато се и зове „коло рођења“, и значи самый животъ. Али како е и „коло рођења“ у преносномъ смыслу узето, и „палити“ употребљено е према „колу“, онда се не може никако едно одъ тога двога задржати у преносномъ смыслу н. п. „палећи“ а друго промѣнити у правый смысао, него кадъ едно остае, мора и друго остати. А то се види и одтуда, што е приличнѣ рећи „палити коло.“ него ли „палити врѣме.“ ерѣ врѣме се не да запалити, а коло може бити и одъ таке матеріе, која гори. И кадъ нагори, не може се добро кретати, а то управо и значи то паленѣ: различите невољѣ, и бѣде у животу. —

Г Л А В А V.

С. 10. Узмите браћо моја за угледъ страдања пророка.

У тексту стои „Злостраданїа и долготерпѣнїа τῆς κολοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας malorum perpressiones et patientiae,“ страдања одъ зла и другога трпљѣнїа. Я мыслимъ да се то ни едно ни друго изъ превода не може изоставити, кадъ се у оригіналу налази. А то и нѣ едно, и исто понятїе, да бы се тога ради могло едно изоставити. Страда человекъ у часу, али у часу може се опетъ и отрести страдања, и постати, као што е и бмо, н. п. кога затворе, тай страда, али може данасъ бити и затворенъ и пуштень; — а тко дуго трпи, то е сасвимъ

друго понятіе, као што су н. п. гоненія, болести, поруге и т. д. —

СОБОРНОЕ ПОСЛАН. ПЕРВОЕ СВ. АПОСТОЛА ПЕТРА.

ГЛАВА II.

С. 15. Јер је тако воля божија да добријем дјелима задржавате незнање безумнијех људи.

Кадъ се каже Србски „задржавате незнањ безумны людій“ неразумѣва се само то, да се незнањ задржава одъ тога, да што зло неучини; него се може разумѣти и тако, да се задржава незнањ, да га се немогу опростити люди, кои у незнању живе; и ово послѣднѣ се овдѣ прие разуміе, него ли оно прво. — Болѣ бы было да в задржана и у преводу Србскомъ она рѣчь, коя се у тексту налази. Ондѣ стои: *Ἐξουθενати φροῦδον* да добрымъ дѣлма обуздавате незнањ безумны людій. Изъ тогъ бы се разумѣло то, да добрымъ владанѣмъ, и добры дѣлы треба затворати уста оныма, кои на хрїстіанство вичу, да немогу коешта на добре люде измышляти. А тако се и толкуе тай стихъ. Али изъ тога Србскога превода неможе се ни изъ далека на то толкованѣ доћи. —

ГЛАВА III.

С. 12. Јер очи Господње гледају на праведнике, и уши његове на молитву њихову: а лице Господње на оне који зло чине.

Овдѣ е преводитель еданъ глаголь додао, кои е у тексту изоставлѣнъ, и кои се подразумѣва т. е. „гледаю.“ Али болѣ бы было учиніо по моме мнѣнію, да га не дода-

вао, кадъ та нѣе добро употребіо. — Кадъ е казао „очи гледаю,“ онда е морао рећи, и да уши „слушаю“ и да е лице окренуто на оне, кои зло чине. Ерь овако излази то, да очи „гледаю“ на праведнике, а уши „гледаю“ на молитву нѣову; па то долази врло смѣшно оныма, кои читаю а знаю да уши негледаю.

Г Л А В А V.

С. 1. Старјешине које су међу вама молим који сам и сам Старјешина и свједокъ Христова страдања и имам дијел у слави која ће се јавити.

Овдѣ у овомъ преведеномъ стиху назива се Апостољ Петаръ „старѣшина.“ Старѣшина по понятію своје, значи у нашемъ ѣзыку „Господара,“ или у кући, или у селу, или у предѣлу; — кои има власт надъ другима, коме су подчинѣни, и одъ кога су мањи сви они, којима онъ заповѣда. — Ако е Апостољ Петаръ био „старѣшина,“ то е онъ био такавъ Господаръ. — Али у преводу намъ се некаже чим е „старѣшина“ био. — Они, којима онъ пише, были су старѣшине у своимъ мѣстима; а онъ, кои имъ пише, као Апостољ, и кои назива и себе старѣшиномъ, а некаже, кога е мѣста старѣшина, морао е бити међу своима старѣшина, а нѣгова су дружина были други Апостоли: дакле по томе преводу Петаръ може бити и Апостолскій „старѣшина,“ или „Господаръ.“ А то е управо противу науке наше цркве, и противу догмата наше православне вѣре. Да се држао преводитель оригінала Грчкогъ, гдѣ стои „*ποσ-σβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπροσβυτέρος.*“ Старіе међу вама молимъ, я као сустарій, небы тако далеко отишао одъ наше цркве, ерь са овимъ „я као сустарій“ управо потврђуе се наука Христова, кою наша црква држи,

почемъ тимъ начиномъ самъ Петарь признае, да онъ не веѣй одъ другии Апостола, него да су сви Апостоли еднаки, и да су и они Старии т. е. таки, кои су више одъ други а онъ да не ни више, ни мањъ, него што су они; ерь назива себе „сустаримъ“. — И у Славенскомъ и у Латинскомъ преводу нема ничега такогъ, изъ чега бы се могла извести та наука, која е противу догмата и противу науке наше цркве. У Славен. стои „Старцы иже во васъ молу, какъ старецъ сый — а у Латин. Seniores illos in nobis obsecro ut consenior,“ — па да се држао ма кога овы превода, болъ бы было. У оригіналу стои „πρεσβυτερος“, а то е сравнительный степень, кои долази одъ „πρεσβυς“ старъ „πρεσβυτερος“ старии „πρεσβυτατος“ най-старии, тако е *συνπρεσβυτερος*: сустарии. А то ништа не смета, што е може быти Петарь себе према онима, кои-ма пише, назвао „сустаримъ“ називао онъ себе или према онима, коима пише, или према Апостолима „сустаримъ“ то е сведно, свакояко излази то, да онъ не имао особитогъ некога старѣшинства надъ другима, и то е требало у преводу изразити. Одавдъ се види, како е опасно дати свето писмо у руке, да га преводи, ономе, кои бы морао и самъ признати, да то не нѣговъ посао. То се мѣсто неможе тако оставити, ако се не-мысли тимъ на руку иѣи другима, кои данасъ сутра могу реѣи, да смо мы тако толковали и то мѣсто, кое ни они сами тако нетолкую.

СОБОРНОЕ ПОСЛАНИЕ ВТОРОЕ СВ. АПОСТ ПЕТРА.

ГЛАВА II.

С. 16. — — — — — Али би покоран за своје безакоње, скотнијеми проговоривши.
Скотъ може быти и такавъ, кои не подярмѣникъ, т. е. кои у ярму нетегли, али овдѣ се разумѣва такавъ

скотъ, кои вуче у ярму, као што стои у тексту „подд-рѣмникъ *ὑποξυμῶν* supjugale.“ Ову є разлику изоставио преводитель на више мѣста; а има и кодъ нашегъ народа „теглеће марве.“

СОБОРНОЕ ПОСЛАНИЕ ПЕРВОЕ СВ. АПОСТ. ЮАННА.

Г Л А В А III.

С. 8. Зато се јави син Божиј да раскопа дјела ђавола.

Кадъ се каже „раскопати што,“ то онда небува увѣкъ съ намѣромъ томъ, да се укине са свимъ оно, што се раскопава, него више пута бива съ томъ намѣромъ, да се претвори у другу форму н. п. брѣгъ се раскопава, да се начини равница, или гомила се каква раскопава, да се што нађе у нъој; али овдѣ се јавио Сынъ божиј, да у ништо претвори дѣла ђаволска: зато я мыслимъ, да бы болѣ было или задржати рѣчь изъ текста Славенскога „разрѣшитъ,“ еръ кадъ се што разруши, то бива съ намѣромъ да тога више нема; или употребити ону рѣчь, која болѣ изражава смисао текста н. п. да „укине“ као што у оригіналу и стои „*ἵνα λύσῃ* ut dissolvat, да разруши, укине, — у ништа претвори.

СОБОРНОЕ ПОСЛАНИЕ СВ. АПОСТ. ИУДЫ.

С. 6. И Анђеле, који неодржаше својега старешинства.

„Старѣшинство“ значи у Србскомъ езыку „поглаварство,“ есу ли ови Анђели, о којима є овдѣ рѣчь, имали поглаварство и господарство какво надъ киме на небу, то се изъ св. Писма незна; али зна се, да су они

были слуге божіе; — и да се они нигдѣ непоказую као Старѣшине, и башъ зато су пали у окове, што їй е гордость нѣюва навела на то, да пожелє быти „старѣшине“ т. е. равни Богу. Са свимъ друго се разумѣва изъ текста гдѣ стои „своего началства *την ἐαυτοῦ ἀρχήν*, suum principium“ дакле „свой почетакъ“, т. е. кои се пре- стали быти онаки, какви су были съ почетка, кадъ су створени. „Началство“ изгубити незначити овдѣ изгубити „старѣшинство т. е. господарство“ какво надъ другимъ, него значити изгубити лично свое савршенство, првобытность свою, у коіой су створени; а кадъ се каже: кои неодржаше свога старѣшинства, то се онда мора тако разумѣти, као да имъ е дано было да господаре надъ кимъ, па нису знали господарити, и нису се знали у томъ господареню свое одржати. — То запитъ за догматъ наше цркве. — С. 16. — и за добитакъ гледају ко је ко.

У тексту стои „чѣдашеса, *δαυμάζοντες*, mirantes“ дивећи се. Преводъ бы дакле быо: дивећи се коекому користи ради. „Гледају ко је ко“ то изражава само то, да разликую човѣка одъ човѣка збогъ свое користи, т. е. онога пазе, кои имъ може помоћи, а онога презиру, кои имъ не може ни одъ какве користи быти; али у овомъ разликованю людій неизражава се то дивленъ, кое е већій стемь ласканя о коме текстъ говори. —

КЪ РИМЛЯНОМЪ ПОСЛАНИЕ СВ. АПОСТ. ПАВЛА.

ГЛАВА II.

С. 24. Тер се име Божије збор вас хулио у незнабошцима.

У тексту стои „Има бо вожіе вами хулитса, *τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς* влассоушветай, *ipsum enim nomen Dei per*

vos blasphematur. Га ви хулите име божіе. Пре-
 водитель употребљава мѣсто славенскога „во же“ Грг.
 „уѡ“ скоро свуда „јер;“ али као годъ што овдѣ, тако
 и на другы многы мѣсти не може се „уѡ“ превести са
 „јер“ увѣкъ; ерѣ кадикадъ значи „та“ а кадикадъ мо-
 же се и другимъ чимъ замѣнити, или са свимъ изоставити.

ГЛАВА III.

С. 16. На путовима је њиховима раскопавање и не-
 воља.

„Раскопаванѣ“ не то, што је славенско „сокрушеніе“
 Грчко „σύντριψις“, Лат. contritio“ него то значи посао,
 кои се употребљава на то, да се што раскопа. Болѣ
 бы было по моме мнѣнію рећи „скрушенѣ“ ерѣ то и Ср-
 бљи употребљаю, и често се чуе кодъ народа: та Богъ
 ће га „скрушити.“ —

С. 27. Га је је дакле хвала? Прође, какијем зако-
 ном? је ли законом дјела. Не, него законом
 вјере.

„Прође“ овај глаголь, као глаголь средній, не-
 изражава овдѣ оно, што обы се морало изразити; ерѣ по
 нѣму значи, да је хвала сама одъ себе прошла, и да ни-
 какво дѣйство ни одъ какве стране не се помѣшало и
 радило о томъ, да је нестане. А у тексту нестои тако,
 него овдѣ стои: да је та хвала одгнана „ὄγνισα ἐκκλησίᾳ θη,
 exclusa est“ искључена, изгнана, изтерана; па
 посліе се пита каквимъ је закономъ т. е. изгнана; и
 одговара се: закономъ вѣре. Изъ тога се види,
 да мора бити глаголь дѣйствителный, съ коимъ се може
 слѣдујуће свезати; ерѣ смѣшно излази кадъ се каже „про-
 ѣ“, па посліе се пита: какимъ закономъ прође? за-

кономъ вѣре. То бы могло навести читателя на то, да по мысли, да е хвала прошла са закономъ вѣре заедно; т. е. да е прошао законъ вѣре, па прошла и хвала съ нѣме. А то се не може никакоо мыслити „да се та хвала укинула закономъ вѣре“ кадъ стои средный глаголь „прође“ напрѣдъ. И дажко и „ѣгиптоу“

ГЛАВА IV.

С. 17. Који оживљује мртве и зове оно, што није, као оно, што јест.

Овдѣ бы се морало изразити понятіе свемогућства божіегъ, т. е. да е Богъ кадаръ оживити оно, што е мртво, и изъ ничега створити, што хоће. Я незнамъ, дали се овимъ рѣчма „и зове оно што није, као оно што јест“ изражава свемогућство. Мени се чини да се тимъ рѣчма изражава понятіе лажи и вараня више, него ли свемогућства; еръ тко зове оно, што ніе, као оно што естъ, тай лаже и вара. У тексту стои „и нарицающѣ несущаа какъ сущаа, καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα, ὡς ὄντα et vocantem non existentia ut existentia.“ Можда бы болѣ было, да е речено: и иззазива оно, чега нема, као оно, што естъ; као што е иззазвао изъ ничега цѣо свѣтъ, кадъ е рекао „да вѣдетъ свѣтъ“ а то хоће да рекне и славенско „нарицающѣ“ и Грчко „καλοῦντος“ кадъ нећемо да употребимо „существое“ и „несуществое“, кое бы се управо онако разумѣло, као што е у оригіналомъ тексту речено.

С. 19. И не ослабивши вѣром не погледа ни на своје већ уморено тијело.

„Уморено“ е тѣло оно, кое са свимъ престало живѣти, ако нећемо узети „уморено“ мѣсто „уморно“ т.

е. тако тѣло, кога су силе одъ посла, болести, или ма каквогъ напрезаниа малаксале; а овдѣ е требало изразити оно станѣ тѣла, у коме тѣло нема толико животне силе у себи, да може родъ свой умножавати. По моме мнѣнїю „уморено“ ма како се узело и не изражава то понятїе, и можда бы болѣ было задржати рѣчь изъ славенскога превода „умерцвѣленыа“ умртвлѣно; ерѣ и кодъ насъ се говори за онога, кои е живѣ, а чини се да е мртавѣ „умртвио се“ дакле ближе бы было правоме смыслу текста него ли „уморено“ и болѣ бы одговарала тексту „*νεκρωμένον, emortuum.*“

ГЛАВА XI.

С. 21. Јер кад Бог рођенијех грана не поштедѣ.

Овдѣ се тако разумїе, да е Богъ гранатѣ, т. е. да има свое гране; ерѣ кадъ се каже, да нештеди „рођенијех грана“ тадѣ се разумѣва да нештеди „свои грана;“ да су гране другога кога, или чега, онда бы се морало додати „чи грана непоштедѣ,“ и. п. „рођенијех грана“ маслине непоштедѣ. — У тексту стои „*ἐστὴν ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν κατὰ φύσιν κλάδων, ipsis secundum naturam ramis.*“ Можда бы се најболѣ изразио смисао текста на Србскомъ ѣзыку, кадъ бы се рекло „прирођени грана“ ерѣ се подѣ тимъ гранама разумѣваю Јудеи, кои су се звали народѣ божїи по своїој религиї, дакле кои су по природи или садржаю религије свое были природѣни Богу, они су были гране те маслине, о коїој се ту говори, и подѣ коїомъ се разумѣва религија Јудейска.

ГЛАВА XIV.

С. 1. А слабога у вјери примајте лијепо да се не смета савјест.

Ј не знамъ како то треба узети „да се не смета савѣсть,“ ели то да се не смете савѣсть, или да што

несмета савести. Можда бы болъ было да е „савѣсть“ изостављено па да е преведено као што у тексту стои „не къ сомнѣнїе помншенїи, *μη εις διακροσεις διαλογισμων* non in disceptationem disputationum“ не доводећи му у сумню мысли, то естъ недоказиваюћи му много, да нїе право мыслию. —

КО КОРИНТЯНОМЪ ПЕРВОЕ ПОСЛАНИЕ СВЯТАГО АПОСТОЛА ПАВЛА.

Г Л А В А II.

С. 13. и духовне ствари духовно радимо.

У тексту стои „Духовнаа Духовними сразсѣждающе, *πνευματικοῖς πνευματικῶν συγκοινωνοῦτες*, spiritualia spiritualibus conferentes“ са духовныма духовна сравнююћи, или духовныма духовна спроводећи; као да бы рекао Апостолъ: мы казуемо оне истине, кое намъ е духъ светый казао, и онымъ рѣчма, кое намъ онъ казуе. Дакле овдѣ се нераде духовне ствари духовно, него се проповѣдаю духовнымъ рѣчма духовне истине; а овако може се мыслити, по црквеномъ начину говора и то да тайне ствари тайно радимо. —

Г Л А В А III.

С. 15. А чије дијело изгори отићи ће у штету а сам
ће се спасти као кроз огањ

„Кроз огањ“ овај изражај може навести читателя на таку мысао, коя е противна науки наше цркве; ерѣ честица „крозъ“ управо е мѣстна честица и по томе кадъ се каже „кроз огањ“ тадъ се неразумѣва само

то, да е огань орудѣ коимъ се тко спасао, него се разумѣва да е огань мѣсто, или путъ, коимъ е тко прошао. Глаголъ „спаси“ употребљаваю православни Срби понавше ондѣ гдѣ се за душу говори; а „крозъ огань или крозъ ватру“ употребљава се као мѣстно, а не као орудѣ; гдѣ то двое стои едно до другога у говору, ту ће наши люди разумѣти да се говори о спасенію душе, и о мѣсту, коимъ душа пролази.

Г Л А В А IV.

С. 2. А од пристава се нетражи више ништа, него да се ко вјеран нађе.

Овдѣ е изврнутъ смисао текста, у комъ стои „ицетса въ стронтелехъ, ζητείται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, queritur in dispensatoribus“ иште се у приставницима. Текстъ некаже, шта се нетражи, него, шта се тражи. Овако, као што преводъ говори, на то излази, да ништа више не треба приставнику, него само, да е вѣранъ, а то знамо, да се та вѣрностъ односи на извршиванѣ дѣла, а покрај ове вѣрности истый Апостолъ Паво прописуе друга многа свойства — за учителѣ црквене, и приставнике, дакле не преводъ оно казао, што оригиналъ каже, ерѣ не то истина, да се одъ приставника више ништа не иште, него да е вѣранъ. —

С. 6. А ово браћо моја приговорих себи и Аполу вас ради, да се научите да не мислите за себе више, него што је написано, и да се кога ради ненадимате један на другога.

„Приговорити себи“ значи за зло себи примити. „Майка ћерку кара, снаи приговара.“ Апостолъ Паво ако е себи и Аполу приговорио, то су они морали бы-

ти надувени спрема другога. А то не было; ерѣ Апостоль Паво скоро свагдѣ предлагае себе за угледѣ ученицима своима. — Текстъ вели „преобразихъ на себе *μετεσχημάτισα εἰς ἑμαυτὸν*, transfiguravi in meipsum,“ — окренуо самъ на мене самогъ т. е. употребіо самъ себе самогъ за примѣръ. — И да еданъ збогъ другога непоносите се одъ другога. —

С. 9. — Јер бисмо гледање и свјету и анђелима и људима.

„Гледанѣ“ неизражава предметъ, на кои се гледа, него изражава дѣйство очію, коимъ ове гледе предметъ; а овдѣ е требало изразити то, да су Апостоли были предметъ гледаня. У тексту стои „позоръ *θεάτρον* spectaculum,“ дакле болѣ бы было да е речено: ерѣ бисмо на позорю или на очима свѣту и Анђелима и людима. —

Г Л А В А V.

С. 2. да се између вас онај који је учинио то дјело.

У тексту стои „да изметса, *ἵνα ἐξαρθῆ* ut tollatur“ дакле да се „уклони изъ средине ваше.“ Уклонити кога између други, значи, зато га избацити, што не за оно мѣсто, на комъ стои; а извадити кога, не значи, да не за оно друштво, у коме е, него, да е пуждни на другомъ мѣсту: — као н. п. што се ваде гдѣкои момци изъ солдата, не зато, што нису за солдате, него што требаю кодъ свои кућа; — дакле болѣ бы было „уклонити, избацити.“ —

С. 11. — или кавгација.

У тексту стои „досадитель *λοιδορός*, maledicus“ а бы то Србски рекао „злорекъ“ а не „кавгација.“

ГЛАВА VII.

С. 33. — — Друго је жена, а друго је дјевојка.

У Грчкомъ оригиналу спада то на 34. стихъ; а у Славенскомъ и Латин. преводу на 33. — Преводитељ се држао обично у дѣленю стихова Грчкогъ оригинала: зашто не то чинио и овдѣ? — И зашто не и у другомъ посланию Гл. I. С. 7. оно метнуо у 6. С. што по Грчкомъ оригиналу у 6. С. спада, и у Гл. V. С. 14.

ГЛАВА VIII.

С. 1. А за месо, што је клато Идолима, знамо. —

Ја мыслимъ, да се „месо“ не клало Идолима, него су се клале животињѣ, и кадъ се рече „месо,“ онда се неможе више клати, него може бити одъ заклатогъ или одъ удавлѣногъ. У тексту стои „Ἐ ἰδολοθυσίωνων περὶ δὲ τοῦν ἰδολοθυσιῶν, de autem idolis immolandis“ о жертвама идоломъ приношенимъ. —

С. 3. Ако ко љуби Бога, Бог га је научио.

У тексту стои „Сеῖς познанъ бысть ὅν неγω οὐτος ἐγνωσται ὑπ' αὐτοῦ, hic cognitus est ab eo,“ овога е познао онъ, то е Еврейскій начинъ говора, кои е требало задржати у преводу. — А значи ли то, да га е Богъ научио, да люби; или значи, да га е Богъ до тога довео, да зна, што е право то спада на толкователя. —

ГЛАВА IX.

С. 16. Јер ако проповједам јеванђелије, нема ми хвале: ерѣ ми је за невољу.

Тко каже, да му е за невољу што чинити, тај показуе, да нема волѣ чинити, али га е какво зло натера-

ло, да то чини. Овдѣ тако излази, као да Апостољ Паво зато проповѣда Еванђелие, што га е некакво зло на то натерало. А то нѣ смысао текста, гдѣ стои „нѣжда бо ми належитъ ἀνάγκη γὰρ μοι ἐπιτεταί, necessitas enim mihi incumbit“ дужность ми е то моя; ерѣ е онѣ као што знамо изъ Дѣянїя Апостол. Гл. IX. С. 15. избранѣ одѣ Хрїста за судѣ, кои ће пронѣти име Хрїстово свуда. Овдѣ се неизражава „неволя“ него „дужность“ она, кою е узео на се, кадѣ е постао Апостољ, као да бы рекао, самѣ ме е Богѣ принудїо на то, то е нужно, да я чинимѣ то е „ἀνάγκη.“

ГЛАВА X.

С. 11. — — а написа се за науку нама, на које пошљедак свијета дође.

„Пошљедак“ е „свијета“ край свѣта; а то ће бити кадѣ Хрїстосѣ другїй путѣ дође, да суди свему свѣту. Текстѣ вели „вз нихѣ же конци вѣкѣ достигоша eis oús tὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήτησεν, in quos fines saeculorum deveniunt, на кое су краеви вѣкова, т. е. послѣдня времена, дошла. Тако бы можда болѣ было, ерѣ нитко небы помыслио, да е край свѣта, него, да су невольна времена. А то се слаже и са толкованїемѣ, ерѣ тако се и толкуе, да су то послѣдня времена, т. е. така времена, у коима више никаква откровенїя бити неће. —

ГЛАВА XI.

С. 2. Хвалим вас пак браћо што све моје памтите, и држите заповѣсти, као што вам предадох.

„Заповѣсть“ е друго а „преданїе“ е друго. Заповѣсть е правило одѣ Бога или одѣ власти поставлѣ-

но, кога се мораю люди у извѣстнимъ отношеніама др-
жати; а преданіе є правило, кое є одъ старіи на млађе
дошло, кога се люди изъ побожности према оныма, одъ
кои су га приимили, своевольно у извѣстнимъ околности-
ма држе. Одъ тога двога едно, мѣсто другога, неможе
се употреблявати. Овдѣ неговори Апостоль о заповѣ-
стима, него о некимъ наредбама, кое имъ є устмено пре-
дао, кое онъ зове „преданіама,“ као што у тексту стои
„преданіа τὰς παραδόξαις traditiones“ преданя. Ово прево-
дитель нигдаѣ у дѣлу не разликуе, него иѣму су „предан-
ніа“ или „заповѣсти“ или „обычаи.“ —

ГЛАВА XIII.

С. 7. — Све сноси. —

У тексту стои „вса любитъ;“ а на страни „покриваетъ,
πάντα στέγει, omnia suffert,“ по оригинальномъ тексту Грч-
комъ „*πάντα στέγει*“ значи: све закланя, а не „сно-
си“ ерѣ „трпѣти“ и „сносити“ то є све едно, а о што
бы было двапутъ едно и исто у едномъ стиху напоми-
нати. А то се управо употребљава и у Србскомъ езѣку,
особито кодъ оны, кои кога любе: — „Закланяо самъ
га толико пута брата, али бадава,“ то се мо-
же чути свакой данъ. Не бы ли и овдѣ болѣ было рећи
„све закланя.“ — Све покрива.

ГЛАВА XIV.

С. 4. Јер који говори језике себе поправља, а који
пророкује, цркву поправља.

У тексту стои „себе зиждетъ, црковъ зиждетъ *ἑαυτοῦ
οἰχοδομεῖ, ἐκκλησίαν οἰχοδομεῖ, se ipsum aedificat, ecclesiam*

aedificat, самъ себе зиђе, цркву зиђе. Друго е „поправляти“ а друго е „зидати,“ поправля се оно, што е покварено, а зиђе се оно, чега нема. — Законъ Христіанскій не се уводіо поправляюћи друге, него се на новомъ темелю зидао.

С. 11. Ако дакле незнам силе гласа бићу нијемац.

Подъ овимъ именовъ „нијемац“ свакиъ ће Србинъ разумѣти „Нѣмца“ т. е. човѣка, кои по езыку своме спада у нѣмачкій народъ, ерѣ „нијемац“ то значи. У тексту стои „иноязычникъ *βάρβαρος* barbarus,“ варваринъ“ а „иноязычникъ“ не може се замѣнити са „Нѣмцемъ“ ерѣ подъ „иноязычникомъ“ разумѣваю се сви они, кои нису говорили грчки, а подъ „Нѣмцемъ“ само еданъ народъ нѣмачкій. Ово е и уже и са свимъ друго понятіе, него што е оно.

Г Л А В А XV.

С. 20. Али Христос уста из мртвијех, и би новина онима који умријеше.

„Новина“ се каже о плодовима, кои најпріе доспѣваю. У тексту стои „начатокъ *ἀπαρχή* primitiae“ — небы ли болѣ было рећи „првина“ кадъ Србљи и онако говоре не то нѣму „првина.“

КЪ КОРИНТЯНОМЪ ВТОРОЕ ПОСЛАНИЕ СВЯТАГО АПОСТОЛА ПАВЛА.

Г Л А В А I.

С. 17. — Или што се накањујем, да се по тијелу накањујем.

То Срби неразумію шта значи; ерѣ кодъ њи „наканывати се“ значи затезати се на какавъ посао. А

кадъ се дода наханъвати се по „тијелу,“ онда може значити друго нешто, кое се овдѣ не може напоминати. — У тексту стои „по плоти совѣцаю, *κατὰ σάρκα βουλευόμεναι* secundum carnem delibero“ по тѣлу одважавамъ се; ерѣ Грчко „*βουλευώ*“ значи „совѣтовати се, одважити се;“ а не наханъвати се. —

Г Л А В А III.

С. 4. Починѣмо ли се опет сами хвалити вама? Или требамо као неки препоручнијех посланица на вас или од вас.

Кадъ є преводитель употребіо „препоручнијех“ зашто ніе и глаголь „препоручити“ на мѣсто „хвалити“ употребіо. — Текстъ вели „извѣщавати *συνηγορεύει* commendare,“ дакле препоручити.

С. 3. на месанијем даскама срца.

Я мыслимъ, да бы болѣ было рећи „на меснымъ крижалькама срца.“ — Србљи кажу „месне покладе“ — а и самъ преводитель у Гл. II. С. 11. ко Колос. каже „гријеха меснијех“ зашто дакле овдѣ „месанијем.“ —

Г Л А В А V.

С. 6. — добре смо дакле воље једнако.

„Добре волѣ бити“ значи: весео бити, а кадикадъ и „напитъ бити“ као што кажу просте жене: „бѣжете дѣцо у запећакъ, ето иде Бабо добре волѣ,“ али овдѣ треба изразити слободанъ духъ, а не веселѣ. У тексту стои „дерзакціе *θαρσύντες confidentes*,“ смѣли смо, слободни смо — поуздани смо. —

ГЛАВА VI.

С. 14. Не вудите у туђем јарму невјери ика. —

У тексту стои некамайте предложни иномъ ирмъ невѣр-
ныхъ *μη γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις*, non fiatis altero jugo-
copulati infidelibus. Я мыслимъ, да бы то болѣ было
овако превести „небудите у другачіемъ ярму спрегнути
съ невѣрнима“ — ерѣ то се тако и толкуе, да се вѣр-
ни немѣшаю съ невѣрнима другачіе, него тако, да и не-
вѣрни постану вѣрни. — А тако и правила црквена го-
воре о томе.

С. 16. Или како се удара црква божија с Идолима.

То управо значи како се бие црква божија са Идо-
лима. А текстъ вели „Или кое сложеніе *τις δὲ συγκατάθεσις*,
qui autem consensus“ дакле „или како се слаже црква
божија са Идолима.“

ГЛАВА VII.

С. 2. — никога не занесосмо.

„Занести кога“ значи извести га изъ памяти тако,
да у неспѣстицу паде. А текстъ каже „ни единого ли-
хоимствовахомъ *οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν*, neminem avare fraudavimus“
ни единого нисмо изъ претеране користи прева-
рили, или по лакомству обминули.

С. 4. Врло слободно говорим к вама.

Може тко коме слободно говорити, не зато, што се
сміе нанъ ослонити, него зато што се осланиа на свою
власть, или снагу, или другу каку околность. — Али

овдѣ Апостолъ каже да има повѣреня къ нѣма. Ово е дакле требало у преводу изразити; ерѣ у тексту стои „много ми дерзновеніе къ вамъ, πολλή μοι παρόρησία πρὸς υἱάς, multa mihi fiducia apud vos,“ много имамъ повѣреня къ вама; — или ако е хтѣо избећи „повѣренѣ,“ могао е рећи „я се много осланямъ на васъ. То бы изразило текстъ а ово е сасвимъ друго нешто, кадъ каже „врло слободно говоримъ къ вама,“ као да бы рекао; — я самъ безобразанъ, али вы ѣте ми опростити

ГЛАВА X.

С. 5. И сваку истину, која се 'подиже на познање Божије, и робимо сваки разум за покорност Христу.

„Робити“ значи „харати, палити, отимати;“ а „заробити“ значи кога, као роба освоити, и съ нѣме по вољи своіой поступати, и овакій робъ робуе; а може се рећи да и „роби“ али у такомъ е случаю глаголь „робити,“ глаголь средній, а не дѣйствителный, као што е овдѣ. — У тексту стои „плѣнаше αιχμαλωτιστοντες captivantes“ зароблявајући; — а то значи, да свакій онай кои са оружѣмъ разума противу науке Христове воюе, мора то оружѣ положить, и овой служити онако као што Христова начела заповѣдаю; зато и каже Апостолъ: да ѣе заробити свакій разумъ, да слуша Христа. —

С. 10. — — а кае је тијелом пред нама, слабје, и ричъ његова неваља ништа.

Кадъ се каже о коме, да му „рѣчь неваља ништа“ то се неразумѣ само да неговори гласно и яко, него се разумѣ и то, да неговори паметно и мудро, и да говоромъ своимъ незна ништа казати. А то се неможе о Апостолу Павлу рећи; ерѣ како бы могао онъ у првомъ

своѣмъ писму Гл. XI. С. 9. хвалити Коринтяне, што држе све оно, што имъ е устмено предао; — кадъ рѣчь нѣгова небы валяла ништа, онда небы могли Коринтяни држати оно, што неваля ништа. — У тексту сиои „и слово уничижено *καὶ ὁ λόγος ἐξουθενήμενος*, et sermo nihil factus“ и говоръ или изговаранѣ му мало важи, т. е. слаба е гласа, па кадъ говори, нема му говоръ толико важности, колико има писмо. —

ГЛАВА XI.

С. 6. Јер ако сам и простак у ријечи, али у разуму — нијесам.

Ово опетъ посвѣдоначава, да Апостолъ Паво не мислю то рећи, да нѣгова рѣчь неваля ништа, него, да не у говору такавъ, као што е у разуму и писаню. —

С. 26. Много пута сам путовао, био сам у страху на водама, у страху од хајдука, у страху од родбине.

Ја незнамъ, ели Апостолъ Паво хтѣо рећи то, да е у страху био; али то е извѣстно, да е разумѣо то, да е био у опасностима, кое е онъ безъ страха подносио; еръ се онъ на свакояке бѣде спремио, кадъ е почео проповѣдати Христа. „У страху од родбине;“ родбина се зову они, кои у едну породицу спадаю. Ја мислимъ да не то разумѣвао Апостолъ Паво, него е разумѣвао то, да е у опасности био одъ свога народа; као што текстъ вели „*ἐκ γένους* ex genere“ а то е народъ онај, у скоп онъ по родбини својој спадао. Може бити да бы болѣ было рећи „одъ народа тмога.“ —

КЪ ГАЛАТОМЪ ПОСЛАНИЕ СВЯТАГО АПОСТО-
ЛА ПАВЛА

ГЛАВА I.

С. 17. Нити изиђох у Јерусалим к старијим Апосто-
лима од себе.

И ово израженіе може повода дати той мысли, да Апостоли нису были сви еднаки влашћу; еръ старіи не значи само имати више година, него значи имати више и власти, па кадъ еданъ Апостолъ говори, да су други старіи одъ нѣга, то се може свакояко разумѣти. — Овака мѣста болѣ е и описати, него ли тако ий превести, да даду повода противномъ толкованю. — Овдѣ Апостолъ не разумѣвао да су други Апостоли старіи одъ нѣга у годинама или у власти, него е разумѣвао то, да су други постали Апостили пріе, него што е постао онъ, — и то е требало изразити. — Я мыслимъ да бы болѣ было „нити изиђохъ у Јерусалимъ къ Апостолима, кои су пріе мене“ па макаръ се додало и „постали.“ Еръ бы се тако избѣгло свако противно пашой цркви толкованѣ. —

ГЛАВА II.

С. 2. — — али на само с онима, који се бројаху као најстаріи.

То неизражава смысао текста, „као најстаріји,“ то не значи ништа; еръ не опредѣлено речено, и тако говоре они люди, кои оће нешто да кажу, али незнаю изказати. — У тексту стои „мнимымъ, τοῖς δοκοῦσι, in pretio habitis,

а то значи „онима, кои су на гласу“ или „онима, кои су чувени, и виђени“ т. е. „отмѣни“ — а отмѣни нису увѣкъ они, кои су стари, ни кои су најстари, него су они, кои збогъ чега му драго могу највише кодъ людѣй учинити.

ГЛАВА III.

С. 19. Шта ће дакле закон? Ради гријеха додадесе.

У тексту стои „престѣплений ради των παραβάσεων χάριν transgressionum causa“ ради преступаня. „Грѣхъ“ є много шире понятіе, него ли преступанѣ, и преступанѣ є само една струка грѣха; — дакле не може се едно мѣсто другога употребити у преводу ономе, кои треба да є вѣранѣ. —

С. 24. Тако нам закон би чувар до Христа, да се вјером оправдамо.

У тексту стои „παιδαγωγός, paedagogus“ воспитатель: друго є „чувати“ а друго є „воспитавати;“ чувати значи, на што пазити, да се нештети и непропаде, дакле препрѣчити путъ назадку; а „воспитати“ значи кога къ савршенству приводити, дакле подпомагати къ напредку. — Ако ніе хтѣо преводитель употребити ту славенску рѣчь „воспитатель“ могао є замѣнити глаголомъ каквимъ, кои бы то понятіе изразио, н. п. законъ насъ одгаи до Христа, а јоштъ болѣ бы было „за Христа“ єрѣ грчко „εις“ овдѣ може значити и „за;“ или држећи се оригінала, могао є начинити одну рѣчь изъ „παιδαγωγός“ па рећи „дѣтровођа“ єрѣ „παις“ є дѣте, а „αγωγός“ є вођа, кое долази одъ „αγω“ водимъ; — а то є управо и смисао текста; єрѣ законъ Мойсеовъ ніе само чувао, него є и приправляо люде зато, да Мессію приме, и вѣрую у нѣга. —

ноя „вѣчно“, или „увѣтъ въ сѣ ною „вѣчно“, прѣне от в
 уѣни нѣвѣто в — „нѣвѣто“, а т „нѣвѣта и нѣвѣт у
 сѣ отен нѣвѣтѣн ГЛАВА IV. сѣ ною „нѣвѣт
 — онъ „вѣтѣн нѣвѣтѣн нѣвѣтѣн нѣвѣтѣн нѣвѣтѣн нѣвѣтѣн
 С. 4. А кад се наврши вријеме, посла Бог сина сво-
 јега јединороднаго, који је рођен од жене,
 покорен закону.

„Покорен закону“ може се рећи о ономе, који е
 противанъ быо закону, па е надвладанъ и силомъ при-
 нуђенъ да се покори закону. Христосъ е своевольно
 постао подъ закономъ, дакле нѣ никимъ покоренъ зако-
 ну. У тексту стои „вѣвѣма подъ закономъ *υπο νόμου*
factum sub lege“, то бы болъ было рећи Србски:
 „који е постао подъ закономъ, еръ у томе се небы из-
 разило никакво приморанъ, као што се изражава у рѣчи
 „покоренъ“ кое е противу догмата. Еръ се Христосъ
 своевольно зачео, своевольно се родио, своевольно по-
 стао подъ закономъ, своевольно себе на муке и смръть
 предао, као што насъ Богословія учи. —

С. 27. Развесели се неродкињо, која нерађаш, про-
 кињи, и повичи. —

Кадъ е речено „неродкињо“, онда нѣ требало до-
 давати „која нерађаш“, еръ то е опетъ неродкиња, или
 тако изилази, као да е речено „неродкињо, која е сѣ
 неродкиња“ а значи и то, као да има и таки неродкиња,
 кое рађаю. — Болъ бы было, да е употребљѣна рѣчь
 она, коя у тексту стои „неплоды *στειρα sterilis*“ бесплод-
 на; па бы онда опетъ болъ стаяло ово толкованъ те рѣ-
 чи, „која нерађашъ“, еръ бы се овимъ као потврдило,
 да е тако бесплодна, да никадъ јоштъ нѣ родила. —
 „Прокињи“ кадъ се рече, мора се додати шта да се
 прокине; а ако се недода, онда се подразумѣва оно, о
 чему се говори, да се прокида: н. п. чиръ, или приштъ,

или другій какавъ отокъ. — Можда бы болъ было рећи „покажи радость, и повичи.“

Г Л А В А V.

С. 6. Јер у Христу Исусу нити што помаже обрезање ни необрезање, него вјера, која кроз љубав ради.

Радити се може съ напредкомъ, и безъ напредка. — Али овдѣ текстъ тако вели да вѣра любовію дѣйствуе съ напредкомъ. „Вѣра любовію поспѣшествуема *πίστις δι' ἀγαπῆς ἐνεργουμένη* fides per charitem efficitur,“ вѣра, која любовію бива напредна у послованію; — еръ грчко „ἐνεργέω“ значи дѣйствовати съ успѣхомъ. — А ако є у посл. I. къ Солун. Гл. III. С. 2. „поспѣшникъ“ помагачъ; зашто ніе овдѣ „вѣра любовію подпоможена?“ —

С. 10. Ја се за вас надам у Господу да ништа друго нећете мислити.

То нема никаква смисла; — да є речено я се надамъ одъ васъ у Господу, — онда бы се опетъ могло разумѣти, да се нада одъ нѣи, кои су у Господу, т. є. Христіјани, да неће друго мислити. У тексту ніе изражена надежда, него „повѣреніє *ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ*, — я имамъ повѣренія къ вама у Господу, или я се осланямъ на васъ у Господу; а то се могло изразити и съ глаголомъ „надати се“ али онако, као што реко „я се надамъ одъ васъ у Господу.“ — Еръ кадъ се каже онако, као што у преводу стои, онда се разумѣва, да се Апостоль самъ мѣсто нѣи нада у Господу. — „За“ значи и „мѣсто“ н. п. єданъ за другога.

С. 20. распре, саблазни, јереси.

„Саблазни“ налазе се у Славенскомъ преводу; али у Грчкомъ оригіналу нема: ондѣ стои „*διχοστασία, αἵρέσις*;“

на други е мѣсти изостављено оно, што има у Славенскомъ, а у Грчкомъ нема; зашто то не учинѣно и овдѣ? —

КО ЕФЕСЕЅМЪ ПОСЛАНІЕ СВ. АПОСТ. ПАВЛА.

Г Л А В А VI.

С. 17. Ово дакле говорим и свѣдочим у Господу да више неходите као што ходе и остали незнабошци у празности ума својега.

Овдѣ су два подлога: Ефесци, којима говори Апостоль Паво, и народи други, о којима имъ говори. — Садъ се неможе знати, на кои се подлогъ односи ово мѣстоименіе „својега“ или на „Ефесце“, или на „незнабошце;“ еръ се и на єдне и на друге може односити тако, као што преводитель употребљава. Кадъ употребљава свуда и мѣсто „мой, твой, нашъ, вашъ, свой,“ онда бы овдѣ морао рећи мѣсто „својега“ „нѣіовога,“ да се зна да се односи на „незнабошце.“ —

Г Л А В А IV.

С. 11. Обуците се у све оружије Божије, да би сте се могли одржати против лукавства ђаволскога.

У тексту стои „противъ кознемъ *prōs tās methodias* adversus insidias, противъ онога, чимъ вамъ иде о глави ђаво. — „Лукавство“ е преводителю свуда зло, и „лукавъ“ зао, одъ кудъ е дакле овдѣ мѣсто „козни“ лукавство? —

КЪ ФІЛИППИСІЅМЪ ПОСЛАНІЕ СВ. АПОСТ. ПАВЛА.

Филибъ анима.

Ако држи преводитель, да су „Філіпписіане“ были жители града Македонскога Филипополя, кои се турски

зове „Филибе“, као што то држе гдѣкои толкователи римске цркве; онда бы болѣ было рећи „Филипопольцима“ него ли „Филиблянима;“ ако ли држи, да су то были жители града Тесалійскогъ Филипа; онда е пребало рећи Филиплянима. Но ма шта држао, ніе требао, да одступи одъ текста, у коме стои одма спочетка у Гл. I. С. 1. *ἐν Φιλιπποῖς*, *Philippis*, во Філіппѣхъ, у Филипима. Бю садъ тай градъ у Македоніи, или у Тесалии, то е сведно; А. Паво назива га „Филипи“, а не „Филибе“, дакле жители града „Филипи“ мораю се Србски звати Филипляни. — И то е географическо име онога вѣка, кадъ е св. Паво писао, дакле не може се замѣнити у писму св. Павла другима именовъ. —

Г Л А В А I.

С. 22. А кад ми живљење у тијелу род доноси.

Овдѣ се пезна или е „живлѣнѣ“ подлогъ, или е „родъ“ — незна се, или „живлѣнѣ“ доноси „рода“ или „родъ“ доноси „живлѣнѣ.“ Можда бы болѣ было: а кадъ ми е то, што живимъ тѣломъ, плодъ дѣла; — ерѣ и текстъ на тай начинъ говори: „аще же, еже жити ми тѣломъ, сїе плодъ дѣла, *εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτο μοι καρπὸς ἔργου*, *si vero vivere in carne, hoc mihi fructus laboris.* — А толкователь каже да то значи то: да му е и животъ іошѣ нужданъ, да може за хрістіанство више задобити; ако бы и желіо што скоріе умрѣти. —

Г Л А В А II.

С. 3. — — него понизношћу чините један другога већег од себе.

„Понизность“ неизражава оно, што е у оригинальномъ тексту речено „*τῆ ταπεινοφροσύνη*“ смирено-мудріемъ.

Ако нѣ добра сложена ова славенска рѣчь, а оно се могло у такомъ случаю раставити и рећи: са смиреномъ мудрошћу — то бы болѣ дало смысао оригіналне рѣчи грчке, него ли „понижность“, коя нѣ увѣкъ мудра. —

С. 8. Понизио сам себе поставши послушан до саме смрти, а смрти крстове.

Изъ овога израженія „смрти крстове“ излази то, да є крсть умро; а не Христосъ; єрѣ кадѣ се каже „смрть н. п. Петрова, Павлова,“ — онда се разуміе, да є Петаръ умро, и Паво: тако дакле и „смрть крстова“ значи, да є крсть умро. — Мы вѣруемо, да є Христосъ умро на крсту, дакле да се овдѣ подразумѣва смрть Хрестова; а кадѣ питамо каквомъ є смрти умро, онда кажемо, да є крстномъ. Дакле овдѣ є требало рећи смрти крстне; а то се може рећи, као што се говори и „крстно име.“ — Ту ништа непомаже „крстовъ данъ,“ єрѣ овдѣ є притяжанѣ изражено, а кодѣ смрти Хрестове треба да се изрази каквоѣа. Тай преводѣ овога текста бы добарѣ за Еретике Хацицаре, кои вѣрую само у крсть а не у Христа; а за насъ православне такавѣ є, да морамо окретати главу одѣ нѣга. —

С. 27. Јер бјеше болестан до смрти.

То значи да є или цѣлогъ свогъ живота болестанѣ быо свеєднако, или одѣ некога извѣстногъ времена, докѣ нѣ умро. — А текстѣ некаже тако, него каже, „нео во-
лѣ близъ смрти *καὶ γὰρ ἵσθένησε παραλήσιον θανάτου etenim infirmatus est proxime morti*, єрѣ бѣше болестанѣ на смрть.

Г Л А В А IV.

С. 6. Господ је близу.

Ово по грчкомъ оригіналу, и Славенскомъ и Латинскомъ преводу спада на 5. стихъ. — Чега се дакле држао овдѣ преводитель у дѣленю стихова? —

С. 13. Све могу у Исусу Христу који ми моћ даје.

„Моћ“ се дае ондѣ, гдѣ нема моћи; а гдѣ има моћи, ту се моћ подкрепљава. Апостолъ Паво, као Апостолъ Христовъ имао є моћи, него онъ каже, да га є Христосъ подкрепљавао. — А тако и тектѣс говори „*ὁ ὑπερβαλλόμενος με, ἐνδυναμοῦντί με corroborante*“ кои ме подкрѣпљава. —

С. 17. Не као да тражим дара, него тражим рѣда који се множи на корист вашу.

Тко непогледа најпріе у грчкій текстъ, или Славенскій, или другій какавъ преводъ, тай неможе знати какавъ „родъ“ тражи Апостолъ Паво. —

КО КОЛОСАЕМЪ ПОСЛАНІЕ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА.

Г Л А В А ІІ.

С. 2. да се утјеше срца њихова, и да се стегну у љубави и у свакоме богатству пунога разума, на познање тајне Бога и Оца и Христа.

„Стегнути се у любви“ значи по особитомъ свойству Србскога єзыка: штедљивъ бити у любви, или другачіе рећи: нелюбити. — У тексту стои „*συνεμισήσθε αλλήλους ἐν ἀγάπῃ* compactorum in charitate, с’единѣна или споена у любви, дакле могло се рећи „да се утѣше срца њіова с’единѣна у любви и т. д.

С. 3. У којој је све благо премудрости и разума сакривено.

Овдѣ преводитель односи повратно мѣстоименіе „кои“ на тайну, и тымъ начиномъ добыва овај стихъ то значенѣ: да є све благо премудрости и разума у тайни,

— А то не може бити; ерѣ мы знамо, да е у Христу сва премудрость и разумъ. Требало е дакле рећи „У коме е,“ а не „у којој е“ а тако и текстъ говори „вѣ немже ерѣ ѿ іп quo“ кое се по толкованю односи на Христа, а не на тайну. —

С. 13. поклонивши нам све гријехе.

Кадъ се коме шта покланя, онда онај, коме се покланя, по значеню те рѣчи, добія оно, што му се покланя. — Овдѣ намъ се покланяю сви грѣси, дакле су грѣси по овоме преводу наши; ерѣ су намъ поклонѣни, — и мы немамо никоме ништа одговарати за то, што грѣшимо, дакле подноси намъ да грѣшимо. Валя да бы болѣ было, да е рекао „простивши намъ све грѣхе онда бы се разумѣвало, да неморамо казниѣни бити за оно, што смо грѣшили. —

С. 19. — — и расте за раст Божиј.

„Расте за раст Божиј,“ то ће свакій простъ Србинъ тако разумѣти, да расте за дрво божіе, кое се зове растъ. — Овдѣ е требало рећи, да расте за растѣнѣ божіе. То бы се разумѣло, да расте у већину, нити бы се могло разумѣти дрво, кое се зове „растъ.“ —

Г Л А В А IV.

С. 3. Молећи се и за нас у једно да нам Бог отвори врата ријечи, да проповиједамо тајну, за коју сам и свезан.

„Свезанъ бити“ за што не значи само узрокъ, збогъ кога е тко свезанъ; него значи и оно орудѣ, кое везаногъ уза се држа, и недопушта му одъ себе помакнути се. Тако се каже свезанъ за колаць, за дрво,

за ясле, и т. д. „за коју сам и свезан“ то значи, која ме везана уза се држи, и недопушта одъ себе удалити се. — А то ніе хтѣо Апостолъ Паво рећи; него є то мислю, да є проповѣданѣ тайне узрокъ, што є свезанъ. И то є требало и у преводу изразити тако, да се неможе друго што мислити. Текстъ вели „Емже ради, δι δ, propter quod“ дакле „збогъ кое самъ свезанъ.“ Ово бы израженіе препрѣчило путь свакомъ другомъ толкованю. —

КЪ СОЛУНЯНИМЪ ПОСЛАНІЕ ПЕРВО СВЯТАГО АПОСТОЛА ПАВЛА.

Г Л А В А ІІ.

С. 2. — — ослободисмо се у Богу својему.

Ослободити се у коме, то значи: кадъ се тко нашъ ослободи тако, да и насъ може ослободити, онда се може рећи да се и мы у нѣму ослободисмо, н. п. ослободио се Кнезъ Србскій одъ Турака, и у нѣму се ослободисмо и мы, кои смо подъ кнежевомъ власти. А кадъ се узима у томъ смыслу, да се тко охрабрио; онда се неговори „ослободисмо се и мы у нѣму, него съ нѣме или нѣме,“ или кое є по свойству єзыка Србскогъ іоштъ болѣ у дѣйствителномъ залогу „онъ насъ ослободи“ као што и овдѣ текстъ вели „дерзнухомъ о Бозѣ нашемъ ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν, libertate usi fuimus in Deo nostro, — усудисмо се по Богу нашемъ, или ослободи насъ Богъ нашъ. — Єрѣ ту се разумѣва, да су помоћу божіомъ ослободили се казивати.

С. 10. Ви сте свједоци и Бог како свети и праведни и без кривице бисмо вама, који вјеруете.

Овимъ израженіемъ означава се то, да су Апостоли были свети, праведни, и безъ кривице само према Со-

лунянима; а то се неслаже са званіемъ Апостолскимъ, по коме су они морали такови бити у свима своимъ дужностима, кое су имали према Богу и ближнѣму. — Кадъ су они были у Солуну, они су были у свимъ своимъ поступцима свети, и праведни; нити су они за любовь Солуняна могли бити неправедни према Богу, или другима, кои су были невѣрни. У преводу овоме сужено є понятие светости, правде и некривице Апостолске тимъ, што є речено да су они свети и праведни и безъ кривице были оныма кои вѣрую. Зато є у тексту употребљено то све у нарѣчію „преподобно, и праведно, и непорочно, *ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμείπτως ὑμῖν*, *sancte et juste et inculpate*,” свето, и праведно, и безгрѣшно; да се покаже да се те добродѣтели односе на цѣло животъ Апостола, а не само на поведенѣ нѣгово према Солунянима. Ёрь да не тако разумію Апостоль Паво, онда небы рекао да є и Богъ свѣдокъ, него бы рекао да су они сами свѣдоци, како су се према нѣима владали. Можда бы се болѣ изразіо смысао текста, и болѣ бы се слагало съ толкованѣмъ текста, да є речено „вы сте свѣдоци и Богъ, како смо се свето и праведно, и безгрѣшно владали кодъ васъ, кои вѣруете.“ —

С. 12. Молисмо и утѣшавасмо, и свједочисмо вам да живите као што се пристои Богу, који вас је призвао у своје царство и славу.

„Живѣти, као што се пристоји Богу,” то значи живѣти онако, као што Богъ живи; а то не могуће; ерь св. Писмо каже „нитко не светъ; него еданъ Богъ.“ А да то значи тако, види се и одтуда, што се то свакиданъ говори о людима различите струке, тако се каже учителю „живи, као што се пристои учителю,” Свештенику „живи као што се пристои Свештенику,” и т. д. — Овдѣ текстъ невели то, него каже да живе тако, да

се покажу, да су достойни были, да њи Богъ призове у царство свое, и славу. „Достойно Богъ ἀξίως τοῦ Θεοῦ, *digne Deo*,” достойно Бога, тако се сачинява и у Грчкомъ оригіналу „τοῦ Θεοῦ,” а не „τῷ Θεῷ.” На бы се то разумѣвало, да треба да тако живе, да се покажу, да су достойни были, да њи Богъ призове. —

С. 15. — — и који се својемъ људима противе.

У тексту стои „и всѣмъ челоуѣкомъ καὶ πάντι ἀνθρώποις, *et omnibus hominibus*,” и свима људима.

Г Л А В А III.

С. 1. наумисмо сами остати у Атини.

Друго є „наумити“ остати: а друго є „за добро на-ћи“ остати: ово намъ дає понятіе правоу останка; а оно намъ дає понятіе намышлѣноу, али у дѣло неуведеноу останка. — Апостоу Павоу и Силвану остали су доиста у Атини, кадъ су послали Тимотию къ Солунянинама; дакле овдѣ є требало изразити понятіе правоу останка; у тексту стои „благоволихомъ εὐδοκῆσαι *bene visum est vobis*“ свидило намъ се. —

Г Л А В А IV.

С. 14. јер ако вјерујемо, да Христос умрије и васкресе, тако ће Бог и оне који су умрли у Исусу довести с њим.

„Исус“ є име дано Спасителю нашемъ по човечеству; а „Христосъ“ значи Помазаника божія. Ова имена немогу се по вољи мѣняти; него гдѣ кое стои у тексту, ту га треба и употребити. — Овдѣ у

тексту стои на обадва мѣста „Иисусъ“ дакле тако е требало и превести „Иисусъ во Исусъ *Ἰησοῦς διὰ τοῦ Ἰησοῦ*, Jesus per Jesum“ дакле и на првомъ мѣсту требало е рећи „Иисусъ“ као и на другомъ што е речено „у Исусу.“

Г Л А В А V.

С. 3. Јер кад реку мир је, и нема се шта бојати.

„Нема се шта бојати“ то се односи на треће лице единственогъ броя, и не неопредѣлено речено. А кадъ се овака описивања употребљаваю на мѣсто суштествителны, која се неопредѣлено употребљаваю, онда и она мораю бити неопредѣлено. Овдѣ се разумѣва „безопасность,“ дакле требало е рећи „не се ничега бојати“ или могло се и са суштествителнымъ изразити, као што у тексту стои „утвержденіе *ἀσφάλεια securitas*,“ безопасность. —

КЪ СОЛУНЯНОМЪ ПОСЛАНИЕ ВТОРОЕ СВЯТАГО АПОСТОЛА ПАВЛА

Г Л А В А I.

С. 4. Тако да се ми сами хвалимо вама, црквама Божијима.

Ово се мора тако разумѣти, да се Апостоли сами хвале њима, кои су цркве Божіе. — А то не смисао текста, кои говори *καὶ ἡμεῖς ἑαυτοῖς ἐν ὑμῖν κληρονομεῖν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ*, ut nos ipsos in vobis gloriari in ecclesiis Dei,“ тако, да се сами хвалимо у вама у црквама божіимъ. —

ГЛАВА III.

С. 2. И да се избавимо од безпутнијех и злијех људи.

У тексту стои „ἄσκητων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων ab importinis et malis hominibus“ дакле по оригіналу грчкомъ требало є рећи „одъ незгодны и злы людій;“ — єрь о людима се некаже да су „безпутни.“ — Болѣ было да є речено: „и одъ невалялы и злы людій.“ —

КЪ ТИМОФЕЮ I. ПОСЛАНИЕ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА.

ГЛАВА I.

С. 4. Нити да гледаю на лажи и на тефтере од племена, којима нема краја.

Смѣшно є овдѣ чути, гдѣ се каже, да негледаю на лажи и на „тефтере одъ племена,“ — да є „родословлѣ“ „тефтеръ одъ племена,“ особито кадъ се опоменемо да наши люди само трговачке записнике зову тефтерима, и то се обично чує понайвише само у оной пословици, коя се употребљава о пропалицы трговцу „кадъ трговаць пропаде, онда премеће празне тефтере.“ — А јоштъ смѣшніе є, кадъ се опоменемо, да є тефтеръ књига, и да се овдѣ та књига употребила, гдѣ јој мѣста ніе; єрь у тексту стои *διφθερά*“ кое бы значило „тефтере,“ него стои „и родословіємъ καὶ γενεαλογίαις et genealogiis“ и на родословля или порекла, а у Матею Гл. I. С. 1. гдѣ стои „књига родства *Βιβλος γενέσεως liber generationis*“ нема тефте-

ра, него е метнуто само „племе.“ А я мыслимъ, да е ондѣ требало изразити кнѣигу, а не овдѣ. — Я мыслимъ, да бы и мѣсто „лажи“ болѣ бы было рећи, „приповѣдке“ или „гаталице“ као што е речено у Гл. IV. С. 7. — ерѣ као што текстъ говори „*basnemz m̄dois fabulis*“ то се разумѣва за оне приповѣдке, или гаталице, кое су Јудеи у своју Богословию попримали, коима су додавали и то доказиванѣ, да они одѣ отца Аврама произлазе; и то е та кнѣига порекла, или читуля предака. —

Г Л А В А III.

С. 1. Истинита је ријеч; ако ко владичанства жели, добру ствар жели.

Я мыслимъ да е „стварь“ друго, а друго е „дѣло,“ — и зато бы рекао по моме мишнѣю, да овдѣ не добро употребљна та рѣчь „стварь,“ него бы болѣ было рећи „дѣло“ или „посао;“ ерѣ епископованѣ не „стварь“ него е „посао,“ „служба.“ — А тако и текстъ говори „добра дѣла желаетъ, *kalou ergon epithymei pulchrum opus desiderat,*“ лѣпо, или добро дѣло жели; ерѣ грчко „*εργον*“ у правомъ смыслу значи „дѣло.“

С. 5. А ако ко не умије својијем домом управљати, како ће се моћи старати за цркву Божију?

Я мыслимъ, да овдѣ овај савезъ „а“ не на своје мѣсту, него бы требало рећи „ерѣ“ кое се кадишто мѣсто славенскога „же“ и грчкога „*δὲ*“ може употребити, као овдѣ, али не свагдѣ. —

ГЛАВА IV.

С. 8. јер тјелесно обучавање мало је корисно; а побожност је корисна за свашта.

Ја мыслимъ, да бы се болѣ изразио смисао текста, да е речено мѣсто „мало,“ „за мало;“ еръ то бы одговарало болѣ и са везаномъ са овимъ, другомъ предложению у коме стои „за свашто“ а тако и текстъ говори „*ἐν малῷ πρὸς ὀλίγον ad modicum,*“

ГЛАВА VI.

С. 13. -- — који свједочи за владања Понтија Пилата добро признање.

„Признањѣ“ е друго, а друго е „исповѣсть.“ Признањѣ е кадъ човѣкъ у себи увиђа, да е ово, или оно тако, или да е што учинио; а кадъ то, што у себи признае, и изрече, или другимъ каквимъ знакомъ покаже, онда е исповѣсть. Овдѣ текстъ говори о томъ другомъ „*ἰσποκῶδανιῆ ὁμολογίαν confessionem*“ дакле „исповѣсть“ а не „признањѣ.“ —

КЪ ТИМОТЕЮ II. ПОСЛАНИЕ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА.

ГЛАВА IV.

С. 7. Добар рат ратовах, трку сврших, вјеру одржах.

По свойству Србскогъ езика „трка“ има силу собирателнога смисла т. е. гдѣ се рече „трка“ ту се разумѣва, да нѣи више трче, и то тако да се незна за-

што, и куда, него управо значи коекуда, као што е и вика, и луна, и праска. — А кадъ тко съ више њи трчи къ цѣли каквой у то име, да се покаже, кои ће најболѣ трчанѣ издржати, и најпріе до цѣли доћи; онда то већъ ніе „трка“ него е „утркиванѣ.“ Я мыслимъ, да бы овдѣ болѣ было рећи: „трчанѣ свршихъ,“ ако грчко „ὄδρομος“ и значи кадкадъ и „утркиванѣ,“ и ако е и Апостоль овдѣ и употребіо себе ономе, кои се утркуе; међутимъ онъ е хтѣо рећи то, да е онъ тако хитро и свойски трчао къ своіой цѣли, као да се съ киме утркивао, — то значи и „теченіе, τὸν δρόμον, κύρsum.“

С. 10. Јер ме Димас остави омиљевши му садашњи свијет, и отиде у Солун.

Я мыслимъ, да у овакомъ случаю, гдѣ се о прелазећемъ дѣйству подлога води рѣчь, и гдѣ непрелазеће дѣйство другогъ подлога улази у рѣчь, или умеће се, ту се немогу ова два различна дѣйства тако смѣшати, као да су единакогъ значеня, него мораю се тако едно съ другимъ успоредити у говору, да се одма види, кое се на кои подлогъ односи. — Овдѣ се каже: „Јер ме Димас остави омиљевши му садашњи свијет и отиде у Солун.“ — Овдѣ бы се морао изразити узрокъ, кога ради оставя Димасъ Павла, тако, да се истый распозна одъ другога дѣйства, а тай узрокъ у овомъ преводу „омиљевши му свијет“ незгодно се изражава съ тимъ причастіемъ „омиљевши,“ еръ е глаголь „омиљети“ среднѣгъ значеня, и не да се у свакой форми добро уметнути међу израженія, коя су и другогъ, н. п. дѣйствителнога значеня. — Друго е кадъ се ово односи на еданъ подлогъ као н. п. „посрнувши наде,“ онда се може употребити и у овой форми; али овдѣ бы болѣ было по моме миѣнію, да е речено „Ди-

масъ ме остави, што му омилъ садашній вѣкъ, и отиде у Солунъ.

С. 16. У први мој одговор нико не оста са мном, него ме сви оставише да им се неприми.

Овдѣ се неразуміе, шта да имъ се не приими. У Србскомъ ѣзыку нема рѣчи, којомъ бы се могло изразити понятіе оно, кое намъ дае ова рѣчь „*вмѣнитиса irritare*,” зато мы Србљи додаемо къ овой рѣчи „примити“ оно, чимъ се допуњава оскудица у ѣзыку: и тай є додатакъ двострукъ, као што може понятіе бити двоструко, добро, или зло.“ — У првомъ случаю кажемо „примити за добро;“ а у другомъ „примити за зло.“ — Какавъ є гдѣ случай, онакавъ и додатакъ употреблавамо. — По моме мнѣнію требало є овдѣ рећи „да имъ се неприми за зло.“ — Ёрь овако, као што є овдѣ употребљено безъ додатка, незначити ништа. —

КЪ ТИТУ ПОСЛАШЕ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА.

Г Л А В А II.

С. 7. А у свему сам себе подаји за угледъ добријех дјела, у науци цијелость, поштење.

У тексту има јоштъ една рѣчь „нетлѣнїе, *ἀφθαρσίαν incorruptibilitatem*, некварежностъ, која є овдѣ у преводу са свимъ изостављена. —

КО ЕВРЕЄМЪ ПОСЛАНІЕ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА.

Ч и в у т и м а.

„Чифутъ“ є рѣчь турска, и тако име, кое су Турци издѣли народу Еврейскомъ. Нашъ народъ зове тако

оне Еврее, кои се и сада држе старога Завѣта. Апостоль Паво нѣ писао Чифутима, него е писао онима, кои су по пореклу народномъ были Евреи, а по вѣри Христіани. И онда, кадъ е А. Паво писао то писмо, нѣ было тога издѣвенога имена „Чифуть,“ него е было право име „Евреи.“ Преводъ е овай подметнуо вѣку оригинала оно, што е много позніе надменость турска издѣла другима, а не онима, коима е А. Паво писао. То е тако, као да бы тко мѣсто „Христіани“ рекао у преводу Србскомъ „Каури.“

Г Л А В А V.

С. 3. И зато е дужан како за народне, тако и за своје гријехе приносити.

„Народни грѣси“ кадъ се каже, онда се мораю разумѣти она зла дѣла, коя савъ еданъ народъ изъ обычая свога чини, и по овима се народнымъ грѣсима народи са рѣаве свое стране обилѣжаваю, и разликую еданъ одъ другога; ерѣ су ти грѣси кодъ различиты народа различити, тадо исто, као што су имъ и добра свойства различита. — Гдѣ се ова рѣчь „народный“ употреби, ту е понятіе увѣкъ ограничено на онай само родъ людскій, кои еднимъ езыкомъ говори; а овдѣ у тексту тога ограничаваня нема, него е понятіе шире изражено. — По моме миѣнію болъ бы было, да е речено „И ове е ради дужанъ како за люде, тако и за се приносити збогъ грѣхова“ ерѣ у тексту стои „διὰ ταύτην,“ кое се односи на „ἀσθένειαν“ слабость, то е дакле „ове ради“ т. е. слабости, а стои и „περὶ τοῦ λαοῦ“ т. е. „за люде“ —

ГЛАВА VI.

С. 17. За то и Бог кад шѣаше нашъ едницима обећања да покаже тврђу савјета својега, учини посредника клетву.

Я мыслимъ да то не добро Србски речено, нити изражава смисао текста. Ако е учинио Богъ, да клетва посредуе, то онда ваљда клетва не може бити „посредникъ,“ него мора бити „посредница,“ и тако бы по моме мишню болѣ было Србски „учини посредницу клетву.“ Али текстъ каже „*хедатайствова клятвоу, ἐμεσίτευσεν ὄρκιον, interoenit iuramento,*“ а то е, кадъ е Богъ хтѣо да покаже, да е нѣгова намѣра тврда, додао е и клетву, т. е. не само рекао, да ће остати тврда, него се и заклео. По моме мишню болѣ бы се смисао текста изразио да е речено „додаде и клетву;“ — еръ ово „учини посредника клетву,“ дае намъ врло удалѣно понятіе. —

ГЛАВА VII.

С. 3. Без оца, без матере, без рода, неимајући ни почетка данима, ни свршетка животу, а испоређен са синомъ божијимъ, и остаје свештеник до вијека.

Испоређати се или испоредити се значи по моме мишню „сданъ до другога стати,“ али не зато, да се види тко е одъ кога и у чему претежни; него зато да сви у реду заедно стое. А овдѣ текстъ уподобљава Мелхиседека Сыну божиємъ, тога ради, што е Христосъ приміо Свештенство на се по чину Мелхиседеко-

ву: дакле овдѣ бѣва сравненіе, а сравненіе, мыслимъ, да се болѣ изражава са „успоредити се“ него ли са „испоредити се,“ као што се и говори „неможе се нитко съ нѣмъ успоредити“ а испоредити се може сватко са свакимъ. — У тексту стои „*ὑποδοθέντῃ ἀφομοιωμένῳ; assimilatus*“ то е „уподоблѣнъ,“ а ако се ова рѣчь неможе приимити међу Србске, могло се употребити оно, што се у говору обычно употребљава „наликъ,“ и могло се рећи „и наликъ е на Сына божія, што остае Свештеникъ до вѣка.“ — Ово бѣ се болѣ слагало и са толкованѣмъ тога текста. —

С. 7. Али без свакога изговора мање благослови веће.

Изговоръ има мѣста ондѣ, гдѣ се тко збогъ чега окриви, или обѣди; а овдѣ нѣ тай случай; него овдѣ значи, да е то, што се говори, истина, противу кое неможе нитко говорити, дакле болѣ бѣ было по моме мнѣнію, да е речено „безъ свакога противурѣчя“ или „противленя,“ као што стои и у тексту „*πρὸς ἀντιλογία, contradictione*“ и као што е та иста рѣчь у Гл. XII. С. 3. преведена. „Мање благослови веће.“ Овдѣ се незна, кое кога благосиля, ерѣ се може свакояко разумѣти. — Ово бѣ се избѣгло, да е она форма израженія задржана, коя е у тексту „*μενῆς ἢ βολῆσθαι благословает-σα τὸ ἕλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται minus a praestantiorge benedicetur*“ манѣ се већимъ благосиля, или да е подлогъ напредъ метнутъ „веће благосиля манѣ.“ —

Г Л А В А X.

С. 24. И да разумјевамо један другога у подбуњивању к љубави и добријем дјелима.

Кадъ се каже, да тко кога подбуњуе къ чему или на што, онда се изъ ове рѣчи „подбуњивати“ разумѣ-

ва, да то иде на зло. — Овдѣ, гдѣ е рѣчь о любви и добры дѣлы, нестои добро та рѣчь „подбуныванѣ“, ерѣ се тако некако разуміе, као да е любовь съ добры дѣлы заедно, зло, кадѣ се къ нѣой подбунное. — Я мыслимъ да бы болѣ было рећи онако, као што стои у тексту „ко поощреніи *παράξυσμόν* in provocacionem“ а ово бы найболѣ было превести по славенскомъ преводу и рећи „у поощраваню“, ерѣ ако и значи грчко „ὁ παράξυσμος“ раздраживанѣ и разлучиванѣ; опеть зато овдѣ се ни едно ни друго неможе добро устробити; него бы болѣ было употребити „поощраванѣ.“ —

Г Л А В А Х I.

С. 10. Јер чекаше град који има темеље, којему је зидар и творац Бог.

У тексту стои „художникъ *τεχνίτης* artifex“ майсторъ, или као што се садѣ пише и говори „вѣштакъ.“ А „зидаръ“ значи „*λιδοδόμος*“ или „*ἀρχιτέκτων*“ (Baumeister) смѣшно е и чути да е Богъ зидаръ. —

Изъ свега тога, што самъ досада навео кодъ гдѣ-кои стыхова изъ Србскога превода Н. Завѣта Г. Вука С. К. могао е видѣти свакій онай, коме е милія истина, не-го ли пріятельство єдногъ или другогъ човѣка.

I. О ОНОМЕ, ШТО СПАДА НА ДУХЪ ОРИГІНАЛА.

а) Да се преводъ овай Србскій не равноа упра-во ни по оригіналу нити по коме другомъ преводу, не-

го на єдни се мѣсти држао Славенскогъ превода, а на други грчкогъ, а на гдѣкои опетъ мѣсти ніе се држао ни єднога ни другога. Тако н. п. у Мат. 10. 12. у Славенскомъ преводу налазе се ове рѣчи „цѣлайте єго глаголюще: миръ домѣ семѣ,“ — кое є у преводу Србскомъ употреблѣно овака „назовите јој (т. є. кући), мир овој кући,“ а у Грчкомъ оригіналу нема ништа више, него *ἀσπασαθε αὐτήν*, поздравите се съ нѣомъ. Тако є изъ 13. 3. изоставлѣно у Србскомъ преводу: „Имѣяй уши слышати да слышитъ;“ изъ 29. 2. „гроба;“ изъ Іоанна, 21. 1. „воставъ изъ мертвыхъ,“ изъ Петровогъ посланія I. 3. 8. „благоутробни мудролюбцы;“ изъ Іудиного 1. 16. „нечестіемъ и законопреступленіемъ“ и іоштъ на више мѣста, оно, што се у Славенскомъ преводу налази, изоставлѣно є тога ради, што се у Грчкомъ оригіналу то неналази. Тако исто употреблѣно є изъ Дѣянія Апостолскій 18. 21. „Акила и Прискила осташе у Ефесу,“ — чега у Грчкомъ оригіналу нема, него се налази у Славен. преводу. Изъ Павлов. Послан. къ Титу 3. 8. „Сыне Тите“ што се у оригіналу неналази. А тако исто изъ Мат. 13. 30. изоставлѣно „жетеоци,“ а изъ 20. 35. „прегрѣшенія ихъ, *τὰ παραπτώματα αὐτῶν*,“ кое є и у Славен. преводу и у Грч. оригіналу изметнуто. А додано є у 5. 45. „заповѣда“ и 21. 4. „зломъ смрти,“ неспоминуѣи оно, што є назначено, да є додано, а ніе добро додано; као н. п. што є у А. Петра Послан. 3. 12. гдѣ и уши гледаю на молитву. — То исто свѣдочи и дѣленѣ текста; тако кодъ Марка 6. 27. свршує се по Грч. ориг. овимъ рѣчма „*τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ*“ и у Србскомъ преводу съ тымъ истымъ „главу нѣгову,“ а у слав. преводу продужує се и далѣ „онъ же шедъ усѣкну єго въ темницѣ“ и ту се свршує; а кодъ А. Павла у Посл. I. къ Корінтяномъ 7. 33. по Слав. преводу свршує се овимъ рѣчма „раздѣлися жена и дѣва“ и по Србскомъ преводу

тако исто „друго је жена, а друго дјевојка“ а у Грчкомъ орігін. спадаю те рѣчи на 34.

А ја тако судимъ, да онај, који преводи св. писмо на другій који ѣзыкъ, морао бы по правилу преводити изъ орігинала; ако ли не вѣштъ у толико ѣзыку орігинала, онда бы требало да избере преводъ, који е најболши, који е примѣнъ у нашої цркви, и кога е превода ѣзыкъ нѣму у власти, па да се тога држи, и да каже свѣту, да е нѣгово дѣло преводъ превода овога или онога, кога се онъ држао. —

б) Да у овај преводъ не пренешенъ свуда духъ онога времена, кадъ е орігиналъ писанъ; еръ су особитости, кое су се у ѣзыку обычаю ондашнѣгъ вѣка налазиле, незгодно замѣнѣне са особитостима нашегъ вѣка и нашегъ Србскога ѣзыка. Тако н. п. у Мат. 8. 29. мѣсто „*τί ἡμῖν καὶ σοὶ*“ что намъ и тебѣ *quid nobis et tibi* метнуто е: „што е теби до нас“ — у 11. 25. мѣсто „исповѣдамъ ти се“ „славим те,“ у 16. 22. „Боже сачувај“ мѣсто „милостивъ ти Господе!“ — (Богъ съ тобомъ) у 18. 14. мѣсто „предъ отцемъ вашимъ“ „оца вашегъ,“ у 26. 49. мѣсто „радујся рави!“ „добро утро.“ А у 27. 29. мѣсто „радујся царю Іудейскій“ „помоз Богъ царю Јудејски!“ — кодъ Мар. у 9. 3. мѣсто „бѣлилика“ „бјелиља,“ кодъ А. Павла у посл. I. къ Корінтяномъ 14. 11. мѣсто „иноязычникъ“ „нијемац,“ изъ чега се види, да се преводъ не равноа по особитостима ѣзыка и обычаева онога времена, кадъ е новыи завѣтъ писанъ.

А ја мыслимъ, да грѣши свакій онај преводитель, који подмеће времену орігинала другій начинъ мишлѣня, осѣнаня и говора. Како бы было н. п. да тко преводѣи Старый Завѣтъ, оно мѣсто изъ Іисуса Новина (Г. Х. С. 12. 13.) гдѣ се говори „да стане сунце према Гаваону“ преведе овако „стани земльо према Гаваону.“ — А тако е исто и то, кадъ тко пре-

водећи Новый Завѣтъ ова мѣста: „радѣйся рави“ (Мат. Гл. 26. С. 49.) или „радѣйся царю Іудейскій“ Г. 27. С. 29 преведе овако „добро ютро рави, помоз Бог царю Іудейски,“ — или мѣсто „вѣлика“ Мар. Гл. IX. С. 3. „бѣлиля“ као што е превео Г. В. С. К. То е смѣса вѣкова и Народа, која се не да тако лако оправдати.

в) Да нису рѣчи свакога еванѣлиста вѣрно задржане. Тако у Мат. 24. 51. ове рѣчи *καὶ τὰ μέρους αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσεται* преведене су овако „и даће му плату као и лицемјернима,“ а кодъ Луке 12. 46. те исте рѣчи *καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων* (осимъ те едне) преведене су овако „и дијел његов метну ће с не-вјернима.

А я држимъ, да она мѣста оригінала, у којима су еванѣлисти едне и исте мысли еднимъ истымъ рѣчма описали, мораю и у преводу еднимъ и истымъ рѣчма описана бити; еръ кадъ се тако еднака мѣста другимъ рѣчма преведе, онда се удаљава еданъ еванѣлистъ одъ другога у приповѣданю противу правила херменевти-чески.

г) Да су изражаи испремѣштани. Тако су н. п. кодъ Мат. 6. 10. рѣчи оченаша испремѣштане; еръ на мѣсто *ὡς ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς* *иакъ на небеси и на земли*“ стои у Србскомъ преводу „и на земљи као на небу“ у 18. 22. мѣсто „седамдесать кратъ седмерицею“ седамъ пута седамдесетъ и т. д.

А я мыслимъ, да се мораю и у преводу понамѣштати изражаи онымъ истымъ редомъ, којимъ су понамѣштани у оригіналу; еръ кадъ се испремѣштаю, може се лако догодити, да сила изражая паде ондѣ, гдѣ је не мыслио писатель метнути.

д) Да се не пазило на оно, што е у оригіналу речено опредѣлѣно или неопредѣлѣно, отрицателно или

положительно. Тако кодъ Мат. 3. 13. „τοῦ βαπτισθῆναι αὐτοῦ“ крестиса ѿ него“ у Србскомъ переводу „да се крсти“ у 5. 18. мѣсто „ἕως ἄν παρέλθῃ“ дондеже преидеть“ докле небо и земља стои, у 14. 27. мѣсто „Ἐπιμενετε“ дерзайте“ небойте се, кодъ А. Павла 4. 2. къ Коринтяномъ Посл. I. „од пристава се нетражи више ништа,“ мѣсто „иште се одъ приставника.“

А я мыслимъ да несміе постати неопредѣлено у переводу оно, што є у оригіналу опредѣлено, нити сміе постати положительно оно што є у оригіналу отрицательно.

е) Да ніе свако понятіе онако пренешено у Србскій єзыкъ, као што є изражено у оригіналу. Тако є кодъ Мат. 1. 1. мѣсто „γένεσος“ племе; у 4. 16. мѣсто „свѣтъ“ видјело; у 6. 1. мѣсто „милостыня“ правда; — у 10. 35. мѣсто „разлѣчити челоуѣка отца своего“ да растави човјека од отца његова, и тако є на више мѣста, као што се у примѣтвама могло видити.

А я држимъ, да у вѣрномъ переводу несміе быти ни єдно понятіе ни веће ни манѣ, ни шире ни уже, ни выше ни ниже, него што є у оригіналу: дакле да се не може ни промѣнити ни изоставити ни додати ништа, ма бы то и найманѣ што было.

II. О ТОМЪ ШТО СЕ ЄЗЫКА ТИЧЕ.

а) Да нису у Србскомъ овомъ переводу све рѣчи по правомъ свомъ значеню употреблѣне. Тако кодъ Мат. у 4. 13. „меѣа“ мѣсто „краева,“ 15. „незнабошци“ мѣсто „язычници,“ у 5. 3. „пустити“ мѣсто „одпустити,“ 41. „потјера“ мѣсто „натѣра,“ у 6. 1. „правда“ мѣсто „милостыня,“ 16. „лупежи“ мѣсто „тати, крадци,“ у 11. 28. „уморени и натоварени“ мѣсто „кои се тру-

дите у кои сте обтерећени,“ у 20. 32. „уоставити се“ мѣсто „стати,“ у 21. 35. „засуше камењемъ,“ у 26. 17. „пријеснијех хљебова“ мѣсто „опрѣсночный,“ С. 41. „срчан“ мѣсто „бодаръ;“ кодъ Луке у 1. 40. „честитати“ мѣсто „поздравити се,“ у 2. 1. „прешше“ мѣсто „попише“ 32. „обасяти“ мѣсто „обявити, открити;“ 4. 16. „одрастао“ мѣсто „воспитанъ, одгаенъ,“ 7. 43. „покло-ни“ мѣсто „опрости,“ 12. 14. „кмет“ мѣсто „дѣиоць или дѣлиоць,“ — 19. 21. „тврдъ“ мѣсто „жестокъ.“ — У Дѣянїяма Апост. 2. 29. „Старјешина“ мѣсто „патріархъ“ или „прадѣдъ,“ а кодъ А. Петра у I. Посл. 5. 1. „Старјешина,“ мѣсто „состарѣи,“ кодъ А. Иоанна у 3. 8. „раскопати“ мѣсто „разрушити“ и тако на више мѣста. —

А я судимъ, да се у преводу св. Писма мора свака рѣчь употребити по правомъ своемъ значеню, и мора се тако намѣстити у изражаима, да по положаю своѣ неизгуби то свое право значенѣ.

б) Да су изостављене или у незгодной форми употребљене рѣчи, кое се небы смѣле изоставити нити промѣнити. Тако є кодъ Иоанна у 5. 45. изостављено. „я“ него є само речено „немислите да ѣу вас тужити“ а требало є овдѣ подлогъ тай „я“ явно изметнути; ерѣ и другїи, съ коимъ се успоређуе, явно є изметнутъ. — Кодъ Мат. у 18. 25. стои „га“ мѣсто „нѣга“ у Дѣянїяма у 1. 7. „сад“ мѣсто „време“ и т. д.

А я мыслимъ, да оне рѣчи, кое као явный подлогъ или предметъ долазе у изражаима, немого се изоставити, нити другачіе употребити, него тако, да се та самостоятельность њима у говору одма покаже.

в) Да нису тако употребљене оне рѣчи, кое имаю више значеня, да се може одма разумѣти у каквомъ ии смыслу треба узети. Тако н. п. кодъ Мат. у 7. 16. „по родовима њиховијем познаѣете их,“ кодъ А. Павла у Посл. къ Римляномъ 11. 21. „Јер кад Бог рође-

нијех грана те поштедје,“ у Посл. къ Філіп. 4. 17. тражимъ рода и т. д.

А я мыслимъ, да се мораю тако употребити оне рѣчи, кое имаю више значеня, да се разумію одма, како се прочитаю, онако, као што ихъ треба у коме случаю разумѣти; а гдѣ то неможе быти, онда бы се морале заимѣнити другимъ згоднимъ рѣчма.

г) Да су употребљаване рѣчи, кое вређаю Сидљивость и простоту нарави, и кое се могу окретати на шальивость, подсмѣванѣ и злу страну. Тако кодъ Мат. у 1. 18. мѣсто „обрѣтесе имущи во чревѣ отъ Духа Святаго“ нађе се да е трудна одъ духа светогъ, 20. мѣсто „и рождшесе бо во ней“ оно што се у нѣой замѣтнуло, 23. мѣсто „се дѣва во чревѣ приметъ“ сто дјевојака ће затрудњети, у 2. 1. мѣсто „волсви“ мударци, у 4. 8. „опет узе га ђаво“ — у 5. 9. кои мир граде, у 14. 4. „неможеш ти ње имати,“ у 15. 4. „кои опсуде отца или матер,“ 19. „курварства,“ у 18. 7. „кроз кога долази саблазнь,“ кодъ Луке у 1. 22. „намигиваше имъ,“ 36. „и она затрудње сином,“ у 24. 18. „црквар;“ кодъ А. Павла у посл. I. къ Корин. 5. 6. „добре смо дакле воље једнако,“ у 10. 5. „и робимо сваки разум,“ у Посл. къ Філіпсіемъ 2. 8. „смрти крстове,“ у Посл. къ Колос. 2. 2. „да се стежу у љубави,“ 19. расте за раст божиј; у 4. 3. „за кою сам свезан,“ у Посл. I. къ Тимот. 1. 4. „тефтери од племена,“ у Посл. II. 4. 7. „трку сврших,“ Послан. къ Евреемъ 10. 24. у подбуњивању к љубави, у 11. 10. „којему је зидар и творац Бог.“

А я мыслимъ, да се мораю избѣгавати у Србскомъ преводу св. писма оне рѣчи, кое подноси сидљивость и простота нарави Србске, и са свимъ изоставити се оне, кое се могу или зле намѣре, или изъ несташности окретати и толмачити на шальивость, подсмѣванѣ, или на другу какву злу страну. Ние истина да се крѣпи карак-

теръ народа тако, ако се опъ навикне на то, да слободно безъ свакогъ стида о свачему и на свакомъ мѣсту говори и слуша оне рѣчи, кое су као непристойне обилѣжене у езыку. Пріе бы се могао рећи, да такавъ навичай води народъ къ ненаравности (иморалитету). Што вршњаци могу говорити међу собомъ; то немогу говорити и неговоре предъ старіима, и предъ млађима одъ себе; што пѣваю Срби на свадби то нецѣваю на слави крстнога свога имена; што у подскочицама подноси; то неподноси у цркви. Има у животу Народа наравности, има озбиљности, има светинѣ, и тко о томе говори народу, мора говорити наравно (морално) озбиљно, свето, ако не иде на то, да свему томе побіе цѣну у народу. —

д) Да су употребљене у овомъ Србскомъ преводу и онаке рѣчи, изъ кои се може извести така наука, која є противна нашој православној вѣри и цркви. Тако у посл. Петра 5. 1. назива се св. Петаръ „Старѣшина“ мѣсто сустаріи; кодъ А. Павла у Посл. I. къ Корин. 3. 15. „спаси се као крозъ огањ.“ У посл. къ Галат. 1. 17. „Нити изиђох у Јерусалим к старіјима Апостолима од себе,“ 1. 4. „покоренъ закону.“

А я мыслимъ да се несмію употребити ни заглаву у преводу св. писма таке рѣчи, или изражаи, кои осимъ тога што непоказую правый смысао текста, по сили обичнога значеня свога, могу насъ навести и на то, да се посумњано о истинитости оне науке, по којој се наша православна црква разликуе одъ други. И тко таке рѣчи употребљава, тай иде на руку или нехотице оныма кои се противе нашој правој вѣри и цркви.

Умоляваю се п. н. читатели, да имаю любовь по-
 правити овдѣ назначене штампарске погрѣшке пре, него
 што почну читати саме Примѣтве.

Страна	Стихъ	редъ	мѣсто :	читай :
31	17	2	var,	var.
37	25	3	redelere	reddere.
39	30	2	ди	да.
41	25	4	daminantur,	dominantur.
43	13	5	различита	различито.
45	33	4	тако	така.
49	10	—	погражити	постражити.
„	49	5	радуся,	радуйся.
57	4	3	rouerit,	poterit.
58	4	6	преходеѣмъ	предходеѣмъ
59	4	9	eram sum	egant sum
59	11	3	вашѣм,	вашиѣм
60	9	10	узпроповѣди	узпроповѣда.
63	1	9	мѣста	мѣсты
64	27	11	ими	има
„	„	„	Ѡ	Ѡ
„	„	„	пречестити се,	причестити се
66	18	„	ајвља	јавља
„	„	4	igetur	igitur,
„	„	„	exhortens	exhortans,
„	„	„	evangelirabat	evangelizabat.
68	—	1	дружника,	дужника.
69	40	1	молваше	молвяше,
72	21	3	claudas.	claudos.
74	—	2	tuce,	tuae
75	16	3	castigam,	castigans.
86	32	3	tendente	tondente.
88	12	4	у	
89	5	2	хвалитесь	хвалится
101	2	—	да се између,	да се извади између вас и п.
107	2	5	обминули,	обманули.
108	10	—	а кае,	а кад
115	—	13	другима,	другимъ.
„	22	8	толкователь каже,	толкователь нека каже
117	13	4	Ѡ	Ѡ
„	„	5	corroborante	corroborante.
121	15	2	homilibus,	hominibus.
123	4	10	стои	нестои.
126	—	8	употребіо	уподобіо.
127	7	2	incorruptotib,	incorruptibilitatem.

Страна	Стихъ	редъ	мѣсто :	читай :
128	3	6	тадо	такo.
131	—	9	разлучиванѣ,	раслюбиванѣ.
133	6	3	у ѣзыку обмчаю,	у ѣзыку и обмчаю.
134	—	4	бѣлника,	бѣлишника.
135	е	5	отца,	на отца.
136	—	1	у кои сте,	и кои сте.
"	6	10	немого се,	немогу се.
137	—	6	онда,	ондѣ. —
"	г	7	сто,	ето.
"	"	8	дјевојака,	дјевојка
"	"	23	подноси	неподноси.
"	"	25	или зле,	изъ зле
138	—	4	могао,	могло.
"	д	15	на руку или,	на руку хотимице или и пр.

У ВЕДУЩУ

КНИГОПЕЧАТНЯ І. К. СОПРОНА,

1852.